

Πανεπιστήμιο Πειραιώς – Τμήμα Πληροφορικής

Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών

«Πληροφορική»

Μεταπτυχιακή Διατριβή

Τίτλος Διατριβής	Η ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΤΩΝ ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΩΝ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΩΝ ΤΩΝ ΔΗΜΙΟΥΡΓΩΝ ΕΡΓΩΝ ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΩΝ ΔΕΔΟΜΕΝΩΝ ΣΥΜΦΩΝΑ ΜΕ ΤΟ ΔΙΚΑΙΟ ΤΗΣ ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΗΣ ΙΔΙΟΚΤΗΣΙΑΣ.
Όνοματεπώνυμο Φοιτητή	ΚΟΝΤΟΒΑΣ ΓΕΩΡΓΙΟΣ
Πατρώνυμο	ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ
Αριθμός Μητρώου	ΜΠΠΛ/ 08010
Επιβλέπων	ΣΙΝΑΝΙΩΤΗ ΑΡΙΣΤΕΑ , ΚΑΘΗΓΗΤΡΙΑ

Ημερομηνία Παράδοσης **Σεπτέμβριος 2012**

Η ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΤΩΝ ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΩΝ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΩΝ ΤΩΝ ΔΗΜΙΟΥΡΓΩΝ ΕΡΓΩΝ ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΩΝ ΔΕΔΟΜΕΝΩΝ ΣΥΜΦΩΝΑ ΜΕ ΤΟ ΔΙΚΑΙΟ ΤΗΣ ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΗΣ ΙΔΙΟΚΤΗΣΙΑΣ.

Τριμελής Εξεταστική Επιτροπή

(υπογραφή)

Σινανιώτη Αριστέα
Καθηγήτρια

(υπογραφή)

Ασημακόπουλος Νικήτας
Καθηγητής

(υπογραφή)

Βέργαδος Δημήτριος
Επίκουρος Καθηγητής

Εισαγωγή

Ενώ η Κοινωνία της Πληροφορίας εξελίσσεται με ταχύτατους ρυθμούς, οι τεχνολογικές εξελίξεις στο χώρο της πληροφορικής και των τηλεπικοινωνιών, μπορούν να χαρακτηριστούν μόνο ως ραγδαίες. Η απαίτηση για προστασία των πρωτότυπων έργων στο διαδίκτυο αποτελεί ένα πολύπλοκο τεχνολογικό πρόβλημα με νομικές και κοινωνικές προεκτάσεις. Η διαδικασία της ψηφιοποίησης και η δημιουργία μιας νέας άυλης ηλεκτρονικής υπόστασης για τα έργα ψηφιακής μορφής, δημιουργεί νέες δυνατότητες αλλά παράλληλα θέτει και νέους περιορισμούς.

Η έμπνευση και η δημιουργικότητα των δημιουργών εκφράζεται με τα πνευματικά δικαιώματα, η προστασία και η διαχείριση των οποίων αποτελεί το αντικείμενο της συγκεκριμένης πτυχιακής εργασίας. Το σύνολο των πνευματικών δικαιωμάτων και ο τρόπος που αυτά ορίζονται, δεσμεύονται, εγείρονται και μεταβιβάζονται, μεταβάλλεται ριζικά καθώς περνάμε από την πραγματική αναλογική μορφή στην άυλη ψηφιακή απεικόνιση.

Στην παρούσα πτυχιακή εργασία, ορίζονται διάφοροι τύποι δικαιωμάτων πνευματικής ιδιοκτησίας και επισημαίνονται οι δεσμεύσεις και οι περιορισμοί που προκύπτουν από αυτά συναρτήσει της Διεθνούς, της Ευρωπαϊκής και της Ελληνικής Νομοθεσίας. Επιπλέον, μελετάται το ευρύ φάσμα των τεχνολογικών μέσων, τα οποία μπορούν να χρησιμοποιηθούν για την προστασία των πνευματικών δικαιωμάτων που δεσμεύουν τους ψηφιακούς πόρους.

Τέλος, ιδιαίτερο τμήμα της εργασίας, αποτελούν τα συστήματα ψηφιακής διαχείρισης των πνευματικών δικαιωμάτων (DRMs). Πραγματοποιείται αναλυτική παρουσίαση των προτεινόμενων προτύπων που πρέπει να ακολουθούν τα συστήματα αυτά, όσον αφορά την αναπαράσταση και μοναδική αναγνώριση των δεδομένων, αλλά και την αναπαράσταση των δικαιωμάτων μέσω των γλωσσών περιγραφής πνευματικών δικαιωμάτων.

Ευχαριστίες

Σε αυτό το σημείο, που πάντα γράφεται τελευταίο αλλά ευτυχώς εμφανίζεται πρώτο, νιώθω την ανάγκη να ευχαριστήσω την καθηγητριά μου, κ. Σινανιώτη Αριστέα για την ενθάρρυνση, την καθοδήγηση και τη βοήθειά του σε όλα τα στάδια εκπόνησης αυτής της εργασίας.

Κλείνοντας τον κύκλο των ευχαριστιών θα ήθελα να εκφράσω τις θερμότερες ευχαριστίες στους γονείς μου. Η ανεκτίμητη βοήθεια και η αγάπη τους, θεωρώ ότι είναι βασικοί παράγοντες που με στήριξαν στην επίτευξη των στόχων μου. Τους ευχαριστώ πολύ για την εμπιστοσύνη που μου δείχνουν όλα αυτά τα χρόνια.

Αφιερώσεις

Στους Γονείς μου

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Εισαγωγή	2
Ευχαριστίες	3
Αφιερώσεις	3
Κεφάλαιο 1^ο	7
Προστασία και Διαχείριση Πνευματικών Δικαιωμάτων	7
1.1 Δικαιώματα Πνευματικής Ιδιοκτησίας	8
1.1.1 Δικαίωμα Αναπαραγωγής (Copyright)	8
1.1.2 Ευρωπαϊκή Νομοθεσία υπό το Πρίσμα της Συνθήκης της Βέρνης	9
1.1.3 Ευρεσιτεχνίες	12
1.1.4 Ορφανά έργα	12
1.1.5 Εντοπισμός ορφανού έργου και Νομικό πλαίσιο	13
1.2 Πρόσθετα Νομικά Ζητήματα	14
1.2.1 Το Δικαίωμα στην Ιδιωτικότητα	15
1.2.2 Ελευθερία Λόγου	15
1.2.3 Προστασία Προσωπικών Δεδομένων	15
1.3 Διαχείριση Δικαιωμάτων	16
1.3.1 Οφέλη που Προκύπτουν από την Καταγραφή των Δικαιωμάτων	16
1.3.2 Σημαντικά Στοιχεία για την Χρονική Διάρκεια των Δικαιωμάτων	16
Κεφάλαιο 2^ο	18
Πνευματικά Δικαιώματα Ψηφιακού Περιεχομένου	18
2.1 Χρήσεις Ψηφιακού Περιεχομένου	19
2.1.1 Τροποποιήσεις επί του Περιεχομένου	19
2.2 Προστασία Πνευματικών Δικαιωμάτων Ψηφιακού Υλικού	21
2.2.1 Δέσμευση και Προστασία των Δικαιωμάτων με Χρήση Διαπιστεύσεων	22
2.2.2 Προστασία με Τεχνολογικά Μέσα	23
Κεφάλαιο 3^ο	26

Θεσμικό Πλαίσιο για την Πνευματική Ιδιοκτησία στην Κοινωνία της Πληροφορίας	26
Εισαγωγή	27
3.1 Διεθνές Νομοθετικό Υπόβαθρο	28
3.1.1 Άμεσοι Στόχοι Δημόσιας Πολιτικής	29
3.1.2 Ελεύθερο Λογισμικό	29
3.1.3 Ελεύθερο Εμπόριο και Αποτελεσματικό Μοντέλο Αγοράς	30
3.1.4 Ελευθερία Έκφρασης	30
3.1.5 Πολιτισμική Ποικιλομορφία	30
3.1.6 Ιδιωτικότητα	31
3.2 Η Ευρωπαϊκή Οδηγία περί του Δικαιώματος Αναπαραγωγής Ψηφιακού Περιεχομένου 2001/29/ΕΚ	31
3.2.1 Στόχοι & Προθέσεις	32
3.2.2 Δικαιώματα & Εξαιρέσεις	32
3.2.3 Προστασία Τεχνολογικών Μέσων	34
3.2.4 Πληροφορίες Διαχείρισης των Δικαιωμάτων	35
3.2.5 Κοινές Διατάξεις	35
3.3 Ο Νόμος Για Την Πνευματική Ιδιοκτησία Στον Καναδά	36
Εισαγωγή Στον Καναδικό Νόμο Περί Πνευματικής Ιδιοκτησίας	36
3.3.1 Τι είναι η πνευματική ιδιοκτησία και πώς ρυθμίζεται στον Καναδά	36
3.3.2 Άλλοι τύποι των δικαιωμάτων πνευματικής ιδιοκτησίας	37
3.3.3 Ο Κανονισμός του δικαιώματος της πνευματικής ιδιοκτησίας στον Καναδά	37
3.3.4 Η ιστορία της νομοθεσίας περί πνευματικής ιδιοκτησίας στον Καναδά	38
3.3.5 Θεσμοθέτηση και Μεταρρύθμιση του Καναδικού νόμου περί πνευματικής ιδιοκτησίας	39
3.3.6 Η Καναδική πνευματική ιδιοκτησία σε διεθνές επίπεδο	40
Κεφάλαιο 4^ο	42
Τεχνολογικά Μέσα Προστασίας	42
Εισαγωγή	43
4.1 Ασφάλεια Λειτουργικών Συστημάτων	44
4.2 Πληροφορία στην «Κεφαλίδα» του Ψηφιακού Αρχείου	44
4.3 Κρυπτογραφία	45
4.4 Στεγανογραφία	45
4.5 Υδατογραφία	46
4.5.1 Εφαρμογές Υδατογραφίας	47

Κεφάλαιο 5^ο	48
Τεχνολογίες και Συστήματα Ψηφιακής Διαχείρισης Πνευματικών Δικαιωμάτων	48
Εισαγωγή	49
5.1 Πλαίσιο Προτύπων και Τεχνολογιών για την Προστασία και Διαχείριση των Πνευματικών Δικαιωμάτων στη Ψηφιακή Πραγματικότητα	49
5.1.1 Μοντέλο Χρηστών	52
5.1.2 Τα Μέρη του MPEG-21	52
5.2 Οι Γλώσσες Περιγραφής Δικαιωμάτων και οι παραγόμενες Άδειες Χρήσης.	60
5.3 Συστήματα Διαχείρισης Πνευματικών Δικαιωμάτων	60
5.3.1 Microsoft	61
5.3.2 RealNetworks	61
5.3.3 Eurescom Project Opera	61
5.3.4 Open SDRM	62
ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ	63
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ	64
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ	78

Κεφάλαιο 1°

Προστασία και Διαχείριση Πνευματικών Δικαιωμάτων

1.1 Δικαιώματα Πνευματικής Ιδιοκτησίας

Τα πνευματικά δικαιώματα αποτελούν ουσιαστικό θέμα που θα πρέπει να απασχολήσει σοβαρά οποιοδήποτε άτομο, πριν αποφασίσει να εμπλακεί σε μια διαδικασία ψηφιοποίησης του περιεχομένου που διαθέτει, ιδιαίτερα στην περίπτωση που ο σκοπός της ψηφιοποίησης είναι η προβολή του υλικού στο διαδίκτυο. Σε πρώτη φάση, ο οργανισμός ή το άτομο θα πρέπει να χαρακτηρίσει το περιεχόμενο του και να διαπιστώσει από ποια πνευματικά δικαιώματα δεσμεύεται. Ωστόσο, για να είναι σε θέση να πράξει κάτι τέτοιο, θα πρέπει να είναι ενήμερος για τους βασικούς άξονες κατηγοριοποίησης του περιεχομένου και τις πολιτικές χρήσης και προστασίας που διέπουν κάθε κατηγορία σε σχέση με τα δικαιώματα πνευματικής ιδιοκτησίας.

Οι νόμοι περί πνευματικής ιδιοκτησίας έχουν ως στόχο να προστατέψουν τα έργα που χαρακτηρίζονται από δημιουργικότητα, όπως έργα λογοτεχνίας, θεάτρου, μουσικής, τέχνης κ.α. Ανάμεσα στην πληθώρα των νομικών διατάξεων που αφορούν τα πνευματικά δικαιώματα, υπάρχουν νόμοι που σχετίζονται περισσότερο ή λιγότερο με τα δικαιώματα πνευματικής ιδιοκτησίας όπως αυτά διαμορφώνονται κατά τη ψηφιοποίηση και την προβολή περιεχομένου στο Διαδίκτυο. Επίσης, ένα ακόμα χαρακτηριστικό της νομοθεσίας περί του δικαιώματος αναπαραγωγής είναι πως παρουσιάζει αρκετές ομοιότητες με τη νομοθεσία που αφορά τις εμπορικές συναλλαγές.

Συνήθως παρατηρείται στις περισσότερες χώρες να δίνεται περισσότερη έμφαση στη προστασία των δικαιωμάτων του δημιουργού - «ηθικά δικαιώματα». Η συγκεκριμένη προσέγγιση επικρατεί στις νομοθετικές τάσεις όλης της μεσογειακής Ευρώπης και σε μικρότερο βαθμό στην Αγγλική και την Αμερικάνικη νομοθεσία.¹

1.1.1 Δικαίωμα Αναπαραγωγής (Copyright)

Τελευταία, καταβάλλεται σημαντική προσπάθεια συντονισμού όλων των χωρών για μια κοινή, διεθνή αντιμετώπιση του προβλήματος των πνευματικών δικαιωμάτων. Η ανάγκη για καθολική εναρμόνιση κρίνεται απαραίτητη, κυρίως λόγω του αφηρημένου χαρακτήρα των πνευματικών δικαιωμάτων και της αυξημένης δυσκολίας που προκύπτει κατά την εφαρμογή των αναγκαίων περιορισμών. Το internet και οι επιπρόσθετες δυνατότητες που πηγάζουν από την ψηφιακή υπόσταση του περιεχομένου ενισχύουν το γεγονός πως οι εθνικές διατάξεις δεν είναι ικανές να εξασφαλίσουν το απαιτούμενο επίπεδο προστασίας.

Ρόλος της εθνικής νομοθεσίας είναι η οριοθέτηση του εύρους των ενεργειών που θεωρούνται νόμιμες σε κάθε χώρα. Ωστόσο, η ανάλυση των επιμέρους στοιχείων μιας νομοθεσίας δεν θα πρέπει να γίνει ανεξάρτητα και αποκομμένα από τη συνολική διεθνή κατάσταση. Η διεθνής κατάσταση συνίσταται από διεθνείς συμφωνίες, οδηγίες και κατευθύνσεις που διαδραματίζουν σημαντικό ρόλο στην διαμόρφωση των επιμέρους νομοθετικών πλαισίων κάθε χώρας. Οι πιο σημαντικές διεθνείς συμβάσεις είναι οι ακόλουθες:

- η συνθήκη της Βέρνης (που διαχειρίζεται ο Παγκόσμιος Οργανισμός Πνευματικής Ιδιοκτησίας - WIPO).²
- η παγκόσμια συνθήκη περί του δικαιώματος αναπαραγωγής (UCC)³
- Η συμφωνία του TRIP's (Trade Related Intellectual Property Rights) υπό την αιγίδα του World Trade Organization.⁴

Ο στόχος των διεθνών συμβάσεων είναι να προτείνουν ένα σύνολο από ελάχιστες απαιτήσεις που θα πρέπει να υιοθετηθούν από όλα τα συνυπογράφοντα μέλη.

¹ <http://dsmc.eap.gr/pdfs/IPR-GUIDE-v1.pdf>

² http://el.wikipedia.org/wiki/Παγκόσμιος_Οργανισμός_Διανοητικής_Ιδιοκτησίας

³ http://nam.culture.gr/images/deam/docs/digital_rights.pdf

⁴ http://el.wikipedia.org/wiki/Συμφωνία_για_τα_δικαιώματα_πνευματικής_ιδιοκτησίας_στον_τομέα_του_εμπορίου

Η Ευρωπαϊκή Νομοθεσία περί του Δικαιώματος Αναπαραγωγής - Infosoc Οδηγία.

Η Ευρωπαϊκή Κοινότητα θέσπισε ένα σύνολο από οδηγίες και κανονισμούς σε σχέση με το δικαίωμα αναπαραγωγής προστατευόμενων έργων. Στόχος της Ευρωπαϊκής Ένωσης ήταν αφενός να παρέχει ένα αρχικό πλαίσιο εργασίας για την εναρμόνιση των κρατών μελών και αφετέρου να αντιμετωπίσει τα επιπρόσθετα προβλήματα που πηγάζουν από την ψηφιακή μορφή και δημοσιοποίηση του περιεχομένου στο διαδίκτυο. Στη συνέχεια, τα μέλη της Ευρωπαϊκής Κοινότητας φέρουν τη ρητή υποχρέωση να υιοθετήσουν τις συγκεκριμένες οδηγίες και να εναρμονίσουν την εθνική τους νομοθεσία σύμφωνα με τις ευρωπαϊκές οδηγίες.

Οι σημαντικότερες συνθήκες που διαμόρφωσαν την ευρωπαϊκή νομοθεσία γύρω από το δικαίωμα αναπαραγωγής και τα λοιπά πνευματικά δικαιώματα, είναι αυτές της Βέρνης και της Ρώμης.⁵

1.1.2 Ευρωπαϊκή Νομοθεσία υπό το Πρίσμα της Συνθήκης της Βέρνης

Αυτό που θέλει να πετύχει η ευρωπαϊκή νομοθεσία είναι να βασιστεί στα πορίσματα των διεθνών συμβάσεων και να διαμορφώσει ένα πλήρες σύνολο από οδηγίες για την αντιμετώπιση του προβλήματος της πνευματικής ιδιοκτησίας. Η διαφοροποίηση των κρατών μελών ως προς τα πνευματικά δικαιώματα θα αποτελούσε σημαντικό ανασταλτικό παράγοντα στο όραμα της Ευρωπαϊκής Ένωσης για μια ισχυρή ένωση και μια μεγάλη αγορά.

Προστατευόμενα Έργα

Η συνθήκη της Βέρνης περιέχει μια ενδεικτική λίστα με τα έργα που προστατεύονται από πνευματικά δικαιώματα:

- Έργα λόγου και μουσικής
- Καλλιτεχνικά δημιουργήματα
- Θεατρικά έργα
- Φωνογραφήματα
- Πίνακες ζωγραφικής
- Γλυπτά

Τα προγράμματα υπολογιστών και οι βάσεις δεδομένων αναγνωρίζονται επίσης ως εκφράσεις δημιουργικότητας στην ψηφιακή πραγματικότητα και υπολογίζονται στα προστατευόμενα έργα.

Πρωτοτυπία

Απαραίτητη συνθήκη για να θεωρηθεί ένα έργο προστατευόμενο είναι η πρωτοτυπία. Δεν υπάρχει κάποιος συγκεκριμένος ορισμός που περιγράφει πια έργα θα πρέπει να θεωρούνται πρωτότυπα και πια όχι. Ωστόσο, για να θεωρηθεί ένα έργο πρωτότυπο θα πρέπει να είναι κάτι περισσότερο από μια απλή αναπαραγωγή του φυσικού αντικείμενου με μηχανικά μέσα. Επιπλέον, η συνθήκη δεν θεωρεί το ψηφιοποιημένο αντίστοιχο ενός πρωτότυπου έργου ως «νέο πρωτότυπο έργο» με εντελώς ανεξάρτητα πνευματικά δικαιώματα, παρά το γεγονός πως δύναται να αποκτήσει επιπλέον δικαιώματα μετά την ψηφιοποίηση.

⁵ http://europa.eu/legislation_summaries/information_society/data_protection/l26053_en.htm

Πατρότητα

«Πατέρας» ενός έργου είναι κατά κανόνα το πρόσωπο που το δημιούργησε. Στην περίπτωση όμως που το έργο έχει δημιουργηθεί από δύο ή περισσότερα πρόσωπα, το δικαίωμα αναπαραγωγής αποδίδεται εξ'αδαιρέτου σε όλα τα πρόσωπα που έχουν συνεισφέρει. Στη γενική περίπτωση, ο δημιουργός ενός έργου γίνεται αυτόματα ο αποκλειστικός δικαιούχος του δικαιώματος αναπαραγωγής του. Ωστόσο, αν το έργο έχει δημιουργηθεί από έναν υπάλληλο μιας εταιρίας, ο πρώτος δικαιούχος του δικαιώματος αναπαραγωγής είναι η εταιρία (αυτό συνήθως αναγράφεται στη πλειονότητα των συμβολαίων που συνάπτουν οι εργαζόμενοι με τις εταιρίες). Κάτι τέτοιο δεν αποτελεί κανόνα για όλες τις χώρες και εξαρτάται από την εκάστοτε εθνική νομοθεσία.

Χρονική Διάρκεια Προστασίας

Η χρονική διάρκεια προστασίας των δικαιωμάτων εξαρτάται άμεσα από την κατηγορία περιεχομένου στην οποία ανήκει το έργο. Η διαφοροποίηση της χρονικής διάρκειας προστασίας ενός έργου ανάλογα με την κατηγορία περιεχομένου που ανήκει μπορεί να προκαλέσει πολύπλοκα προβλήματα, ιδιαίτερα στην περίπτωση που πρόκειται για πολυμεσικό έργο όπου και συνυπάρχουν αντικείμενα που ανήκουν σε περισσότερες από μία κατηγορίες περιεχομένου. Για παράδειγμα, στην περίπτωση ενός πολυμεσικού project που περιέχει κινηματογραφικό film, φωτογραφίες, κείμενο και ήχο, υπάρχουν δικαιώματα αναπαραγωγής για όλα τα ανεξάρτητα συστατικά στοιχεία που συνθέτουν το έργο. Καθώς τα ανεξάρτητα συστατικά στοιχεία ανήκουν σε διαφορετικές κατηγορίες περιεχομένου, η προστασία του δικαιώματος αναπαραγωγής θα πάψει να ισχύει σε διαφορετικές χρονικές στιγμές.

Το Αποκλειστικό Δικαίωμα

Ανάμεσα στα πνευματικά δικαιώματα περιλαμβάνονται και ορισμένα που χαρακτηρίζονται ως αποκλειστικά και ανήκουν αυστηρά στον κάτοχο του δικαιώματος αναπαραγωγής. Τα αποκλειστικά δικαιώματα διαφοροποιούνται από τα συνηθισμένα δικαιώματα ιδιοκτησίας καθώς δεν προκύπτουν όταν η ιδιοκτησία ενός έργου είναι μερική. Ακολουθούν κάποιες λίστες με τα δικαιώματα που χαρακτηρίζονται ως αποκλειστικά με βάση την ισχύουσα συνθήκη και την τρέχουσα νομοθεσία :

Συνθήκη της Βέρνης

- Το δικαίωμα μετάφρασης του έργου
- Το δικαίωμα της αναπαραγωγής με κάθε τρόπο ή μορφή
- Το δικαίωμα ερμηνείας θεατρικών, μουσικοθεατρικών και μουσικών έργων
- Το δικαίωμα της απαγγελίας
- Το δικαίωμα προσαρμογής και τροποποίησης του αρχικού έργου

Η Ευρωπαϊκή Οδηγία

- Δικαίωμα αναπαραγωγής
- Δικαίωμα παρουσίασης του έργου σε ευρύ κοινό
- Δικαίωμα διανομής

Droite de suite

Το Droite de suite⁶ είναι το δικαίωμα που επιτρέπει σε έναν καλλιτέχνη να διεκδικήσει κάποιο μέρος από τα οικονομικά οφέλη που θα προκύψουν από το έργο του, αποσπώντας ένα ποσοστό από τα κέρδη των πωλήσεων. Το δικαίωμα του δημιουργού επί των πωλήσεων του έργου, δεν παύει να ισχύει ακόμα και μετά την πώληση του δικαιώματος αναπαραγωγής από τον δημιουργό σε κάποια εταιρία διανομής και εκμετάλλευσης του έργου.

Ηθικά Δικαιώματα

Τα ηθικά δικαιώματα, όταν πρόκειται για πνευματική ιδιοκτησία, αποτελούν το σύνολο των προνομίων και των ηθικών πιστώσεων που θα πρέπει να αποδίδονται στους δημιουργούς, ώστε να τυγχάνουν της πρέπουσας αναγνώρισης όταν χρησιμοποιούνται τα έργα τους. Τα ηθικά δικαιώματα είναι προσωπικά και δεν μπορούν να μεταβιβαστούν σε τρίτους, για παράδειγμα, από τον δημιουργό στο μουσείο. Ωστόσο, είναι δυνατό ο δημιουργός να παραιτηθεί των δικαιωμάτων του.

Περιορισμοί

Για να αντισταθμιστεί η αυστηρότητα των αποκλειστικών δικαιωμάτων και να μην εξαντλείται σε περιπτώσεις όπου δεν συνίσταται ηθική και οικονομική παραβίαση των κεκτημένων του δημιουργού, υπάρχουν διατάξεις στην διεθνή νομοθεσία που περιορίζουν αυτά τα δικαιώματα και χαλαρώνουν το βαθμό αποκλειστικότητας.

Οι περιορισμοί ή εξαιρέσεις επιτρέπουν τη χρήση προστατευόμενων έργων σε ειδικές περιπτώσεις χωρίς να είναι απαραίτητη η εξουσιοδότηση από τον κάτοχο των δικαιωμάτων. Τέτοιου είδους εξαιρέσεις περιγράφονται με τον όρο «δίκαια χρήση». Ακολουθούν μερικά παραδείγματα αντίστοιχων εξαιρέσεων ανάλογα με τη συνθήκη και την ισχύουσα νομοθεσία :

Συνθήκη της Βέρνης

- Αναπαραγωγή σε ορισμένες ειδικές περιπτώσεις
- Χρήση των έργων για εκπαιδευτικού σκοπούς
- Αναπαραγωγή εφημερίδων και ανάλογων άρθρων με σκοπό την περιγραφή γεγονότων
-

Ευρωπαϊκή Νομοθεσία - Οδηγία Infosoc

Καθώς οι εξαιρέσεις των αποκλειστικών δικαιωμάτων ήταν πολύ διαφορετικές ανάμεσα στα κράτη μέλη, η Ευρωπαϊκή Ένωση αποφάσισε πως θα ήταν χρήσιμο να συντονίσει τις επιμέρους νομοθεσίες στο σημείο που αναφέρονται στις εξαιρέσεις του δικαιώματος αναπαραγωγής.

Η λίστα με τις εξαιρέσεις που προτείνονται από την «Ευρωπαϊκή Οδηγία» αφορά τις επιτρεπόμενες ενέργειες. Όλες οι εξαιρέσεις, πλην μίας, είναι προαιρετικές, κάτι που σημαίνει πως κάθε χώρα αποφασίζει ανεξάρτητα για το ποιες από αυτές θα ενσωματώσει στην νομοθεσία της και ποιες όχι. Η ολοκληρωμένη λίστα με τις εξαιρέσεις που προτείνονται από την ευρωπαϊκή ένωση περιλαμβάνεται στο σύνολο της στο επίσημο κείμενο της «Ευρωπαϊκής Οδηγίας».

⁶ http://en.wikipedia.org/wiki/Droit_de_suite

1.1.3 Ευρεσιτεχνίες

Το δικαίωμα αναπαραγωγής προστατεύει την έκφραση των ιδεών, ενώ οι ευρεσιτεχνίες αποσκοπούν στην προστασία των ίδιων των ιδεών. Γενικά, ο χαρακτήρας του δικαιώματος αναπαραγωγής προκύπτει από τον συνδυασμό της συνθήκης της Βέρνης, της ευρωπαϊκής νομοθεσίας και της εθνικής νομοθεσίας του κράτους μέλους. Συνδέεται αυτόματα με το έργο κατά τη δημιουργία του και δίνει στο κάτοχο των δικαιωμάτων τη δυνατότητα να απαγορεύσει σε τρίτους τη δημιουργία αντιγράφων. Οι εξαιρέσεις του παραπάνω κανόνα εξαρτώνται από την εκάστοτε νομοθεσία κάθε χώρας. Σε αντίθεση με το δικαίωμα αναπαραγωγής, οι ευρεσιτεχνίες είναι δικαιώματα που προστατεύονται μόνο αν κατοχυρωθούν επίσημα.

1.1.4 Ορφανά έργα

Ένα ορφανό έργο είναι μια πνευματική εργασία για την οποία δεν μπορούμε να έρθουμε σε επαφή με τον κάτοχο των πνευματικών δικαιωμάτων. Σε ορισμένες περιπτώσεις, το όνομα του κατόχου πνευματικών δικαιωμάτων δημιουργού ή του ορφανού έργου μπορεί να είναι γνωστό, αλλά εκτός από το όνομα καμία πληροφορία δεν μπορεί να καθοριστεί. Ο λόγος για τον οποίο ένα έργο είναι ορφανό είναι ότι ο κάτοχος των πνευματικών δικαιωμάτων είναι δεν έχει πληροφορηθεί για την ιδιοκτησία του έργου ή ο κάτοχος των πνευματικών δικαιωμάτων έχει πεθάνει ή αποχωρήσει από την επιχείρηση (εάν μια εταιρεία) και δεν είναι δυνατόν να διαπιστωθεί σε ποιον ανήκει η κυριότητα των πνευματικών δικαιωμάτων.

Παρά την αναγνώριση ότι ένας τεράστιος αριθμός των ορφανών έργων υπάρχουν στις συλλογές των βιβλιοθηκών, αρχείων και μουσείων τα ακριβή στοιχεία δεν είναι άμεσα διαθέσιμα. Τον Απρίλιο του 2009 μια μελέτη εκτιμάει ότι υπάρχουν περίπου 25 εκατομμύρια ορφανά έργα στις συλλογές των οργανισμών του δημόσιου τομέα στο Ηνωμένο Βασίλειο. Παραδείγματα των ορφανών έργων περιλαμβάνουν φωτογραφίες που δεν καθορίζουν τον φωτογράφο, όπως φωτογραφίες από επιστημονικές αποστολές και ιστορικές εικόνες, παλιές ηχογραφήσεις παραδοσιακής μουσικής, λιγότερο γνωστά μυθιστορήματα και άλλα έντυπα.

Τα ορφανά έργα δεν είναι διαθέσιμα για χρήση από τους κινηματογραφιστές, αρχειονόμους, συγγραφείς, μουσικούς, και ραδιοτηλεοπτικούς φορείς. Επειδή ο κάτοχος των πνευματικών δικαιωμάτων δεν μπορεί να προσδιοριστεί, ιστορικά και πολιτιστικά στοιχεία, φωτογραφίες και ηχογραφήσεις που δεν μπορούν να ενσωματωθούν σε σύγχρονα έργα. Οι δημόσιες βιβλιοθήκες, εκπαιδευτικά ιδρύματα και μουσεία, που ψηφιοποιούν παλαιά χειρόγραφα, βιβλία, ηχογραφήσεις και ταινίες, μπορούν να επιλέξουν να μην ψηφιοποιήσουν ορφανά έργα, ή να τα διαθέσουν στο κοινό με το φόβο ότι εάν εμφανιστεί κάτοχος των πνευματικών δικαιωμάτων μπορεί να καταθέσει προσφυγή αποζημίωσης.

Σύμφωνα με τον Neil Netanel η αύξηση των ορφανών έργων είναι το αποτέλεσμα δύο παραγόντων: (1) ότι οι όροι πνευματικών δικαιωμάτων έχουν παραταθεί, και (2) ότι τα πνευματικά δικαιώματα που παρέχονται αυτόματα χωρίς εγγραφή ή την ανανέωση. Επί του παρόντος μόνο ένα μέρος των παλαιών έργων είναι διαθέσιμο στο κοινό. Ο Netanel υποστηρίζει ότι οι ιδιοκτήτες πνευματικών δικαιωμάτων δεν έχουν κίνητρο να διατηρήσουν ένα έργο σε κυκλοφορία εκτός αν μπορούν να ελπίζουν ότι θα κερδίσουν περισσότερα χρήματα από ότι με την παραγωγή νέων έργων ή την εμπλοκή τους σε πιο επικερδείς δραστηριότητες.

Ο Καναδάς έχει δημιουργήσει ένα συμπληρωματικό σύστημα αδειοδότησης που επιτρέπει άδειες για τη χρήση των δημοσιευμένων έργων που πρόκειται να εκδοθούν από το Διοικητικό Συμβούλιο του Καναδά για λογαριασμό των μη καθορισμένων κατόχων πνευματικών δικαιωμάτων. Από τον Αύγουστο του 2008, το Διοικητικό Συμβούλιο εξέδωσε 226 τέτοιες άδειες, και αρνήθηκε 7 αιτήσεις.

Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή δημιούργησε μια έκθεση για την ψηφιακή διαφύλαξη των ορφανών έργων. Στις 4 του Ιούνη 2008 οι ευρωπαίοι εκπρόσωποι των μουσείων, βιβλιοθηκών, αρχείων, οπτικοακουστικών αρχείων και κατόχων δικαιωμάτων υπέγραψαν Μνημόνιο Συνεργασίας σχετικά με τα ορφανά έργα που υποστηρίζονται από τη νομοθεσία δικαιωμάτων. Αυτό θα βοηθήσει τα

πολιτιστικά ιδρύματα στην ψηφιοποίηση βιβλίων, ταινίες και μουσικής των οποίων οι δημιουργοί είναι άγνωστοι και τη διάθεσή τους στο κοινό.

Στην Αμερική το πρόβλημα με τα « ορφανά έργα » προέκυψε στις Ηνωμένες Πολιτείες με την ψήφιση του νόμου περί πνευματικών δικαιωμάτων του 1976 , η οποία εξάλειψε την ανάγκη για την καταγραφή έργων πνευματικής ιδιοκτησίας, λόγω του ότι όλα τα «πρωτότυπα έργα του δημιουργού που καθορίζονται σε ένα οποιοδήποτε υλικό μέσο έκφρασης» εμπíπτουν σε καθεστώς πνευματικών δικαιωμάτων. Τον Ιανουάριο του 2006, στις Ηνωμένες Πολιτείες το Γραφείο Πνευματικής Ιδιοκτησίας κυκλοφόρησε μια έκθεση για τα ορφανά έργα, μετά την έρευνα του θέματος. Η κατάσταση στις ΗΠΑ είναι αποτέλεσμα της συνολικής αναθεώρησης του νόμου περί πνευματικών δικαιωμάτων το 1976. Συγκεκριμένα, η Πράξη του 1976 έκανε την απόκτηση και τη διατήρηση της προστασίας των δικαιωμάτων πνευματικής ιδιοκτησίας ευκολότερη από ό,τι στο νόμο του 1909. Τα πνευματικά δικαιώματα έργων που προστατεύονται από τη στιγμή που έχουν καθοριστεί σε ένα από μέσο έκφρασης, δεν θα πρέπει να έχουν εγγραφεί στο Γραφείο Πνευματικών Δικαιωμάτων.

1.1.5 Εντοπισμός ορφανού έργου και Νομικό πλαίσιο

Στην ψηφιακή εποχή, λογοτεχνικά, μουσικά ή κινηματογραφικά έργα θα πρέπει να είναι σε θέση να διατίθενται σε ένα ευρύ κοινό. Ορισμένα έργα αποτελούν πρόβλημα στο ότι ο συντάκτης τους δεν μπορεί να προσδιορισθεί, γεγονός που καθιστά αδύνατο να αποκτήσουν την απαραίτητη άδεια για να γίνουν διαθέσιμα στο διαδίκτυο.

Η Πρόταση οδηγίας του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 24ης Μαΐου 2011 δημιουργεί επομένως ένα νομικό πλαίσιο το οποίο έχει ως στόχο να εξασφαλίσει πρόσβαση σε απευθείας σύνδεση σε «ορφανά» έργα.

Η πρόταση «COM (2011) 289» θεσπίζει ένα νομικό πλαίσιο σχετικά με τα ορφανά έργα με τις εξής μορφές:

- βιβλία, περιοδικά, εφημερίδες, περιοδικά ή άλλα γραπτά
- κινηματογραφικά ή οπτικοακουστικά έργα που περιλαμβάνονται στις συλλογές ιδρυμάτων κινηματογραφικής κληρονομιάς
- κινηματογραφικά, ακουστικά ή οπτικοακουστικά έργα που ανήκουν στα αρχεία των δημόσιων ραδιοτηλεοπτικών οργανισμών.

Ισχύει για όλα τα έργα που προστατεύονται από τη νομοθεσία των κρατών μελών στον τομέα της πνευματικής ιδιοκτησίας. Η παρούσα πρόταση καθορίζει τους όρους που διέπουν τη χρήση των ορφανών έργων από:

- προσιτές στο κοινό βιβλιοθήκες
- προσβάσιμα από το κοινό εκπαιδευτικά ιδρύματα
- προσβάσιμα από το κοινό μουσεία
- αρχεία
- ιδρύματα κινηματογραφικής κληρονομιάς
- δημόσιων ραδιοτηλεοπτικών οργανισμών

Οι οργανισμοί που αναφέρονται ανωτέρω απαιτείται επιμελή αναζήτηση για να προσδιορίσει και να εντοπίσει τον κάτοχο των πνευματικών δικαιωμάτων ενός έργου μέσα από κατάλληλες πηγές. Αυτές οι πηγές καθορίζονται από τα κράτη μέλη, σε συνεργασία με τους κατόχους δικαιωμάτων και τους χρήστες. Ειδικότερα, μπορούν να λάβουν τη μορφή:

- νόμιμες καταθέσεις
- βάσεις δεδομένων των σχετικών εταιρειών συλλογικής διαχείρισης
- ευρετήρια και καταλόγους από εκμεταλλεύσεις βιβλιοθηκών και συλλογών
- ενώσεις εκδοτών στην αντίστοιχη χώρα.

Τα αποτελέσματα των επιμελών αναζητήσεων πρέπει να καταγράφονται σε βάση δεδομένων προσβάσιμη από το κοινό. Σε περίπτωση που οι δικαιούχοι δεν βρίσκονται ή αναγνωρίζονται μετά από επιμελή αναζήτηση, ένα έργο θεωρείται ορφανό και αναγνωρίζεται ως τέτοιο σε όλα τα άλλα κράτη μέλη. Ο κάτοχος των πνευματικών δικαιωμάτων έχει, ωστόσο, τη δυνατότητα να θέσει τέλος στο καθεστώς του έργου ως ορφανού, ανά πάσα στιγμή. Οι δημόσιες βιβλιοθήκες, τα εκπαιδευτικά ιδρύματα και τα μουσεία, αρχεία, ιδρύματα κινηματογραφικής κληρονομιάς και δημόσιοι ραδιοτηλεοπτικοί οργανισμοί παροχής υπηρεσιών υποχρεούνται να χρησιμοποιούν ορφανά έργα για λόγους δημοσίου συμφέροντος το οποίο περιλαμβάνει δραστηριότητες όπως:

- η διατήρηση και αποκατάσταση των έργων που περιλαμβάνονται στη συλλογή τους
- την παροχή πολιτιστικής και εκπαιδευτικής πρόσβασης στα έργα αυτά.

Οι οργανισμοί υποχρεούνται να τηρούν αρχεία των επιμελών αναζητήσεων που πραγματοποιούνται και αρχεία ανοιχτά στο κοινό για τη χρήση των ορφανών έργων. Ωστόσο, οι οργανώσεις αυτές μπορούν να εγκριθούν από τα κράτη μέλη να χρησιμοποιούν ένα ορφανό έργο για σκοπό διαφορετικό από εκείνο του δημοσίου συμφέροντος, υπό την προϋπόθεση ότι οι δικαιούχοι θα αμειφθούν και πλέον το έργο δεν θα θεωρείται ορφανό.

1.2 Πρόσθετα Νομικά Ζητήματα

Ο τρόπος αξιοποίησης του περιεχομένου που προστατεύεται από δικαιώματα πνευματικής ιδιοκτησίας, καθορίζεται συνήθως από κάποια συμβόλαια που υπογράφονται ανάμεσα στον κάτοχο των δικαιωμάτων και τον χρήστη που πρόκειται να αξιοποιήσει το περιεχόμενο. Ωστόσο, πέρα από τους όρους που περιέχονται στο συμβόλαιο που υπογράφεται από τα δύο συμβαλλόμενα μέρη, ο τρόπος χρήσης του περιεχομένου περιορίζεται επιπλέον από μια σειρά νόμων που οριοθετούν το εύρος των επιτρεπόμενων χρήσεων. Τέτοιου είδους νομικοί περιορισμοί (που μπορεί να παραβιάζουν τον αστικό ή τον ποινικό κώδικα) είναι πολύ πιθανό να απαγορεύουν την πλήρη και ανεξέλεγκτη αξιοποίηση του περιεχομένου, τόσο από τον ιδιοκτήτη του, όσο και από τον τελικό χρήστη. Συνήθως, τα προβλήματα παρουσιάζονται κατά την δημοσιοποίηση και προβολή του περιεχομένου.

Για παράδειγμα, ενδέχεται να υπάρχουν νομικοί περιορισμοί που προστατεύουν τα συμφέροντα (οικονομικά κ.α) του δημιουργού, ή να υπάρχουν περιορισμοί που αποσκοπούν στην προστασία του κοινού που πρόκειται να δει το έργο. Όλοι οι παραπάνω περιορισμοί θα πρέπει να ληφθούν σοβαρά υπόψη κατά τη συγγραφή του συμβολαίου, καθώς επηρεάζουν άμεσα το ύψος της συμφωνίας και τις εργασιακές σχέσεις των δύο συμβαλλόμενων μερών.

Ακολουθεί μια συνοπτική αναφορά σε κάποια δικαιώματα που θεωρούνται κεκτημένα και ενδέχεται να περιορίζουν τις δυνατότητες αξιοποίησης του περιεχομένου ή να συγκρούονται με τους όρους κάποιων συμβάσεων.

1.2.1 Το Δικαίωμα στην Ιδιωτικότητα

Η Ευρωπαϊκή συμφωνία περί των ανθρωπίνων δικαιωμάτων που ισχύει από το 1950⁷, στοχεύει στην προστασία και την απελευθέρωση του ατόμου θεσμοθετώντας τις ανθρωπίνες ελευθερίες στο ισχύον νομικό πλαίσιο. Ένα από αυτά τα δικαιώματα, είναι και το δικαίωμα στην ιδιωτικότητα. Σύμφωνα με το συγκεκριμένο δικαίωμα, καθένας θα πρέπει να απολαμβάνει του σεβασμού της κοινωνίας ως προς την προσωπική και οικογενειακή του ζωή, την ιδιωτικότητα του οίκου και της αλληλογραφίας του. Το δικαίωμα της ιδιωτικότητας έχει ερμηνευτεί από ένα μεγάλο αριθμό δικαστικών αποφάσεων και χρήζει ιδιαίτερης προσοχής όταν δημοσιοποιείται ψηφιακό περιεχόμενο στο Διαδίκτυο, ώστε να μην θίγεται η ιδιωτικότητα των προσώπων που απεικονίζονται ή αναφέρονται μέσα σε αυτό.

1.2.2 Ελευθερία Λόγου

Το δικαίωμα της ιδιωτικότητας βρίσκεται σε διαμετρικά αντίθετη θέση με το την αρχή της ελευθερίας του λόγου. Πρόκειται για ένα πολύ σημαντικό ζήτημα που αποκτά ιδιαίτερη σημασία όταν ιδωθεί υπό το πρίσμα της ψηφιακής πραγματικότητας και του Διαδικτύου. Το Διαδίκτυο αποτελεί ένα γόνιμο χώρο ελεύθερης έκφρασης που ξεπερνάει τα εθνικά σύνορα και τους εγχώριους περιορισμούς. Είναι πολύ λογικό οι συγκρούσεις ανάμεσα στα παραπάνω δικαιώματα να είναι σύνηθες φαινόμενο, ιδιαίτερα στις περιπτώσεις που η διαφοροποίηση της ηθικής και νομικής κουλτούρας είναι μεγάλη. Η ελευθερία του λόγου και το δικαίωμα στην ιδιωτικότητα αποτελούν ένα καυτό ηθικοπολιτικό ζήτημα, που επηρεάζει το internet και διαμορφώνει τις τεχνολογικές τάσεις. Ωστόσο, η άσκηση του δικαιώματος της ελευθερίας του λόγου υπόκειται και αυτή σε κάποιους νομικούς περιορισμούς που είναι απαραίτητοι για την ομαλή λειτουργία μιας δημοκρατικής κοινωνίας.

1.2.3 Προστασία Προσωπικών Δεδομένων

Ο νόμος περί προστασίας των προσωπικών δεδομένων που βασίζεται στην Ευρωπαϊκή νομοθεσία, θέτει τους κανόνες που θα πρέπει να τηρεί ένας οργανισμός όταν επεξεργάζεται μαζικά προσωπικά δεδομένα. Ο νόμος απαγορεύει την επεξεργασία προσωπικών δεδομένων, όπως είναι τα δεδομένα που αποκαλύπτουν την φυλετική ή την εθνική καταγωγή, τα πολιτικά φρονήματα, τα θρησκευτικά ή φιλοσοφικά πιστεύω, καθώς και τα δεδομένα που σχετίζονται με το ιατρικό ιστορικό και τις σεξουαλικές προτιμήσεις, για κανέναν λόγο πλην αυτού που ορίστηκε κατά την απόκτηση τους. Κανένα από τα προσωπικά δεδομένα ενός εν ζωή ανθρώπου δεν θα πρέπει να δημοσιοποιείται στο Διαδίκτυο χωρίς την ρητή συγκατάθεσή του. Ωστόσο, η οδηγία δεν απαγορεύει την δημοσιοποίηση του ονόματος ενός δημιουργού στο Διαδίκτυο.

Ο τρόπος χρήσης και αξιοποίησης του περιεχομένου δεν δεσμεύεται μόνο από τους όρους του συμβολαίου που υπογράφεται μεταξύ των συμβαλλόμενων μερών, αλλά και από ένα σύνολο νόμων που επηρεάζουν άμεσα ή έμμεσα το εύρος των επιτρεπόμενων ενεργειών. Το δικαίωμα στην ιδιωτικότητα, η ελευθερία του λόγου, η προστασία των προσωπικών δεδομένων κ.α, είναι κάποια από τα δικαιώματα που υπό την μορφή νόμων οριοθετούν τις δυνατότητες αξιοποίησης του περιεχομένου. Το ύψος και η αυστηρότητα των νόμων εξαρτάται από την νομική κουλτούρα κάθε χώρας και την ισχύουσα Ευρωπαϊκή νομοθεσία (αρχές, συνθήκες, οδηγίες). Η ψηφιοποίηση και η προβολή πολιτιστικού περιεχομένου είναι μια διαδικασία που διεισδύει σε σημαντικό βαθμό στο χώρο των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και ελευθεριών και συνεπώς οι παραπάνω νόμοι θα πρέπει να λαμβάνονται σοβαρά υπόψη.

⁷ <http://www.nis.gr/npimages/docs/ESDA.pdf>

1.3 Διαχείριση Δικαιωμάτων

1.3.1 Οφέλη που Προκύπτουν από την Καταγραφή των Δικαιωμάτων

Η επιτυχία ενός συστήματος εκκαθάρισης δικαιωμάτων εξαρτάται από την ικανότητα του να καταγράφει, να συντηρεί, να ελέγχει και να διαχειρίζεται με αποτελεσματικό τρόπο τα δικαιώματα που συνδέονται με την πνευματική ιδιοκτησία του περιεχομένου. Το σύστημα θα πρέπει να χαρακτηρίζεται από υπηρεσίες όπως είναι η παρακολούθηση των δικαιωμάτων που έχουν μεταβιβαστεί σε τρίτους και αφορούν ψηφιακό περιεχόμενο που αξιοποιείται σε on-line περιβάλλοντα, καθώς επίσης και από υπηρεσίες όπως είναι η αποκρυστάλλωση και η καταγραφή των δικαιωμάτων που φέρουν επιπρόσθετη αξία στο περιεχόμενο και μπορούν να αποτελέσουν μελλοντική πηγή εξασφάλισης κέρδους. Τα δικαιώματα μπορούν να συνδεθούν με αντικείμενα (όπως κινηματογραφικές ταινίες και πίνακες ζωγραφικής), καθώς και με εικονικά αντικείμενα (όπως τα γραφικά του υπολογιστή, τα κείμενα που χρησιμοποιούνται σαν περιεχόμενο στις διαδικτυακές σελίδες κ.α).

1.3.2 Σημαντικά Στοιχεία για την Χρονική Διάρκεια των Δικαιωμάτων

Για κάθε έργο, υπάρχουν συνήθως αρκετές χρονικές στιγμές που συνδέονται με τη διαχείριση των πνευματικών του δικαιωμάτων, που θα πρέπει να διατηρούνται και να ελέγχονται περιοδικά:

Rights in

- Η ιδιοκτησιακή κατάσταση ενός έργου σχετικά με το δικαίωμα αναπαραγωγής και το χρονικό διάστημα που απομένει μέχρι τη στιγμή που θα αποδεσμευτεί από αυτό το αποκλειστικό δικαίωμα
- Η χρονική διάρκεια των διαπραγματεύσεων για την έκδοση της άδειας μεταβίβασης του δικαιώματος αναπαραγωγής
- Η διάρκεια ισχύος της μεταβίβασης των δικαιωμάτων από την αρχή συλλογικής διαχείρισης, καθώς είναι συχνό το φαινόμενο η μεταβίβαση των δικαιωμάτων να είναι έγκυρη μόνο για μία συγκεκριμένη χρονική περίοδο.

Rights Out

- Η ιδιοκτησιακή κατάσταση ενός έργου σχετικά με το δικαίωμα αναπαραγωγής και το χρονικό διάστημα που απομένει μέχρι τη στιγμή που θα αποδεσμευτεί από αυτό το δικαίωμα
- Ο χρόνος ανάθεσης των δικαιωμάτων

Με γνώμονα τα παραπάνω, είναι πολύ χρήσιμο να υπάρχει ένα σύστημα που να διαχειρίζεται τα συγκεκριμένα δικαιώματα και να χρησιμοποιεί τις διαθέσιμες πληροφορίες για την έκδοση έγκυρων αδειών μεταβίβασης δικαιωμάτων. Το σύστημα θα πρέπει να υποστηρίζεται από τα κατάλληλα μεταδεδομένα, το περιεχόμενο των οποίων θα είναι υπεύθυνο για την ενεργοποίηση ή μη των ακόλουθων αυτοματοποιημένων μηχανισμών:

- Παρακολούθησης των αδειών και ελέγχου της τήρησης των περιορισμών που προβλέπουν
- Αποστολής ειδοποίησης, όταν πλησιάζει η ημερομηνία λήξης μιας άδειας και ενεργοποίησης των αντίστοιχων ενδείξεων στην περίπτωση που τα δικαιώματα θα πρέπει να επαναδιαπραγματευτούν
- Ενεργοποίησης μιας ένδειξης που να καταδεικνύει τη μέγιστη διάρκεια δέσμευσης του δικαιώματος αναπαραγωγής σε ένα συγκεκριμένο τύπο περιεχομένου

- Επαναπροβολή ή απόσυρση του υλικού από το Διαδίκτυο όπου φιλοξενείται, ανάλογα με την επιτυχή ή όχι εκκαθάριση των δικαιωμάτων πνευματικής ιδιοκτησίας.

Κεφάλαιο 2°

Πνευματικά Δικαιώματα Ψηφιακού Περιεχομένου

2.1 Χρήσεις Ψηφιακού Περιεχομένου

Τόσο κατά την αξιοποίηση του ήδη διαθέσιμου ψηφιακού περιεχομένου, όσο και κατά την ψηφιοποίηση καινούργιου υλικού, υπάρχουν ορισμένοι περιορισμοί στο εύρος και τη φύση των ενεργειών που θεωρούνται αποδεκτές. Οι περιορισμοί τίθενται συνήθως από το νομικό πλαίσιο κάθε χώρας και έχουν σκοπό αφενός να προστατέψουν το ίδιο το περιεχόμενο και αφετέρου τα ηθικά και οικονομικά συμφέροντα των δημιουργών.

Στη προσπάθεια αυτή σημαντικό ρόλο διεκδικούν οι τεχνολογικές εξελίξεις που αναζητούν τρόπους και προσφέρουν εργαλεία για την προστασία του ψηφιοποιημένου υλικού με τεχνολογικά μέσα.

2.1.1 Τροποποιήσεις επί του Περιεχομένου

Ακόμα και στην περίπτωση που έχει προηγηθεί η εκκαθάριση των δικαιωμάτων πνευματικής ιδιοκτησίας των δημιουργών ενός έργου, κανένας οργανισμός δεν μπορεί να χρησιμοποιήσει το συγκεκριμένο έργο χωρίς να σέβεται τα ηθικά δικαιώματα που το συνοδεύουν. Μόνο αν ο δημιουργός παραιτηθεί από τα ηθικά του δικαιώματα, είναι θεμιτό για τον οργανισμό να μην τον μνημονεύσει. Τα ηθικά δικαιώματα μιας καλλιτεχνικής δημιουργίας θα πρέπει να αποδίδονται στο δημιουργό της σε όλη τη διάρκεια του βίου του. Αν ωστόσο ο οργανισμός τροποποιήσει το περιεχόμενο χωρίς να έχει εξασφαλίσει τη σύμφωνη γνώμη του δημιουργού του, ανεξάρτητα από το αν η επεξεργασία του περιεχομένου στοχεύει στην δημιουργία ενός νέου έργου ή όχι, μπορεί να θεωρηθεί πράξη παραβίασης ηθικών δικαιωμάτων. Ο ρόλος των ηθικών δικαιωμάτων είναι να προστατεύσουν τα, μη οικονομικής φύσης, συμφέροντα του δημιουργού. Συνήθως, τα ηθικά δικαιώματα περιλαμβάνουν τα ακόλουθα:

- το δικαίωμα αναφοράς του ονόματος του δημιουργού, όταν αντιγράφεται ή χρησιμοποιείται το έργο του,
- το δικαίωμα ενός ανθρώπου να μην αναφέρεται το όνομα του ως δημιουργός ενός έργου, αν δεν είναι πράγματι ο δημιουργός του και τέλος,
- το δικαίωμα να ελέγχει τη μορφή με την οποία εμφανίζεται το έργο του (το δικαίωμα της ακεραιότητας της δημιουργίας).

Αποκοπή (Cropping)

Η αποκοπή είναι ουσιαστικά η αλλοίωση μιας εικόνας ή ενός πολυμεσικού αντικείμενου χωρίς να προκύπτει ένα νέο αντικείμενο. Ο όρος «αποκοπή» χρησιμοποιείται για να περιγράψει ενέργειες όπως είναι για παράδειγμα η αφαίρεση του background μιας φωτογραφίας. Η συγκεκριμένη χρήση μπορεί να είναι μια απλή επεξεργασία, όπως η στρογγυλοποίηση των γωνιών της φωτογραφίας, ή περισσότερο πολύπλοκη όπως είναι το ψαλίδισμα μια φωτογραφίας σε σχήμα κύκλου, άστρου ή ακόμα και καρδιάς. Αν η παραπάνω επέμβαση στο οπτικό αποτέλεσμα της φωτογραφίας πραγματοποιηθεί χωρίς την άδεια του δημιουργού, συνιστάται σαφής παραβίαση των δικαιωμάτων πνευματικής ιδιοκτησίας. Μπορεί επίσης να θεωρηθεί και ως προσβολή των ηθικών δικαιωμάτων του δημιουργού.

Χαρακτηριστικό παράδειγμα αποτελεί ο γραφίστας που σχεδιάζει το δικτυακό τόπο ενός ιδρύματος, αποκόπτει ένα τμήμα μιας φωτογραφίας ώστε να ταιριάζει στο περίγραμμα της ιστοσελίδας που σχεδιάζει, χωρίς όμως να ζητήσει την άδεια του δημιουργού της. Είναι πολύ πιθανό ο δημιουργός του έργου να δει την αλλοιωμένη φωτογραφία του στον ιστότοπο και να θεωρήσει πως η συγκεκριμένη αναπαράσταση του έργου είναι προσβλητική για τη φήμη του. Επομένως, ο κάτοχος των δικαιωμάτων μπορεί να διεκδικήσει αποζημίωση για την ηθική βλάβη που έχει υποστεί, ασκώντας μήνυση για καταπάτηση των ηθικών του δικαιωμάτων.⁸

⁸ http://nam.culture.gr/images/deam/docs/digital_rights_management.pdf

Διαφήμιση

Η ανάπτυξη του διαδικτύου ως μέσου ελεύθερης διακίνησης ιδεών και πληροφορίας, είχε ως αποτέλεσμα τη δημιουργία ενός νέου γόνιμου χώρου για τη διαφήμιση και τη προώθηση καταναλωτικών προϊόντων και υπηρεσιών. Ένας οργανισμός που συντηρεί ένα διαδικτυακό ιστότοπο, μπορεί να συμφωνήσει στην εισαγωγή ενός λογότυπου μιας εταιρίας που θέλει να διαφημιστεί μέσω αυτού έναντι κάποιας αμοιβής. Στις περισσότερες περιπτώσεις δίπλα στο λογότυπο υπάρχει και ένας σύνδεσμος που οδηγεί στον διαδικτυακό τόπο της διαφημιζόμενης εταιρίας. Η ενσωμάτωση διαφημιστικών λογότυπων είναι ένας τρόπος παραγωγής κέρδους από τους κατόχους ιστοσελίδων, που επιθυμούν να εκμεταλλευτούν την επιπρόσθετη αξία που φέρει το περιεχόμενό τους. Το πλήθος και το κόστος των διαφημίσεων είναι ανάλογο με την δημοτικότητα και την επισκεψιμότητα του ιστότοπου.

Στην περίπτωση που ένας οργανισμός ή μια επιχείρηση αποφασίσει να εκμεταλλευτεί τη δημοτικότητα του site που συντηρεί φιλοξενώντας διαφημιστικά μηνύματα, θα πρέπει να αποφασίσει μία σειρά από ζητήματα που έχουν να κάνουν με το εύρος και τη φύση των διαφημιστικών υπηρεσιών που μπορεί να προσφέρει. Μία καλή στρατηγική που έχει σκοπό να διαφυλάξει το κύρος του οργανισμού, είναι οι διαφημίσεις που θα παρουσιάζονται μέσω του δικτυακού τόπου να βρίσκονται σε θεματική αρμονία με το κυρίως περιεχόμενό του. Σε ότι αφορά τα δικαιώματα του περιεχομένου που προβάλλεται από τον ιστότοπο, θα πρέπει να υπάρχει μέριμνα ώστε να μην καταπατηθούν λόγω των διαφημίσεων, οι όροι της συμφωνίας μεταξύ των δικαιούχων και του οργανισμού.

Τα ζητήματα που θα πρέπει να απασχολήσουν έναν οργανισμό πριν συναινέσει στην εισαγωγή διαφημιστικών μηνυμάτων στο διαδικτυακό του ιστότοπο είναι τα ακόλουθα:

- Αν τα δικαιώματα που παραχωρούνται για τη χρήση του διαδικτυακού τόπου ως χώρου τοποθέτησης διαφημίσεων, είναι αποκλειστικά ή όχι. Αν δηλαδή, η εταιρία έχει το αποκλειστικό δικαίωμα να προωθεί μόνο τα δικά της προϊόντα μέσω του συγκεκριμένου site.
- Να καθοριστεί ρητά η θέση και το μέγεθος των διαφημιστικών μηνυμάτων.
- Στην περίπτωση που η διαφήμιση συνοδεύεται από ένα σύνδεσμο σε έναν άλλο ιστότοπο, θα πρέπει το ίδρυμα να είναι βέβαιο πως ο ιστότοπος που προτείνει στους επισκέπτες του συντηρείται και ανανεώνεται συχνά. Για λόγους κύρους και αξιοπιστίας είναι σημαντικό, ο διαδικτυακός τόπος να μην συνδέεται με ιστοσελίδες που περιέχουν ανάρμοστο υλικό.
- Τέλος, είναι επιθυμητό να διατηρούνται στατιστικά στοιχεία που σχετίζονται με τη επισκεψιμότητα του ιστότοπου, καθώς άπτονται του ενδιαφέροντος τόσο της διαφημιζόμενης εταιρίας όσο και του οργανισμού.

Deep Linking

Όταν ο σύνδεσμος ανακατατεύθυνσης σε ένα ξένο διαδικτυακό τόπο δεν οδηγεί στην κεντρική σελίδα του ιστότοπου, αλλά σε μια από τις εσωτερικές του σελίδες, τότε συμβαίνει αυτό που ονομάζουμε «Deep Linking».⁹ Τα deep links χρησιμοποιούνται για να οδηγήσουν τον χρήστη απευθείας στις ιστοσελίδες που περιέχουν την πληροφορία που τον ενδιαφέρει.

Ωστόσο, μόλις πρόσφατα δημιουργήθηκε έντονο ζήτημα στους κόλπους των δικαστηρίων των ευρωπαϊκών χωρών, ως προς τη νομιμότητα της τακτικής του deep linking και αν αυτό συνιστά παραβίαση των δικαιωμάτων πνευματικής ιδιοκτησίας. Η απευθείας ανακατεύθυνση του χρήστη στις εσωτερικές σελίδες μιας διαδικτυακής πύλης, ενδέχεται να παρακάμψει, σκόπιμα ή μη, την ειδοποίηση περί πνευματικής ιδιοκτησίας που βρίσκεται στην αρχική σελίδα. Στην πλειοψηφία των περιπτώσεων τα δικαστήρια αποφάνθηκαν με γνώμονα της εθνική τους νομοθεσία. Η ευρωπαϊκή νομοθεσία, ωστόσο, δεν μένει αμέτοχη στο θέμα του deep linking και εξετάζει το ζήτημα από όλες τις πλευρές. Είναι σχεδόν βέβαιο πως θα ακολουθήσουν νέες δικαστικές υποθέσεις και νέες αποφάσεις γύρω από το συγκεκριμένο θέμα. Το βασικό πρόβλημα με τη θεώρηση του deep linking ως πράξη καταπάτησης

⁹ http://en.wikipedia.org/wiki/Deep_linking

των δικαιωμάτων πνευματικής ιδιοκτησίας, είναι πως αυτόματα θα καθιστούσε παράνομες όλες τις υπάρχουσες μηχανές αναζήτησης.

Ωστόσο, αν ο οργανισμός αποφασίσει πως δεν θέλει να ρισκάρει την χρήση της τακτικής του deep linking και επιπλέον δεν επιθυμεί άλλες ιστοσελίδες να δείχνουν απευθείας στο εσωτερικό περιεχόμενο του ιστότοπου που διατηρεί, υπάρχουν μερικές ενέργειες που μπορεί να κάνει. Πρώτο μέλημά του θα πρέπει να είναι η τοποθέτηση μιας σχετικής ειδοποίησης στην κεντρική του σελίδα. Συμπληρωματικά, μπορεί να αντιμετωπίσει τεχνολογικά το θέμα ενσωματώνοντας κάποιες γραμμές κώδικα που δεν επιτρέπουν στους εξωτερικούς συνδέσμους να δείχνουν απευθείας στις εσωτερικές σελίδες του ιστότοπου. Στη περίπτωση που ο οργανισμός επιθυμεί να συμπεριλάβει κάποια deep links στο δικό του ιστότοπο, μπορεί να σκεφτεί το ενδεχόμενο να έλθει σε συμφωνία με τον εξωτερικό ιστότοπο ώστε να αποφύγει ενδεχόμενες μηνύσεις.

Συμπερασματικά, οι περιορισμοί και οι δεσμεύσεις που πηγάζουν από τα δικαιώματα πνευματικής ιδιοκτησίας, διέπουν αντίστοιχα και το πλαίσιο της χρήσης και της επεξεργασίας του περιεχομένου. Το εύρος των εργασιών και η φύση της επεξεργασίας που θεωρείται δικαιολογημένη, καθορίζεται με βασικό κριτήριο την ακεραιότητα του έργου και τον σεβασμό στην έμπνευση του δημιουργού.

Συγκεκριμένα, αν δεν υπάρχει σχετική διευκρίνιση, κάθε άδεια που μεταβιβάζει δικαιώματα χρήσης και επεξεργασίας αφορά την αναπαραγωγή του περιεχομένου στην ακέραια μορφή του. Ο οργανισμός ή η επιχείρηση θα πρέπει να εξασφαλίσει ρητή άδεια από τον κάτοχο των δικαιωμάτων, αν επιθυμεί να πραγματοποιήσει οποιαδήποτε τροποποίηση επί του έργου, που θα έχει ως αποτέλεσμα την αλλοίωση του χαρακτήρα του.

2.2 Προστασία Πνευματικών Δικαιωμάτων Ψηφιακού Υλικού

Η προστασία του ψηφιακού περιεχομένου από ανάρμοστες και μη εξουσιοδοτημένες χρήσεις, είναι μία από τις σημαντικότερες προδιαγραφές που θα πρέπει να πληρεί ένας οργανισμός και αφορά το σύνολο των δραστηριοτήτων που αναπτύσσει στο χώρο του διαδικτύου. Η ανάπτυξη και η εγκατάσταση μηχανισμών προστασίας είναι ο πλέον ενδεδειγμένος τρόπος ελέγχου και παρακολούθησης της διάχυσης του υλικού στο Διαδίκτυο. Οι μηχανισμοί που ενσωματώνουν τεχνολογικά μέσα προστασίας λειτουργούν συμπληρωματικά με τα συστήματα διαχείρισης δικαιωμάτων, με στόχο τη θωράκιση των ηθικών και οικονομικών συμφερόντων τόσο των δημιουργών του περιεχομένου, όσο και των ανεξάρτητων δικαιούχων που έχουν συμβληθεί με το ίδρυμα. Κάθε οργανισμός που λειτουργεί ως διανομέας περιεχομένου, πριν αποφασίσει να προβάλλει το υλικό που διαθέτει στο Διαδίκτυο, θα πρέπει να διασφαλίσει με κάθε νομικό και τεχνολογικό μέσο πως δεν θα χρησιμοποιηθεί καταχρηστικά από τους τελικούς χρήστες, πλήττοντας τα ηθικά και οικονομικά δικαιώματα των δικαιούχων.

Ωστόσο, υπάρχει σαφής διαφοροποίηση στο επίπεδο της ασφάλειας που θεωρείται ικανοποιητικό, ανάλογα με την περίπτωση. Το επίπεδο της ασφάλειας εξαρτάται από έναν αριθμό παραγόντων, ανάμεσα στους οποίους συγκαταλέγονται και οι ακόλουθοι:

- Η μορφή του ψηφιακού υλικού που προβάλλεται (πχ εικόνα, βίντεο, ήχος, κείμενο κ.α)
- Το κομμάτι του οικονομικού προϋπολογισμού που προορίζεται για θέματα προστασίας περιεχομένου
- Η αξία του ψηφιακού υλικού σε σχέση με το κόστος του συστήματος προστασίας (Δεν έχει νόημα να υιοθετηθεί ένα σύστημα προστασίας μεγάλου κόστους, αν το περιεχόμενο που προστατεύει δεν είναι ανάλογης αξίας).
- Η φύση των δικαιωμάτων πνευματικής ιδιοκτησίας που δεσμεύουν το περιεχόμενο που φιλοξενείται από τον διαδικτυακό τόπο. (Στην περίπτωση που οι κάτοχοι των δικαιωμάτων έχουν παραιτηθεί των οικονομικών και ηθικών τους αξιώσεων, δεν υπάρχει λόγος προστασίας του περιεχομένου).
- Η ρητή ή μη δέσμευση του ιδρύματος να προστατεύει το περιεχόμενο που φιλοξενεί, όπως έχει συμπεριληφθεί στους όρους του συμβολαίου.
- Πολιτική λειτουργίας ιστοτόπου. Αν δηλαδή, ο διαδικτυακός τόπος που διατηρεί το ίδρυμα στοχεύει αποκλειστικά στην προβολή και ανάδειξη του πολιτιστικού περιεχομένου και

περιορίζεται στην παρουσίαση μόνο κάποιων χαμηλής ανάλυσης αντιτύπων των πραγματικών έργων, ή λειτουργεί παράλληλα και ως μέσω πώλησης και διανομής των υψηλής ανάλυσης ψηφιακών τους αναπαραστάσεων. (Αν το υλικό χρησιμοποιείται μόνο για λόγους επισκόπησης, δεν κρίνεται απολύτως αναγκαία η χρήση ενός εξελιγμένου και ακριβούς συστήματος προστασίας ψηφιακού περιεχομένου, στην περίπτωση όμως που ο ιστότοπος διαθέτει on-line κατάσταση πώλησης και διανομής περιεχομένου, το σύστημα προστασίας θα πρέπει να είναι ισχυρό και αξιόπιστο)

2.2.1 Δέσμευση και Προστασία των Δικαιωμάτων με Χρήση Διαπιστεύσεων

Η διαπίστευση της ιδιοκτησίας ενός έργου με τη χρήση μέσων που βασίζονται σε γραπτά μηνύματα, αποτελεί τον πιο τετριμμένο και φθηνό τρόπο προστασίας ψηφιακού περιεχομένου. Τα γραπτά μηνύματα έχουν συνήθως τη μορφή μίας αναφοράς, μιας ειδοποίησης περί πνευματικής ιδιοκτησίας ή ενός σημειώματος που αναφέρει την πολιτική χρήσης του περιεχομένου.

Έγγραφες Αναφορές

Οι έγγραφες αναφορές κατέχουν πάντα περίοπτη θέση δίπλα στο έργο που αναφέρονται και έχουν στόχο να καταδείξουν τα φυσικά και νομικά πρόσωπα που εμπλέκονται στη δημιουργία και την πνευματική κατοχή του έργου. Ανάμεσα στις αναφορές περιλαμβάνεται συνήθως και το πρόσωπο, φυσικό ή νομικό, που έχει δεσμεύσει τα δικαιώματα του έργου. Στην περίπτωση που το έργο προβάλλεται μέσω Διαδικτύου, η αναφορά συνοδεύεται από έναν σύνδεσμο που οδηγεί σε μια σελίδα που περιέχει περισσότερες πληροφορίες για τον προμηθευτή του περιεχομένου και τον κάτοχο των δικαιωμάτων. Με αυτόν τον τρόπο δίνεται επιπρόσθετη έμφαση στην ιδιοκτησιακή κατάσταση του έργου και διευκολύνεται ο χρήστης που επιθυμεί να επικοινωνήσει με του δικαιούχου του έργου.

Ειδοποίηση περί του Δικαιώματος Αναπαραγωγής

Η πλειοψηφία των διαθέσιμων διαδικτυακών τόπων που φιλοξενούν πολυμεσικό περιεχόμενο, φέρουν συνήθως ένα διακριτικό της μορφής «© All Rights Reserved ...»¹⁰ που αποτελεί στην ουσία μια ειδοποίηση περί της πνευματικής ιδιοκτησίας του ψηφιακού υλικού που προβάλλει. Η ειδοποίηση περί του δικαιώματος αναπαραγωγής συνοψίζει τις ακόλουθες αρχές:

- Δέσμευση του ιδρύματος να σέβεται τα δικαιώματα πνευματικής ιδιοκτησίας τρίτων.
- Τις προσπάθειες που καταβάλλονται ώστε να διασφαλιστεί πως η αναπαραγωγή του περιεχομένου δεν θα γίνεται χωρίς τη ρητή συγκατάθεση των δικαιούχων.
- Πρόβλεψη για κάποια στοιχεία επικοινωνίας του οργανισμού, ώστε να ανακατευθύνονται εκεί όλα τα ερωτήματα που αφορούν την αναπαραγωγή και την χρήση του περιεχομένου.
- Παροχή μιας λίστας με τις επιτρεπόμενες ενέργειες, όπως είναι η ελεύθερη πρόσβαση και η προσωρινή τοπική αντιγραφή του περιεχομένου με μοναδικό σκοπό την επισκόπηση του.
- Δημιουργία μιας λίστας με ενέργειες που απαγορεύονται ρητά και εξαρτώνται από το περιεχόμενο, όπως είναι: η δημόσια εκτέλεση ή προβολή ενός έργου, κάθε μορφή ενοικίασης ή δανεισμού του υλικού που αποκτήθηκε από το διαδικτυακό τόπο, κάθε μορφή μη εξουσιοδοτημένης αντιγραφής, εξαγωγή ή αποθήκευση του περιεχομένου σε

οποιοδήποτε σύστημα ανάκτησης πληροφορίας ή ενσωμάτωση του σε ένα ξένο πρόγραμμα λογισμικού, κάθε αναπαραγωγή των ιδιαίτερων χαρακτηριστικών του, κάθε μορφή τροποποίησης ή υιοθέτησης των έργων κ.α.

Στη περίπτωση που η ειδοποίηση περί του δικαιώματος αναπαραγωγής δεν εμφανίζεται στην ίδια σελίδα με το έργο που συνδέεται, προτείνεται η ύπαρξη μιας ανεξάρτητης ιστοσελίδας που θα

¹⁰ <http://www.allrights-reserved.com/>

περιέχει μόνο την πολιτική χρήσης και τα μέτρα προστασίας και θα είναι προσβάσιμη από όλες τις σελίδες του διαδικτυακού τόπου μέσω ενός συνδέσμου.

Όροι, Περιορισμοί και Συνθήκες

Ένα σύνολο από όρους και περιορισμούς που διέπουν τη χρήση και την αξιοποίηση του περιεχομένου, μπορούν να λειτουργήσουν ως ένα επιπλέον επίπεδο προστασίας όταν πρόκειται για περιεχόμενο υψηλής αξίας ή περιεχόμενο που γίνεται διαθέσιμο μέσω CD-ROMs / DVDs. Πριν δοθεί έγκριση για την πρόσβαση, οι περιορισμοί και οι συνθήκες χρήσης του περιεχομένου θα πρέπει να γίνουν απόλυτα κατανοητές και σεβαστές από τον χρήστη. Πέρα από τους όρους και του περιορισμούς που δεσμεύουν τις δυνατότητες χρήσης και αξιοποίησης του περιεχομένου σύμφωνα με το νομικό πλαίσιο, ο οργανισμός μπορεί να επιβάλλει επιπλέον όρους και περιορισμούς που θα αφορούν αποκλειστικά το περιεχόμενο που φιλοξενείται από τον διαδικτυακό τόπο που διατηρεί.

2.2.2 Προστασία με Τεχνολογικά Μέσα

Προβολή του Ψηφιακού Υλικού σε Χαμηλή Ανάλυση

Η προβολή του ψηφιακού υλικού σε χαμηλή ανάλυση αποτελεί την πιο απλή και οικονομική τεχνική για το πρώτο επίπεδο προστασίας, έναντι ενεργειών μη εξουσιοδοτημένης αντιγραφής και χρήσης του περιεχομένου (όπως είναι η εκτύπωση των εικόνων, η αναπαραγωγή τους με στόχο τη διανομή κ.α). Μία ανάλυση εικόνας της τάξης των 72 dpi (dots per inch) είναι αρκετά υψηλή ώστε να διατηρεί η ψηφιακή εικόνα την απαιτούμενη ακρίβεια χωρίς να υποβαθμίζεται δραματικά η ποιότητα του οπτικού αποτελέσματος και ταυτόχρονα αρκετά χαμηλή ώστε να είναι ακατάλληλη για ενέργειες αντιγραφής και εκτύπωσης. Στην περίπτωση που το Διαδίκτυο χρησιμοποιείται παράλληλα και σαν μέσο πώλησης και διανομής ψηφιακών εικόνων υψηλής ανάλυσης, θα πρέπει να υπάρχει πρόβλεψη και για ένα σύστημα ενσωμάτωσης ανθεκτικών αόρατων υδατογραφημάτων, ώστε να είναι δυνατή η πιστοποίηση της ιδιοκτησίας των εικόνων από το ίδρυμα που τις εκμεταλλεύεται.

Απόκρυψη Μηνυμάτων στο Ψηφιακό Περιεχόμενο

Η προστασία του περιεχομένου με χρήση της τεχνικής της ψηφιακής απόκρυψης μηνυμάτων, χρησιμοποιεί εξειδικευμένους μηχανισμούς που τοποθετούν κωδικοποιημένα μηνύματα μέσα στο ίδιο το ψηφιακό περιεχόμενο. Με αυτό τον τρόπο είναι δυνατή η παρακολούθηση της κίνησης του περιεχομένου στο διαδίκτυο ή ακόμα και η αποστολή πληροφοριών για τα στοιχεία των χρηστών που χρησιμοποιούν το περιεχόμενο. Σε περίπτωση παράνομης ή ανάρμοστης χρήσης, οι πληροφορίες που επιστρέφονται από το σύστημα παρακολούθησης του περιεχομένου μπορούν να χρησιμοποιηθούν ως στοιχεία για τη στήριξη της κατηγορίας και τη δίωξη των παραβατών.¹¹

¹¹ <http://office.microsoft.com/el-gr/outlook-help/CH001004564.aspx>

Ψηφιακή Υδατοσήμανση

Η ψηφιακή υδατοσήμανση¹² είναι μία από τις πιο σύγχρονες τεχνικές προστασίας περιεχομένου και έχει υιοθετηθεί ως ένα βαθμό από αρκετούς οργανισμούς που δραστηριοποιούνται στο χώρο της προβολής και της αξιοποίησης της πολιτιστικής κληρονομιάς. Η υδατογραφία προσθέτει ένα επιπλέον επίπεδο προστασίας στο περιεχόμενο και έχει διεισδύσει ιδιαίτερα στο χώρο της ψηφιακής φωτογραφίας. Τα ψηφιακά υδατογραφήματα μπορούν επιπλέον να ενσωματωθούν σε συσκευές απόκρυψης μηνυμάτων και σε συνεργασία με ένα εξελιγμένο πρόγραμμα λογισμικού να υποστηρίξουν λειτουργίες που αποτρέπουν τον τελικό χρήστη από την αντιγραφή των εικόνων, όπως για παράδειγμα είναι η απενεργοποίηση του δεξιού κουμπιού στο ποντίκι για να μην είναι εύκολη η αντιγραφή της εικόνας, ή ακόμα και πιο πολύπλοκες

λειτουργίες όπως ο καθορισμός που χρονικού διαστήματος που είναι δυνατή η επισκόπηση της εικόνας.

Με αυτό τον τρόπο ο χρήστης μπορεί να δει την εικόνα μόνο για ένα συγκεκριμένο χρονικό διάστημα, μετά τη λήξη του οποίου η εικόνα δεν είναι πλέον διαθέσιμη. Η συγκεκριμένη επιλογή ελεγχόμενης διάθεσης του υλικού είναι χρήσιμη στην περίπτωση που ο χρήστης θέλει να δει την εικόνα πριν αποφασίσει να αγοράσει τα δικαιώματα πνευματικής ιδιοκτησίας που δεσμεύουν τη χρήση της. Η λίστα που ακολουθεί συνοψίζει τις βασικότερες αρχές που θα πρέπει να χαρακτηρίζουν ένα σύστημα ψηφιακής υδατογράφησης. Συγκεκριμένα :

- Θα πρέπει να είναι αρκετά ανθεκτικό ώστε να αντέχει σε πιθανές ενέργειες απομάκρυνσης του, ενώ θα πρέπει να παρουσιάζει ανθεκτικότητα και κατά την αναπαραγωγή, την συμπίεση και την εκτύπωση της εικόνας σε έντυπα μέσα
- Θα πρέπει να έχει τη δυνατότητα να παρακολουθεί την διακίνηση των εικόνων στο διαδίκτυο και να διατηρεί πληροφορίες σχετικά με τους χρήστες τους.
- Θα πρέπει να παρέχει λειτουργίες ανίχνευσης παράνομων χρήσεων όταν αυτές συμβαίνουν σε εικόνες που προστατεύονται με υδατογραφήματα
- Τα υδατογραφήματα θα πρέπει να έχουν τη δυνατότητα να είναι ορατά ή μη ορατά ανάλογα με τις απαιτήσεις της εκάστοτε εφαρμογής.

Ψηφιακά Αποτυπώματα (Fingerprining)

Πρόκειται για μία ακόμα τεχνική απόκρυψης πληροφορίας, σύμφωνα με την οποία, ειδικού σκοπού πληροφορίες (μοναδικοί αναγνωριστικοί αριθμοί, αριθμοί σειράς κ.α) τοποθετούνται στο εσωτερικό του ψηφιακού περιεχομένου του έργου.¹³ Με αυτό τον τρόπο, όπως και στην περίπτωση της ψηφιακής υδατοσήμανσης, το ψηφιακό έργο μπορεί να ανιχνευθεί κατά την διακίνηση του στο Διαδίκτυο και να βρεθεί η ταυτότητα των χρηστών που έχουν διαπράξει παραβίαση επί του προστατευόμενου έργου. Για παράδειγμα, τα «ακουστικά ψηφιακά αποτυπώματα»¹⁴ είναι κατάλληλα για την ανίχνευση μουσικών κομματιών που διακινούνται με τη χρήση των «peer-to-peer»¹⁵ εφαρμογών λογισμικού μέσω του διαδικτύου.

¹² www.hpclab.ceid.upatras.gr/courses/

¹³ https://athens.indymedia.org/front.php3?lang=el&article_id=1402405

¹⁴ http://wikipedia.qwika.com/en2el/Acoustic_fingerprint

¹⁵ <http://el.wikipedia.org/wiki/Peer-to-peer>

Webcasting

Ο όρος «Webcasting»¹⁶ χρησιμοποιείται για να περιγράψει την αναμετάδοση σε πραγματικό χρόνο, οπτικοακουστικού υλικού με τη χρήση του διαδικτύου. Το λογισμικό που υποστηρίζει την αναμετάδοση μέσω διαδικτύου, επιτρέπει στους χρήστες να ακούν και να βλέπουν περιεχόμενο πολυμεσικής μορφής. Μέχρι πρόσφατα, το πολυμεσικό περιεχόμενο ήταν πολύ απαιτητικό σε διαδικτυακούς πόρους και επεξεργαστική ισχύ. Ωστόσο, οι τεχνολογικές εξελίξεις και η ραγδαία εξάπλωση των διαδικτυακών υποδομών, επιτρέπει στους κατόχους περιεχομένου να διανέμουν σε πραγματικό χρόνο το υλικό που διαθέτουν. Η συγκεκριμένη προσέγγιση υιοθετεί την τεχνική της συνεχής ροής πληροφορίας και έχει στόχο να αποτρέψει τους τελικούς χρήστες από την αντιγραφή του περιεχομένου σε κάποιο τοπικό μέσο αποθήκευσης με σκοπό την επαναχρησιμοποίηση του.

Ο οργανισμός ή η εταιρεία έχει την ηθική υποχρέωση προς τους δικαιούχους των δικαιωμάτων πνευματικής ιδιοκτησίας, να διασφαλίσει πως το περιεχόμενο που διαχειρίζεται δεν θα χρησιμοποιηθεί καταχρηστικά από τους επισκέπτες του διαδικτυακού τόπου που διατηρεί. Οι τεχνικές που θα πρέπει να χρησιμοποιήσει ο πάροχος περιεχομένου, ποικίλουν ανάλογα με το περιεχόμενο και το επιθυμητό επίπεδο ασφάλειας και εκτείνονται από τη χρήση χαμηλής ανάλυσης ψηφιακού υλικού που προβάλλεται, έως τη ψηφιακή κωδικοποίηση του υλικού, ακόμα και τη ψηφιακή υδατογράφιση του. Η επιλογή του τεχνολογικού μέσου εξαρτάται άμεσα από το την αξία του ψηφιακού υλικού και θα πρέπει απαραίτητα να αναφέρεται σε όλες τις άδειες που σχετίζονται με αυτό.

¹⁶ <http://en.wikipedia.org/wiki/Webcast>

Κεφάλαιο 3^ο

Θεσμικό Πλαίσιο για την Πνευματική Ιδιοκτησία στην Κοινωνία της Πληροφορίας

Εισαγωγή

Η εξέλιξη στις τεχνολογίες πληροφορίας αλλάζει δραματικά τους παραδοσιακούς τρόπους πρόσβασης στην πληροφορία καθώς ένας συνεχώς αυξανόμενος όγκος πληροφορίας γίνεται διαθέσιμος σε ηλεκτρονική μορφή, δίκτυα διασυνδέουν ηλεκτρονικούς υπολογιστές σε παγκόσμιο επίπεδο και το internet παρέχει τη βάση για άμεση πρόσβαση σε ένα σημαντικό όγκο πληροφορίας. Η πληροφορία ποικίλει από άρθρα εφημερίδων, μέχρι μουσικά αρχεία που τη στιγμή που θα ψηφιοποιηθούν γίνονται άμεσα διαθέσιμα χωρίς χρονικούς και χωρικούς περιορισμούς. Όμως οι ίδιες τεχνολογικές εξελίξεις που παρέχουν εύκολη πρόσβαση σε αυτήν την πληροφορία, συγχρόνως προκαλούν σημαντικά θέματα προβληματισμού που αφορούν τα πνευματικά της δικαιώματα και την προστασία τους.

Αυτό συμβαίνει γιατί η ίδια τεχνολογία που κάνει την πρόσβαση στη πληροφορία εύκολη, ταυτόχρονα συντελεί στην εύκολη αντιγραφή της είτε αυτή είναι νόμιμη είτε παράνομη. Σαν αποτέλεσμα, πολλοί κανόνες πνευματικής ιδιοκτησίας που εφαρμόζονταν στα φυσικά αντικείμενα δεν εφαρμόζονται με την ίδια αποτελεσματικότητα στην ψηφιακή πραγματικότητα. Το συγκεκριμένο πρόβλημα ενισχύεται από τη συνεχή και χωρίς περιορισμούς ανάπτυξη του Διαδικτύου και από την ευρύτερη και κλιμακούμενη δικτύωση των ηλεκτρονικών υπολογιστών.

Ο δανεισμός ενός βιβλίου από μία βιβλιοθήκη είναι σήμερα μία διαδικασία απλή και χωρίς κόστος. Ένας ολόκληρος κόσμος γνώσης είναι διαθέσιμος σε όλους και αποτελεί τη βάση της εκπαίδευσης των μελών της κοινωνίας. Βέβαια, όσο απλή διαδικασία και αν φαίνεται ο δανεισμός ενός βιβλίου από μία βιβλιοθήκη ή από έναν φίλο, εξαρτάται από έναν πολύπλοκο μηχανισμό εμπλεκόμενων νόμων, αρχών δημοσίευσης και άλλων οικονομικών και τεχνολογικών παραμέτρων. Αυτός ο μηχανισμός μπορεί σήμερα να βρίσκεται σε μία ισορροπία και σε μία ομαλή λειτουργία, άλλα αυτή η ισορροπία μπορεί εύκολα να διαταραχθεί με τη ραγδαία επιτάχυνση της μετατροπής αυτής της πληροφορίας σε ψηφιακή μορφή.

Ένα βιβλίο μπορούν να το δανειστούν ένα ή δύο πρόσωπα ταυτόχρονα από τον ίδιο τόπο. Ένα ηλεκτρονικό βιβλίο μπορούν να το προμηθευτούν όσοι έχουν μία τηλεφωνική γραμμή και έναν ηλεκτρονικό υπολογιστή που μπορεί να συνδεθεί στο Διαδίκτυο από οπουδήποτε στον κόσμο. Η ηλεκτρονική βιβλιοθήκη παρέχει ένα βιβλίο που ποτέ δεν είναι δανεισμένο, είναι διαθέσιμο δηλαδή σε εν δυνάμει άπειρους αναγνώστες ταυτόχρονα και μάλιστα είναι μία βιβλιοθήκη που είναι ανοικτή είκοσι τέσσερις ώρες τη μέρα. Όμως για τους εκδότες και τους συγγραφείς το ερώτημα είναι λογικό. Πόσα αντίγραφα θα πουλήσουν ή θα δώσουν την άδεια να εκδοθούν, όταν τα δίκτυα επιτρέπουν την παγκόσμια πρόσβαση στην πληροφορία; Πόσα βιβλία, φωτογραφίες, κινηματογραφικές ταινίες, μουσικά κομμάτια, μπορούν να δημιουργηθούν και να εκδοθούν στο Διαδίκτυο όταν για τη διάδοσή τους στους αναγνώστες, ακροατές ή θεατές χρειάζεται μόνο το πρώτο ηλεκτρονικό αντίγραφο;

Το παραπάνω φαινομενικά και μόνο απλό πρόβλημα, περιγράφει επακριβώς το σύγχρονο ψηφιακό δίλημμα. Το διαδίκτυο είναι σήμερα ένα ισχυρό μέσο για την έκδοση και τη διανομή πληροφορίας και διαθέτει τις μεγαλύτερες εγκαταστάσεις στον κόσμο για την αναπαραγωγή της. Είναι η τεχνολογία αυτή που μπορεί να επιτρέψει τη ραγδαία ανάπτυξη της ελεύθερης πρόσβασης σε πληροφορίες από εκατομμύρια ανθρώπους που πρώτα δεν είχαν τη δυνατότητα να το κάνουν, αλλά ταυτόχρονα να γίνει μία δύναμη ακόμη βαθύτερου διαχωρισμού των εχόντων από τους μη έχοντες.

Μερικά σύγχρονα παραδείγματα που αποδεικνύουν το πρόβλημα της πνευματικής ιδιοκτησίας στη σύγχρονη Κοινωνία της Πληροφορίας είναι η έκδοση και δωρεάν διανομή μουσικών κομματιών με τη μορφή MP3 στο Διαδίκτυο, η δίχως άδεια από τους δικαιούχους πώληση ψηφιακών εικόνων σύγχρονης τέχνης, η δωρεάν διακίνηση κινηματογραφικών ταινιών μεγάλης πολιτιστικής αξίας χωρίς τη συμφωνία του κατόχου του πνευματικού δικαιώματος κ.α.

3.1 Διεθνές Νομοθετικό Υπόβαθρο

Ένα από τα σημαντικότερα χαρακτηριστικά της Κοινωνίας της Πληροφορίας είναι η διεθνής της διάσταση. Είναι γνωστό ότι η διεθνής προστασία της πνευματικής ιδιοκτησίας και των συγγενικών δικαιωμάτων επιτυγχάνεται με τρεις μεγάλες πολυμερείς συμφωνίες: τη Διεθνή Σύμβαση Βέρνης, τη Διεθνή Σύμβαση Ρώμης και τη Συμφωνία TRIPS.

Τα θεμέλια για τη διεθνή προστασία της πνευματικής ιδιοκτησίας τέθηκαν το 1886¹⁷ με την υπογραφή της Διεθνούς Σύμβασης Βέρνης, η οποία στηρίζεται στη γνωστή αρχή της εξομοίωσης (εθνικής μεταχείρισης) των ξένων δημιουργών ή έργων που προστατεύονται από τη Σύμβαση προς τους υπηκόους της χώρας όπου ζητείται η προστασία (*principe d' assimilation de l' unioniste au national* ή *principe du traitement national*). Η τελευταία αναθεώρηση της Διεθνούς Σύμβασης Βέρνης έγινε στο Παρίσι το 1971 και κυρώθηκε από την Ελλάδα με το Ν.100/1975 (ΦΕΚ Α' 162).¹⁸

Η αναγνώριση των συγγενικών δικαιωμάτων σε διεθνές επίπεδο έγινε με τη Διεθνή Σύμβαση Ρώμης (1961) που προστατεύει τις τρεις βασικές κατηγορίες δικαιούχων, δηλαδή τους ερμηνευτές ή εκτελεστές καλλιτέχνες, τους παραγωγούς φωνογραφημάτων και τους ραδιοηλεκτρονικούς οργανισμούς. Η Ελλάδα κύρωσε τη Διεθνή Σύμβαση Ρώμης με το Ν.2054/1992 (ΦΕΚ Α' 104).¹⁹

Η Συμφωνία TRIPS, δηλαδή η Συμφωνία για τα Δικαιώματα Διανοητικής Ιδιοκτησίας στον τομέα Εμπορίου περιλαμβάνεται στην Τελική Πράξη του Γύρου της Ουρουγουάης (Μαράκες 1994)²⁰ που κυρώθηκε από την Ελλάδα με το Ν.2290/1995 (ΦΕΚ Α'28).²¹ Η Συμφωνία TRIPS άρχισε να δεσμεύει τα περισσότερα κράτη την 1^η Ιανουαρίου 1996 και έχει ευρύ πεδίο εφαρμογής γιατί καλύπτει τόσο τη βιομηχανική όσο και την πνευματική ιδιοκτησία, ενώ τα συγγενικά δικαιώματα που βρίσκονται στο επίκεντρο των διεθνών οικονομικών σχέσεων ανήκουν στο πεδίο δράσης του Παγκόσμιου Οργανισμού Εμπορίου (ΠΟΕ).²²

Βασικός σκοπός της Συμφωνίας TRIPS είναι ο περιορισμός των στρεβλώσεων και των εμποδίων για το διεθνές εμπόριο, η αποτελεσματική και επαρκής προστασία των δικαιωμάτων πνευματικής και βιομηχανικής ιδιοκτησίας καθώς και η διασφάλιση των μέτρων και των διαδικασιών για την επιβολή των δικαιωμάτων αυτών.

Ιστορικό γεγονός για τη διεθνή προστασία της πνευματικής ιδιοκτησίας και των συγγενικών δικαιωμάτων ήταν η Διπλωματική Διάσκεψη Γενεύης που πραγματοποιήθηκε 2-20 Δεκεμβρίου 1996²³ στο πλαίσιο του Παγκόσμιου Οργανισμού Πνευματικής Ιδιοκτησίας (WIPO) και οδήγησε στη ψήφιση δύο νέων Διεθνών Συνθηκών τις οποίες έχει υπογράψει η Ελλάδα. Πρόκειται για τη Συνθήκη WIPO για την πνευματική ιδιοκτησία και τη Συνθήκη WIPO για τις ερμηνείες-εκτελέσεις και τα φωνογραφήματα. Οι δύο αυτές Συνθήκες, γνωστές και ως «Συνθήκες Internet», βελτιώνουν τις ήδη υπάρχουσες ρυθμίσεις της Διεθνούς Σύμβασης Βέρνης και Διεθνούς Σύμβασης Ρώμης, προχωρούν πέρα από τη Συμφωνία TRIPS και δίνουν λύσεις σε ορισμένα από τα προβλήματα που δημιουργούνται από την ψηφιακή τεχνολογία.

Η Συνθήκη WIPO²⁴ για την πνευματική ιδιοκτησία αναγνωρίζει στους δημιουργούς ευρύτερα δικαιώματα από εκείνα της Διεθνούς Σύμβασης Βέρνης και δίνει λύσεις στα νέα προβλήματα που δημιούργησαν οι σύγχρονες τεχνολογίες. Πιο συγκεκριμένα, αναγνωρίζεται ρητά η προστασία των προγραμμάτων ηλεκτρονικών υπολογιστών και των βάσεων δεδομένων, θεσπίζεται το δικαίωμα εκμίσθωσης, προβλέπεται το δικαίωμα διανομής με αναφορά στη δυνατότητα των συμβαλλομένων μερών να ρυθμίσουν τις προϋποθέσεις και τους όρους εξάντλησης του δικαιώματος, χωρίς να υπάρχει διάταξη για το δικαίωμα εισαγωγής.

Ακόμα, προβλέπεται ένα διευρυμένο δικαίωμα παρουσίασης στο κοινό έτσι ώστε να καλύπτεται η κατ' αίτηση μετάδοση, επιβάλλονται υποχρεώσεις όσον αφορά τα τεχνικά συστήματα προστασίας και την παροχή πληροφοριών για την ταυτότητα του έργου και των δικαιωμάτων, προβλέπεται η

¹⁷ http://el.wikipedia.org/Πνευματική_ιδιοκτησία

¹⁸ static.diavgeia.gov.gr/doc/4A0BF-9K

¹⁹ http://www.wipo.int/wipolex/en/text.jsp?file_id=216421

²⁰ <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:31994D0800:EL:HTML>

²¹ web.opi.gr/newzportletpdk/lawlib/get?uid=286

²² <http://www.wto.org/>

²³ www.ekt.gr/news/events/ekt/2000-05-16/kallinikou.doc

²⁴ http://www.wipo.int/wipolex/fr/text.jsp?file_id=209252

θέσπιση μέτρων πρόληψης και καταστολής σε περίπτωση προσβολής των δικαιωμάτων, ενώ αποκλείεται η τήρηση επιφυλάξεων ως προς όλες τις διατάξεις της Συνθήκης. Επιτρέπεται η πρόβλεψη περιορισμών στα δικαιώματα που αναγνωρίζονται με τη Συνθήκη, εφόσον δε θίγεται η κανονική εκμετάλλευση του έργου και δεν προκαλείται αδικαιολόγητη βλάβη στα νόμιμα συμφέροντα του δημιουργού.

Η Συνθήκη δεν περιέλαβε ρύθμιση για το δικαίωμα αναπαραγωγής και τις εξαιρέσεις του, έγινε όμως δήλωση που επιβεβαιώνει την εφαρμογή του άρθρου 9 της Διεθνούς Σύμβασης Βέρνης²⁵ όσον αφορά την ψηφιακή χρήση των έργων. Στην πραγματικότητα το τελικό κείμενο της Συνθήκης τροποποιήθηκε σε αρκετά σημεία από το αρχικό, γιατί έπρεπε οι διατάξεις να τύχουν όσο το δυνατόν ευρύτερης αποδοχής από όλα τα Κράτη-Μέλη. Στη Συνθήκη διαφαίνεται η τάση προσαρμογής των υφιστάμενων νομοθετικών ρυθμίσεων στα νέα προβλήματα που δημιουργούνται από τις σύγχρονες τεχνολογίες και σε πολλές από τις ρυθμίσεις υιοθετήθηκαν αρχές και απόψεις που έχουν διεθνώς επικρατήσει.

3.1.1 Άμεσοι Στόχοι Δημόσιας Πολιτικής

Υπάρχουν δύο βασικοί στόχοι δημόσιας πολιτικής που προωθούνται από την Ευρωπαϊκή Ένωση σε σχέση με την πολιτική του διαδικτύου, και θα πρέπει να τύχουν ιδιαίτερης προσοχής κατά την υλοποίηση της Κοινοτικής Οδηγίας.

Ο πρώτος στόχος αφορά τη σημασία που δίνει η Ευρωπαϊκή Ένωση στην «Κοινωνία της Πληροφορίας» και όχι στην «Οικονομία της Πληροφορίας» όπως συμβαίνει στις Ηνωμένες Πολιτείες της Αμερικής. Αυτό σημαίνει πως ο οικονομικός παράγοντας θα πρέπει να είναι ένας από τους πολλούς και όχι ο μοναδικός, κατά την διαμόρφωση των κυβερνητικών δράσεων για την ανάπτυξη και την διαμόρφωση της εν λόγω «Κοινωνίας της Πληροφορίας».

Καθώς τα αυστηρά μέτρα προστασίας των δικαιωμάτων πνευματικής ιδιοκτησίας προκρίνονται συνήθως ως μηχανισμοί ενθάρρυνσης και ανταμοιβής της δημιουργικότητας, η νομοθεσία θα πρέπει να προνοεί για την δημιουργική επαναχρησιμοποίηση του περιεχομένου καθώς αποτελεί αναπόσπαστο κομμάτι της λογοτεχνίας, της τέχνης και των λοιπών μορφών έκφρασης. Η ανθρώπινη ιστορία στην πλειονότητα της διδάσκει πως αυτού του είδους η δημιουργικότητα άνθισε απαλλαγμένη από την ύπαρξη και την επιβολή δικαιωμάτων πνευματικής ιδιοκτησίας.

Ο δεύτερος στόχος συνίσταται στην ενθάρρυνση και την ανάπτυξη της έρευνας γύρω από τις νέες τεχνολογίες και ιδιαίτερα αυτών που σχετίζονται με την ασφάλεια. Είναι καίριας σημασίας για τις εκάστοτε υλοποιήσεις να μην περιορίζουν ή απειλούν την έρευνα, καθώς αποτελεί απαραίτητο στοιχείο για την μελλοντική ανταγωνιστικότητα των ευρωπαϊκών οικονομιών.

Υπάρχουν αρκετοί επιπλέον πολιτικοί στόχοι μακράς διάρκειας που θα πρέπει να ληφθούν υπόψη κατά την υλοποίηση της κοινοτικής οδηγίας. Θα πρέπει οπωσδήποτε να προωθηθεί η χρησιμοποίηση του ελεύθερου λογισμικού λόγω της αυξημένης ασφάλειας, της διαφάνειας, της αξιοπιστίας και της αυτονομίας που προσφέρει. Ο ανταγωνισμός, η ελεύθερη έκφραση, η πολιτισμική ποικιλομορφία και η ιδιωτικότητα θα πρέπει ενισχύονται και όχι να θίγονται από τον νόμο περί πνευματικής ιδιοκτησίας.

3.1.2 Ελεύθερο Λογισμικό

Την τελευταία δεκαετία το ελεύθερο λογισμικό τυγχάνει μιας αυξανόμενης αναγνώρισης ανάμεσα στους ευρωπαϊκούς οργανισμούς του δημόσιου και του ιδιωτικού τομέα. Οι κυβερνήσεις και οι εταιρίες βλέπουν με πολύ θετικό μάτι την μειωμένη τιμή και την αυξημένη αξιοπιστία που παρέχουν τα ελεύθερα προϊόντα λογισμικού που αναπτύσσονται με την συμβολή ανθρώπων από όλο τον κόσμο. Επιπλέον, κάποια προϊόντα ελεύθερου λογισμικού όπως το GNU/Linux²⁶ έπαιξαν σημαντικό ρόλο στην διαμόρφωση ανταγωνιστικών συνθηκών σε μονοπωλιακά καθεστώτα, μειώνοντας δραστικά τις τιμές. Γενικά, το ελεύθερο λογισμικό μπορεί να αποτελέσει την πιο συμφέρουσα επιλογή μιας κυβέρνησης για αρκετούς λόγους, ενώ παράλληλα καθώς είναι εφικτή η συνολική εξέταση της

²⁵ [http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:22000A0411\(01\):EL:HTML](http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:22000A0411(01):EL:HTML)

²⁶ <http://www.gnu.org/gnu/linux-and-gnu.html>

λειτουργικότητας ενός προγράμματος, οι κυβερνητικές υπηρεσίες έχουν την δυνατότητα να ορίσουν το επίπεδο ασφάλειας που επιθυμούν.

3.1.3 Ελεύθερο Εμπόριο και Αποτελεσματικό Μοντέλο Αγοράς

Η διαμάχη ανάμεσα στις πολιτικές θεμιτού ανταγωνισμού και των μονοπωλιακών καθεστώτων πνευματικής ιδιοκτησίας είναι μακρόχρονη και αρκετά έντονη. Είναι ειρωνικό το γεγονός πως μία καθολική συμφωνία που αφορά τα μονοπώλια όπως είναι η TRIPS (Trade-Related Aspects of Intellectual Property) πραγματοποιήθηκε υπό την αιγίδα ενός οργανισμού ελεύθερου εμπορίου όπως είναι ο World Trade Organization (WTO).²⁷

Είναι πολύ σημαντικό για το δικαίωμα αναπαραγωγής και τα υπόλοιπα συγγενή αποκλειστικά δικαιώματα που αναφέρονται στην κοινοτική οδηγία να μην έχουν ως έμμεσο αποτέλεσμα τον αποκλεισμό των ξένων αγορών. Συγκεκριμένα, η νομική προστασία των τεχνολογικών μέσων που απαγορεύει την πρόσβαση σε έργα με δεσμευμένο το δικαίωμα αναπαραγωγής, δεν θα πρέπει να προστατεύει τους μηχανισμούς πιστοποίησης που θίγουν τον ανταγωνισμό.

Ένας πιο μακροπρόθεσμος στόχος είναι η αντικατάσταση της «Κοινοτικής εξάντλησης» του δικαιώματος αναπαραγωγής, όπως διατυπώνεται από την Κοινοτική Οδηγία, από την «Διεθνή εξάντληση». Κάτι τέτοιο θα επέτρεπε την καθολική διάθεση των προστατευόμενων από το δικαίωμα αναπαραγωγής έργων οπουδήποτε στον κόσμο, μετά την νόμιμη αγορά τους, μειώνοντας σημαντικά τον αντίκτυπο της τιμολογιακής διάκρισης που συμβαίνει μεταξύ ξένων αγορών. Η «εθνική εξάντληση» προωθήθηκε από ορισμένες χώρες κατά τη διάρκεια των διαπραγματεύσεων της συνθήκης TRIPS, αλλά αποδείχθηκε αρκετά πολύπλοκο και δύστροπο θέμα ώστε να επιτευχθεί κάποια συμφωνία.

3.1.4 Ελευθερία Έκφρασης

Η προστασία του δικαιώματος αναπαραγωγής έρχεται σχεδόν αξιωματικά σε αντίθεση με την ελευθερία της έκφρασης. Το πρώτο είναι ένα οικονομικό εργαλείο που αποσκοπεί στη «προώθηση της επιστημονικής προόδου και των τεχνών», το δεύτερο είναι ένα αναφαίρετο ανθρώπινο δικαίωμα που διασφαλίζεται από έγγραφα όπως ο Κανονισμός των Θεμελιωδών δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Κοινότητας και η Ευρωπαϊκή Συνθήκη περί των ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Η εφαρμογή του δικαιώματος αναπαραγωγής θα πρέπει να γίνεται με μεγάλη προσοχή ώστε να εξασφαλίζονται τα προσδοκώμενα οικονομικά οφέλη, χωρίς να περιορίζεται αναίτιολογητα η ελευθερία της έκφρασης.

3.1.5 Πολιτισμική Ποικιλομορφία

Πολλά ευρωπαϊκά κράτη μέλη εκφράζουν ιδιαίτερες ανησυχίες σε σχέση με την «ομοιογενοποίηση» των ιδιαίτερων πολιτισμικών χαρακτηριστικών κάθε χώρας. Στη Γαλλία για παράδειγμα, κατόρθωσαν να αντισταθούν σε ορισμένες πολιτισμικές επιθέσεις που δέχτηκαν από ξένες χώρες στον τομέα των κινηματογραφικών και μουσικών έργων. Θα πρέπει ωστόσο να προβάλλουν σθεναρή αντίσταση και στις προσπάθειες πολυεθνικών εταιριών να κλειδώσουν το περιεχόμενο με την εφαρμογή αυστηρών μέτρων προστασίας των πνευματικών δικαιωμάτων, κυριαρχώντας στις αγορές ψηφιακού περιεχομένου και περιορίζοντας το δικαίωμα των Ευρωπαίων καλλιτεχνών να χτίσουν πάνω σε υπάρχων υλικό.

²⁷ http://www.wto.org/english/thewto_e/whatis_e/whatis_e.html

3.1.6 Ιδιωτικότητα

Τα συστήματα διαχείρισης των πνευματικών δικαιωμάτων (Digital Rights Management Systems, DRMs)²⁸ επιτρέπουν συνήθως στους κατόχους των πνευματικών δικαιωμάτων την λεπτομερή παρακολούθηση της χρήσης των έργων τους από τους καταναλωτές. Επομένως, είναι πιθανό οι καταναλωτές να διαπιστώσουν πως κάθε χρήση ενός έργου, που βρίσκεται υπό την προστασία ανάλογων συστημάτων, καταγράφεται από τους κατόχους των δικαιωμάτων του και μπορεί να χρησιμοποιηθεί για δευτερεύοντες σκοπούς όπως είναι η διαφημιστική προώθηση άλλων προϊόντων τους. Η συγκεκριμένη πληροφορία μπορεί επίσης να συνδεθεί με άλλες προσωπικές πληροφορίες με αποτέλεσμα τη δημιουργία ενός αναλυτικού προφίλ του χρήστη χωρίς την άδεια του.

Είναι πολύ συχνό το φαινόμενο οι κυβερνήσεις ορισμένων κρατών να θέτουν τέτοιου είδους πληροφορίες στη διάθεση υπηρεσιών όπως η πολιτική αγωγή ή οι μυστικές υπηρεσίες, ενώ τα δικαστήρια έχουν πάντα την δικαιοδοσία να διατάζουν την παραβίαση του ιδιωτικού άσυλου κάτω από συγκεκριμένες συνθήκες. Είναι ήδη πραγματικότητα στις Ηνωμένες Πολιτείες Αμερικής η παραχώρηση προσωπικών στοιχείων των χρηστών ενός παρόχου διαδικτύου (ISP, στους κατόχους των πνευματικών δικαιωμάτων, όταν υπάρχει υποψία παραβίασης των δικαιωμάτων τους. Αντίστοιχη τάση έχει εμφανιστεί και στον ευρωπαϊκό χώρο όπου οι κάτοχοι των πνευματικών δικαιωμάτων προσπαθούν να εξασφαλίσουν την θέσπιση ανάλογων διατάξεων κάτω από το άρθρο 9 της οδηγίας περί της επιβολής περιοριστικών μέτρων για την προστασία της πνευματικής ιδιοκτησίας.

Η ιδιωτικότητα είναι ένα αναφαίρετο δικαίωμα του ανθρώπου και διασφαλίζεται από την Ευρωπαϊκή συμφωνία περί Ανθρώπινων Δικαιωμάτων (Άρθρο 8) σε συνδυασμό με τον Ευρωπαϊκό κανονισμό των θεμελιωδών δικαιωμάτων (Άρθρα 7 & 8).

Η εφαρμογή της οδηγίας που αφορά το δικαίωμα αναπαραγωγής δεν θα πρέπει να επιτρέπει στους κατόχους των πνευματικών δικαιωμάτων να συγκεντρώνουν μεγάλες ποσότητες προσωπικών δεδομένων για τους χρήστες με το πρόσχημα της προστασίας των δικαιωμάτων πνευματικής ιδιοκτησίας.

3.2 Η Ευρωπαϊκή Οδηγία περί του Δικαιώματος Αναπαραγωγής Ψηφιακού Περιεχομένου 2001/29/ΕΚ.

Η Κοινοτική Οδηγία αποτελείται από δύο μέρη: την εισαγωγή που παρουσιάζει το υπάρχον νομοθετικό υπόβαθρο και τα Άρθρα. Η εισαγωγή έχει επεξηγηματικό χαρακτήρα και θέτει το γενικότερο πλαίσιο μέσα στο οποίο θα πρέπει να υλοποιηθούν τα άρθρα από τα Κράτη-Μέλη. Ωστόσο, έχει νομική ισχύ και περιέχει κάποιες σημαντικές αρχές που θα πρέπει να εκφραστούν από τους νόμους που θα θεσπιστούν.

Οι οχτώ πρώτες παράγραφοι της εισαγωγής επικεντρώνονται στην ανάπτυξη και στη σωστή λειτουργία της εσωτερικής αγοράς της Ευρωπαϊκής Ένωσης, ενώ παράλληλα ενθαρρύνουν τη δημιουργικότητα, τον ανταγωνισμό και την ευρύτερη ανάπτυξη της «Κοινωνίας της Πληροφορίας». Ειδικότερα, δηλώνεται ρητά η ανάγκη ανανέωσης του δικαιώματος αναπαραγωγής και των συγγενικών δικαιωμάτων με γνώμονα τις σύγχρονες τεχνολογικές εξελίξεις (όπως το διαδίκτυο) και πως αυτή η ανανέωση θα πρέπει να γίνει με εναρμονισμένο τρόπο για όλη την Ευρωπαϊκή Ένωση.

Οι παράγραφοι από 8-12 της Κοινοτικής Οδηγίας επιχειρούν να δικαιολογήσουν την επιλογή της συγκεκριμένης προσέγγισης, εξηγώντας πως τα αυστηρά μέτρα προστασίας των Πνευματικών Δικαιωμάτων είναι αναγκαία ώστε να επιτευχθούν οι παραπάνω στόχοι. Οι υπόλοιπες παράγραφοι περιέχουν κάποιους επιπλέον στόχους και επεξηγηματικά σχόλια σε σχέση με τα άρθρα.

²⁸ <http://webdoc.sub.gwdg.de/edoc/aw/d-lib/dlib/february02/02bookreview.html>

3.2.1 Στόχοι & Προθέσεις

Το άρθρο 1 θέτει τον βασικό στόχο της Οδηγίας που είναι να περιορίσει την επίδραση της Οδηγίας στα συγγενικά δικαιώματα πνευματικής ιδιοκτησίας της υπάρχουσας Ευρωπαϊκής Νομοθεσίας και ειδικότερα της Οδηγίας που αφορά το λογισμικό προγραμμάτων Ηλεκτρονικών Υπολογιστών. Κάτι τέτοιο σημαίνει πως τα τεχνολογικά μέσα που προστατεύουν το λογισμικό των Ηλεκτρονικών Υπολογιστών δεν θα πρέπει να συμπεριληφθούν στο άρθρο 6 της Οδηγίας περί του δικαιώματος αναπαραγωγής. Τα άρθρα 5 και 6 της Οδηγίας περί των προγραμμάτων λογισμικού προσπαθούν να προστατέψουν τη διαδικασία του «reverse Engineering»²⁹ για λόγους συμβατότητας μεταξύ των εφαρμογών λογισμικού. Χωρίς την παραπάνω δικλείδα προστασίας, θα ήταν δυνατή η πλήρης απαγόρευση της πρόσβασης των αναλυτών προγραμματιστών σε εμπορικά προϊόντα λογισμικού.

3.2.2 Δικαιώματα & Εξαιρέσεις

Τα άρθρα 2-4 θέτουν τα δικαιώματα που προστατεύονται από την Οδηγία. Το άρθρο 2 προβλέπει το σημαντικότερο από όλα τα δικαιώματα πνευματικής ιδιοκτησίας που είναι αυτό της αναπαραγωγής. Παρέχει αποκλειστικά δικαιώματα στους δημιουργούς ως προς την αναπαραγωγή «άμεση ή έμμεση, προσωρινή ή μόνιμη» των έργων. Τα άρθρα 3 και 4 προβλέπουν το περί «επικοινωνίας με το κοινό» δικαίωμα σε όλα τα παραπάνω σύνολα δικαιούχων εκτός από τους συγγραφείς, όπου το δικαίωμα της διανομής είναι δεσμευμένο. Στην παράγραφο 30 δηλώνεται πως όλα τα παραπάνω δικαιώματα μπορούν να ανατεθούν, να μεταβιβαστούν ή να παραχωρηθούν με την κατάλληλη άδεια.

Σε αντίθεση με τα δικαιώματα επικοινωνίας, η παράγραφος 28 δηλώνει πως τα δικαιώματα διανομής «εξαντλούνται-παύουν να ισχύουν» μετά την πρώτη πώληση τους στο εσωτερικό της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Κάτι τέτοιο σημαίνει πως οι εκδότες δεν έχουν το δικαίωμα να απαγορεύσουν την μεταπώληση ενός βιβλίου, σε αντίθεση με τους δικαιούχους των δικαιωμάτων επικοινωνίας που έχουν τη δυνατότητα να απαγορεύσουν την πώληση των έργων τους σε δεύτερο επίπεδο. Με αυτόν τον τρόπο αποτρέπεται η μεταπώληση των υπηρεσιών που προσφέρουν. Η παράγραφος 29 δηλώνει πως τα δικαιώματα που αφορούν υπηρεσίες και ειδικά αυτές που παρέχονται κατ'αίτηση (on demand) δεν θα πρέπει να εξαντλούνται μετά την πρώτη πώλησή τους στο εσωτερικό της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Το άρθρο 5 παραθέτει τους περιορισμούς και τις εξαιρέσεις που μπορούν να εφαρμοσθούν στα δικαιώματα που προβλέπονται από τα άρθρα 2-4. Η λίστα έχει εξαντλητικό χαρακτήρα, πράγμα που σημαίνει πως οποιαδήποτε εξαίρεση δεν περιλαμβάνεται στην λίστα δεν είναι έγκυρη ακόμα και αν προβλέπεται από την τρέχουσα νομοθεσία του Κράτους-Μέλους. Η μοναδική υποχρεωτική εξαίρεση που αφορά το δικαίωμα αναπαραγωγής και περιγράφεται στο άρθρο 5 προβλέπει και νομιμοποιεί την «εφήμερη & συμπωματική» αναπαραγωγή ενός έργου, όταν είναι «απαραίτητο & αναπόσπαστο» τμήμα της διαδικασίας μετάδοσης του μέσω του Διαδικτύου (για να μεταδοθεί ένα ψηφιακό αρχείο θα πρέπει να αντιγραφεί προσωρινά στον ενδιάμεσο σταθμό ώστε να προωθηθεί στον τελικό χρήστη) ή να επιτρέπει την έννομη χρήση ενός έργου που δεν φέρει «ανεξάρτητη οικονομική αξία».

Η παράγραφος 27 δίνει έμφαση στο γεγονός πως η παροχή υπηρεσιών επικοινωνίας δεν συντελεί από μόνη της «επικοινωνία». Η παραπάνω εξαίρεση θα πρέπει να υλοποιηθεί στο ακέραιο και έχει ως στόχο να επιτρέψει στους παοχείς διαδικτύου να χρησιμοποιούν υπηρεσίες όπως είναι οι προσωρινές μνήμες (Web Caches), καθώς είναι απαραίτητες για την ορθή λειτουργία τους. Θα πρέπει ωστόσο η υπηρεσία που χρησιμοποιείται να επιτελεί και άλλες λειτουργίες, πέραν της δημιουργίας αντιγράφων, που να είναι απαραίτητες για την περαίωση της συνολικής διαδικασίας.

Επιπροσθέτως, αποτρέπει τους κατόχους των δικαιωμάτων από τον απόλυτο έλεγχο των ενεργειών πρόσβασης στα έργα τους με τη χρήση ψηφιακών μέσων, οι οποίες ενέργειες από καταβολής του σχεδιασμού τους δημιουργούν προσωρινά «αντίγραφα» των έργων καθώς αυτά μεταφέρονται από το ένα μέσο όπως είναι το DVD, στην μνήμη της συσκευής αναπαραγωγής για επεξεργασία και στη συνέχεια στην οθόνη ή τα ηχεία. Οι κάτοχοι των πνευματικών δικαιωμάτων έχουν διεκδικήσει στο παρελθόν τον απόλυτο έλεγχο σε κάθε μορφή αναπαραγωγής. Η ύπαρξη αυτής της μοναδικής υποχρεωτικής εξαίρεσης αποδεικνύει πως η βιομηχανία των επικοινωνιών εστιάζει τις προσπάθειες και τις παρεμβάσεις της στις διατάξεις που θίγουν άμεσα το κύκλο εργασίας τους, σε

²⁹ [EJ Chikofsky, JH Cross - Software, IEEE, 1990 - ieeexplore.ieee.org](http://ieeexplore.ieee.org)

αντίθεση με την υποτονική δραστηριότητα που επέδειξαν ως μέλη μιας ευρύτερης συμμαχίας όπως συνέβη κατά τις διαπραγματεύσεις του WIPO.

Το άρθρο 5.2 θέτει προαιρετικές εξαιρέσεις για το δικαίωμα της αναπαραγωγής. Όπως και τα άρθρα 5.3 και 5.4 τα οποία εναπόκεινται στην απόλυτη δικαιοδοσία κάθε Κράτους-Μέλους. Οι πέντε πιθανές εξαιρέσεις είναι:

- φωτοτυπία
- μη-εμπορική προσωπική χρήση, όταν αποδίδεται το αντίστοιχο αντίτιμο
- μη-εμπορικές δραστηριότητες από βιβλιοθήκες, εκπαιδευτικά ιδρύματα, μουσεία και αρχεία
- εφημερες εγγραφές που πραγματοποιούνται από και για λογαριασμό ραδιοτηλεοπτικών οργανισμών και
- μη-εμπορική αναπαραγωγή των αναμεταδόσεων από κοινωνικά ιδρύματα, με την προϋπόθεση πως αποδίδεται η προβλεπόμενη χρηματική αποζημίωση.

Το άρθρο 5.3 παραθέτει μία ακόμα μεγαλύτερη λίστα με εξαιρέσεις τόσο για το δικαίωμα αναπαραγωγής όσο και για το δικαίωμα επικοινωνίας. Οι πιο σημαντικές από αυτές είναι οι εξαιρέσεις αφορούν:

- διδασκαλία και επιστημονική έρευνα
- χρήση από άτομα με ειδικές ανάγκες
- ανταπόκριση ειδήσεων
- κριτικές ή αναθεωρήσεις και
- γελοιογραφίες, παρωδίες ή απομιμήσεις.

Η παράγραφος 14 δίνει έμφαση στην ανάγκη των εξαιρέσεων που αφορούν την εκπαίδευση, την διδασκαλία και τον πολιτισμό. Η παράγραφος 43 δηλώνει πως θα πρέπει να ληφθούν όλα τα απαραίτητα μέτρα ώστε να γίνει εφικτή η χρήση των έργων από άτομα με ειδικές ανάγκες. Το άρθρο 5.4 επιτρέπει την εφαρμογή όλων των εξαιρέσεων του δικαιώματος αναπαραγωγής που περιέχονται στο άρθρο 5.2 και 5.3 στο δικαίωμα διανομής «στο βαθμό που δικαιολογείται από τον σκοπό της συγκεκριμένης πράξης αναπαραγωγής».

Ο έλεγχος των τριών επιπέδων «three-step-test»³⁰ όπως διατυπώνεται στην σύμβαση της Βέρνης και στη συμφωνία TRIPS περιλαμβάνεται στο άρθρο 5.5. Με αυτό τον τρόπο μετατρέπονται οι εξαιρέσεις που αφορούν το δικαίωμα αναπαραγωγής σε «ειδικές περιπτώσεις» που δεν αντιβαίνουν με την «ομαλή εκμετάλλευση» του υλικού που προστατεύεται από το δικαίωμα αναπαραγωγής. Η παράγραφος 44 επαναλαμβάνει πως οι εξαιρέσεις θα πρέπει να ασκούνται ως «διεθνείς δεσμεύσεις». Οι κάτοχοι των πνευματικών δικαιωμάτων υποστηρίζουν πως αυτός ο έλεγχος θα πρέπει να ενσωματωθεί στην εκάστοτε εθνική νομοθεσία και να λειτουργήσει σαν ένα επιπλέον δικονομικό εργαλείο για την ερμηνεία των περιορισμών και των εξαιρέσεων, ωστόσο κάποιες χώρες (όπως η Αγγλία) χρησιμοποίησαν το έλεγχο ως κριτήριο για την ενσωμάτωση ή όχι των εξαιρέσεων στην εθνική τους νομοθεσία.

³⁰ MRF.Senftleben-2004-books.google.com

3.2.3 Προστασία Τεχνολογικών Μέσων

Το θέμα της νομικής θωράκισης των Τεχνολογικών Μέσων Προστασίας³¹ και της πληροφορίας διαχείρισης των δικαιωμάτων είναι εξαιρετικά σημαντικό στη νέα πραγματικότητα που διαμορφώνεται από την Κοινωνία της Πληροφορίας. Απαραίτητη προϋπόθεση για την αποδοτική χρήση των νέων τεχνολογιών ασφάλειας και την ανάπτυξη συστημάτων προστασίας του ψηφιακού περιεχομένου, είναι η αναγνώριση τους από την ισχύουσα νομοθεσία. Οι παράγραφοι 13-47 θέτουν τον γενικό στόχο και επισημαίνουν την αναγκαιότητα ανάπτυξης και χρήσης συστημάτων προστασίας του δικαιώματος αναπαραγωγής και των συγγενικών δικαιωμάτων. Το άρθρο 6 είναι αναμφισβήτητο το πιο αντιφατικό τμήμα της Οδηγίας. Το άρθρο 6.2 απαιτεί από τα Κράτη- Μέλη να παρέχουν «ικανοποιητική νομική προστασία» κατά των ενεργειών που ενδέχεται να έχουν ως αποτέλεσμα την προσβολή των τεχνολογικών μέσων, ανεξάρτητα από το αν οι συγκεκριμένες ενέργειες αποσκοπούν πράγματι στην παραβίαση του δικαιώματος αναπαραγωγής. Ένας χρήστης είναι αναγκασμένος να γνωρίζει πως η ενέργεια που διαπράττει συνιστά παραβίαση των μηχανισμών προστασίας, ανεξάρτητα με το αν πράγματι η συγκεκριμένη ενέργεια έγινε για αυτόν τον σκοπό. Ακόμα και η παράκαμψη των διαφημιστικών μηνυμάτων στην αρχή ενός DVD μπορεί να θεωρηθεί παράνομη αν απαγορεύεται ρητά από τον κάτοχο των πνευματικών δικαιωμάτων.

Το άρθρο 6.2 επεκτείνει τον βαθμό προστασίας με το να απαγορεύει νομικά την βιομηχανική παραγωγή, εισαγωγή, διανομή, πώληση, ενοικίαση ή διαφήμιση κάθε συσκευής ή υπηρεσίας που μπορεί να προσβάλει τα τεχνολογικά μέσα προστασίας. Η παραπάνω απαγόρευση περιλαμβάνει κάθε συσκευή ή υπηρεσία που αρχικά σχεδιάστηκε ή προωθείται ως μέσο ικανό για την παραβίαση των τεχνολογικών μέσων ή ακόμα και στην περίπτωση που ο εναλλακτικός τρόπος χρήσης της είναι περιορισμένος. Απουσιάζει και πάλι κάποια αναφορά στην συνήθη χρήση της συσκευής και αν αυτή πράγματι σχετίζεται με τη δυνατότητα πλαστογράφησης του δικαιώματος αναπαραγωγής.

Οι ορισμοί των «τεχνολογικών μέσων» και του χαρακτηρισμού τους ως «αποτελεσματικά» περιλαμβάνονται στο άρθρο 6.3. Συγκεκριμένα, ως «τεχνολογικά μέσα» λογίζεται κάθε τεχνολογία, μηχανισμός ή συστατικό στοιχείο που, με το συνήθη τρόπο λειτουργίας του αποσκοπεί στο να εμποδίσει ή να περιορίσει πράξεις σε σχέση με έργα ή άλλα προστατευόμενα αντικείμενα, που έχουν απαγορευθεί από τον δικαιούχο πνευματικής ιδιοκτησίας. Τα τεχνολογικά μέσα θεωρούνται «αποτελεσματικά» όταν η χρήση του προστατευόμενου έργου ή άλλου προστατευόμενου αντικειμένου ελέγχεται από τους δικαιούχους μέσω της εφαρμογής μιας διαδικασίας ελέγχου της πρόσβασης, όπως κρυπτογράφηση, διατάραξη της μετάδοσης ή άλλη μετατροπή του έργου ή του προστατευόμενου αντικειμένου, ή προστατευτικού μηχανισμού ελέγχου της αντιγραφής, ο οποίος επιτυγχάνει το στόχο της προστασίας. Επομένως, ακόμα και η πιο ασθενής μορφή προστασίας αποκτά νομική θωράκιση έναντι ακόμα και των πιο τετριμμένων μορφών παραβίασης.

Η παράγραφος 48 προβλέπει κάποια όρια στο μέγεθος της νομικής θωράκισης που μπορούν να λάβουν τα τεχνολογικά μέσα προστασίας από κάθε κράτος μέλος. Το νομοθετικό πλαίσιο δεν θα πρέπει να αποτρέπει «την κανονική λειτουργία του ηλεκτρονικού εξοπλισμού και των τεχνολογικών εξελίξεων». Τα Κράτη-Μέλη δεν θα πρέπει να χρησιμοποιήσουν την Οδηγία σαν πρόσχημα για να εισάγουν στην νομοθεσία τους διατάξεις που θα επιβάλλουν την υποχρεωτική ενσωμάτωση μέσων προστασίας στις ηλεκτρονικές συσκευές. Το άρθρο 6.4 αποτελεί ίσως το πιο κρίσιμο τμήμα της Οδηγίας. Καθορίζει τις διαδικασίες που θα πρέπει να χρησιμοποιηθούν ώστε να διευθετηθούν οι εξαιρέσεις που εμπεριέχουν διαδικασίες «δίκαιης αγοραπωλησίας» του άρθρου 5, δίνοντας τη δυνατότητα στους καταναλωτές να τις εφαρμόσουν χρησιμοποιώντας τα τεχνολογικά μέσα που περιγράφονται από το άρθρο 6.

Τα μέτρα που θα ληφθούν θα πρέπει να διευκολύνουν τις εξαιρέσεις του δικαιώματος αναπαραγωγής που περιέχονται στο άρθρο 5.2 (εκτός από αυτήν της προσωπικής χρήσης) και ενός περιορισμένου συνόλου των εξαιρέσεων που περιέχονται στο άρθρο 5.3 (αφορούν τη διδασκαλία την έρευνα, και τη χρήση των δημόσιων υπηρεσιών από άτομα με ειδικές ανάγκες). Θα πρέπει ακόμα να περιλαμβάνουν την εξαίρεση για προσωπική χρήση και να δίνουν στους κατόχους των δικαιωμάτων τη δυνατότητα να περιορίσουν τον αριθμό των προσωπικών αντίτυπων. Κάθε τεχνολογικό μέσο που θα χρησιμοποιηθεί σε οποιοδήποτε από αυτά τα προαιρετικά μέτρα θα πρέπει να προβλέπεται από το άρθρο 6.1. Στην περίπτωση που τα προαιρετικά μέτρα δεν τεθούν σε εφαρμογή από τους δικαιούχους, τα Κράτη-Μέλη θα πρέπει να λάβουν «κατάλληλα μέτρα» ώστε να διασφαλίσουν πως οι

³¹ <http://repository.upatras.gr/dspace/handle/1987/97?mode=full>

πολίτες θα ωφεληθούν πράγματι από τις εξαιρέσεις. Αρκετές από τις εξαιρέσεις και τους περιορισμούς που περιλαμβάνονται στο άρθρο 5 προϋποθέτουν την καταβολή της προβλεπόμενης αποζημίωσης. Ωστόσο, στην παράγραφο 35 αναφέρεται πως ένας από τους παράγοντες που θα πρέπει να ληφθεί υπόψη κατά τη διαμόρφωση του ύψους της αποζημίωσης είναι η χρήση ή όχι τεχνολογικών μέσων που περιγράφονται στο άρθρο 6.

3.2.4 Πληροφορίες Διαχείρισης των Δικαιωμάτων

Το άρθρο 7 ρυθμίζει το θέμα των πληροφοριών που περιγράφουν το καθεστώς πνευματικής ιδιοκτησίας ενός έργου. Πρόκειται για πληροφορίες που επιτρέπουν την αναγνώριση του έργου ή άλλου προστατευμένου αντικειμένου, που προσδιορίζουν την ταυτότητα του δημιουργού ή άλλου δικαιούχου, που αναφέρονται στους όρους ή τις προϋποθέσεις χρήσης του έργου και ορίζουν κάθε αριθμό ή κωδικό που σχετίζεται με το έργο και τα πνευματικά του δικαιώματα. Ειδικότερα, απαγορεύει σε κάθε πρόσωπο να προβεί χωρίς την άδεια του δικαιούχου σε οποιαδήποτε από τις ακόλουθες ενέργειες:

- αφαίρεση ή αλλοίωση οποιασδήποτε ηλεκτρονικής πληροφορίας που σχετίζεται με τη διαχείριση των δικαιωμάτων,
- διανομή, εισαγωγή προς διανομή, ραδιοηλεκτρονική μετάδοση, παρουσίαση στο κοινό ή διάθεση στο κοινό έργων ή άλλων προστατευόμενων αντικειμένων με συγγενικό δικαίωμα ή με το δικαίωμα του κατασκευαστή βάσης δεδομένων, από τα οποία έχουν αφαιρεθεί ή αλλοιωθεί άνευ αδείας οι πληροφορίες ηλεκτρονικής μορφής σχετικά με τη διαχείριση των δικαιωμάτων, εφόσον το πρόσωπο αυτό γνωρίζει ή έχει βάσιμο λόγο να γνωρίζει ότι με την ενέργεια αυτή προτρέπει, επιτρέπει, διευκολύνει ή συγκαλύπτει προσβολή του σχετικού δικαιώματος.

Καθώς όμως είναι πολύ πιθανό το ενδεχόμενο της παραβίασης της ιδιωτικότητας των χρηστών η Οδηγία στην παράγραφο 57 δηλώνει ρητά πως τα συστήματα διαχείρισης δικαιωμάτων θα πρέπει παράλληλα να προστατεύουν την ιδιωτικότητα των χρηστών και να βρίσκονται σε απόλυτη συμφωνία με την Οδηγία περί της Προστασίας Προσωπικών Δεδομένων. Το άρθρο 7 περιλαμβάνει αρκετές ενδιαφέρουσες διαφοροποιήσεις σε σχέση με το άρθρο 6. Επιτρέπει την αφαίρεση της πληροφορίας διαχείρισης δικαιωμάτων με την κατάλληλη εξουσιοδότηση, δίνοντας έτσι τη δυνατότητα στην αρχή που τοποθέτησε την πληροφορία να την αφαιρέσει, σε αντίθεση με την περίπτωση των τεχνολογικών μέσων όπου ούτε η ίδια η αρχή που φέρει την ευθύνη της εφαρμογής τους δεν έχει το δικαίωμα να τα ακυρώσει.

3.2.5 Κοινές Διατάξεις

Τα Κράτη-Μέλη θα πρέπει να θεσπίσουν «αποτελεσματικές και αποτρεπτικές» κυρώσεις και διορθωτικά μέτρα σύμφωνα με το άρθρο 8, ενώ θα πρέπει να καταβάλουν την μέγιστη δυνατή προσπάθεια ώστε να διασφαλίσουν την πλήρη εφαρμογή τους. Το άρθρο 8.2 και η παράγραφος 58 δηλώνουν πως οι κάτοχοι των δικαιωμάτων θα πρέπει να έχουν τη δυνατότητα να καταθέσουν ασφαλιστικά μέτρα για τυχόν διαφυγόντα κέρδη, να αποζημιώνονται για οποιαδήποτε ηθική βλάβη και να μπορούν να προβούν στην κατάσχεση των πλαστογραφημένων αντιγράφων των έργων τους καθώς και των συσκευών προσβολής των τεχνολογικών μέσων. Παρά τον υποχρεωτικό χαρακτήρα της εξαίρεσης του άρθρου 5.1(α) που αφορά της online υπηρεσίες, το άρθρο 8.3 και η παράγραφος 59 προβλέπουν ακόμα πως οι κάτοχοι των πνευματικών δικαιωμάτων θα πρέπει να έχουν τη δυνατότητα να καταθέσουν ασφαλιστικά μέτρα και κατά των μεσολαβητών που παραβιάζουν τα δικαιώματά τους.

Το άρθρο 9 επεκτείνεται πάνω στο άρθρο 1 και επιβεβαιώνει πως οι υπάρχουσες νομικές διατάξεις που ισχύουν σε ένα φάσμα ξένων περιοχών, που περιλαμβάνουν αλλά δεν περιορίζονται στον χώρο των πνευματικών δικαιωμάτων, δεν θα πρέπει να επηρεάζονται από την Οδηγία. Με γνώμονα την δημόσια πολιτική, η πιο σημαντική από αυτές τις ξένες περιοχές είναι η ιδιωτικότητα και οι νόμοι περί ανταγωνισμού.

Τα περισσότερα συστήματα διαχείρισης πνευματικών δικαιωμάτων παρακολουθούν τις ενέργειες χρήσης ενός έργου που βρίσκεται υπό την προστασία τους. Το άρθρο 9 και η παράγραφος 57 επιβεβαιώνουν πως αυτή η παρακολούθηση δεν θα πρέπει να αντιβαίνει με τις προδιαγραφές της Οδηγίας περί Προστασίας Προσωπικών Δεδομένων. Επομένως, τα δεδομένα που συγκεντρώνονται θα πρέπει να είναι κατάλληλα, να μην παρεκκλίνουν από τον στόχο τους και να διατηρούνται για τον ελάχιστο δυνατό χρόνο. Συμπληρωματικά, οι χρήστες θα πρέπει να είναι πλήρως ενήμεροι για τη συλλογή των προσωπικών τους δεδομένων να έχουν δώσει την συγκατάθεση τους και να έχουν άμεση πρόσβαση στα δεδομένα που τους αφορούν.

Η παράγραφος 50 δηλώνει ρητά πως οι διατάξεις που χρησιμοποιούν την τακτική του «reverse engineering»³² για να εξασφαλίσουν την συμβατότητα των προγραμμάτων λογισμικού και περιλαμβάνονται στη σχετική Οδηγία περί των Προγραμμάτων Λογισμικού δεν θα πρέπει να επηρεάζονται. Επομένως, η παραβίαση προγραμμάτων λογισμικού που χρησιμοποιούνται ως τεχνολογικά μέσα προστασίας με αφορμή την ανάπτυξη συμβατών προγραμμάτων λογισμικού και η κατασκευή συσκευών που εκτελούν ανάλογες παραβιάσεις, δεν θα πρέπει να απαγορευτούν κατά την υλοποίηση των άρθρων 6.1 και 6.2.

Τέλος, το άρθρο 12 περιγράφει την διαδικασία ανανέωσης της Οδηγίας κάθε τρία χρόνια και προβλέπει μία διαμεσολαβητική επιτροπή αποτελούμενη από αντιπροσώπους των Κρατών-Μελών και υπό την προεδρεία ενός αντιπροσώπου της Κοινότητας.

3.3 Ο Νόμος Για Την Πνευματική Ιδιοκτησία Στον Καναδά

Εισαγωγή Στον Καναδικό Νόμο Περί Πνευματικής Ιδιοκτησίας

Τα πνευματικά δικαιώματα είναι ένα σημαντικό νομικό και πολιτικό ζήτημα στον Καναδά, ένα θέμα που έχει γίνει ακόμα πιο σημαντικό με την άνοδο των νέων τεχνολογιών, όπως το Διαδίκτυο, φορητές συσκευές πολυμέσων, και την τεχνολογία ψηφιακή αντιγραφής. Αυτό το άρθρο παρέχει μια εισαγωγή στο νόμο περί πνευματικών δικαιωμάτων στον Καναδά, με ιδιαίτερη έμφαση στην καναδική νομοθεσία περί πνευματικής ιδιοκτησίας. Ειδικά θέματα που συζητήθηκαν περιλαμβάνουν την εισαγωγή του συστήματος πνευματικών δικαιωμάτων του Καναδά, την ιστορία των πνευματικών δικαιωμάτων στον Καναδά, τα κυριότερα σημεία του καναδικού νόμου περί πνευματικής ιδιοκτησίας, καθώς και την εξέταση των βασικών θεμάτων στην καναδική νομοθεσία περί πνευματικών δικαιωμάτων.

3.3.1 Τι είναι η πνευματική ιδιοκτησία και πώς ρυθμίζεται στον Καναδά

Τα πνευματικά δικαιώματα είναι το δικαίωμα ιδιοκτησίας. Είναι ένα δικαίωμα που έχει κανείς σε σχέση με τη χρήση της ιδιωτικής περιουσία του/της. Τα πνευματικά δικαιώματα είναι, όμως, ένα πολύ ειδικό σύνολο των δικαιωμάτων ιδιοκτησίας. Τις περισσότερες φορές σκεφτόμαστε την ιδιοκτησία όσον αφορά τα υλικά αντικείμενα, όπως ένα σπίτι, αυτοκίνητο, τηλεόραση, ή γη. Τα δικαιώματα που έχει κανείς σε σχέση με αυτά τα αντικείμενα συχνά αναφέρονται ως "φυσικά" δικαιώματα ιδιοκτησίας. Είναι τα δικαιώματα που έχει κανείς σε σχέση με την φυσική ιδιότητα τους.

Τα πνευματικά δικαιώματα, αντίθετα, ασχολούνται με μη-φυσικά αντικείμενα ή αυτό που συνήθως αναφέρεται ως «πνευματική» ιδιοκτησία. Πρόκειται για αντικείμενα που δεν υπάρχουν σε φυσική μορφή, αλλά από τα οποία μπορούμε να έχουμε ακόμα και αξιώσεις ιδιοκτησίας. Οι στίχοι ενός τραγουδιού ή ο κωδικός για ένα πρόγραμμα υπολογιστή, για παράδειγμα, δεν είναι φυσική ιδιοκτησία. Παρ'όλα αυτά, θα εξακολουθούσαμε να λέμε ότι αυτά τα αντικείμενα μπορεί να ανήκουν σε κάποιον, ακριβώς όπως κάποιος θα αγόραζε ένα σπίτι ή ένα αυτοκίνητο.

Σκεφτείτε, για παράδειγμα, ένα βιβλίο. Από τη μία πλευρά, ένα βιβλίο είναι ένα απτό αντικείμενο. Είναι μια σειρά από σελίδες χαρτί με λέξεις που είναι τυπωμένες πάνω τους και στη συνέχεια δεσμεύονται από ένα κάλυμμα. Αυτό το μέρος του βιβλίου αποτελεί την φυσική ιδιότητα. Ένα βιβλίο, ωστόσο, είναι επίσης ένα άυλο αντικείμενο. Είναι μια σειρά λέξεων που οργανώνονται με τέτοιο τρόπο

³² http://en.wikipedia.org/wiki/Reverse_engineering

έτσι ώστε να εκφράζουν νόημα για τον αναγνώστη. Τα πνευματικά δικαιώματα τηρούνται σε σχέση με αυτό το άυλο μέρος του βιβλίου.

Ο όρος "δικαιώματα πνευματικής ιδιοκτησίας" σημαίνει κυριολεκτικά «το δικαίωμα να αντιγράψετε». Είναι ένα δικαίωμα που ο ιδιοκτήτης (της πνευματικής ιδιοκτησίας) έχει σε σχέση με το πώς η πνευματική ιδιοκτησία μπορεί να χρησιμοποιηθεί. Πολλοί τραγουδοποιοί, για παράδειγμα, κατέχουν τα πνευματικά δικαιώματα πάνω τους στίχους και την μουσική σύνθεση του έργου τους. Ως εκ τούτου, έχουν το δικαίωμα να αποφασίζουν ποιος μπορεί να αναπαράγει τα τραγούδια και υπό ποιες προϋποθέσεις η αναπαραγωγή μπορεί να λάβει χώρα. Για παράδειγμα, αν κάποιος αντιγράφει τα τραγούδια χωρίς την άδεια του δημιουργού, τότε αυτό παραβιάζει τα δικαιώματα της πνευματικής ιδιοκτησίας του δημιουργού.

3.3.2 Άλλοι τύποι των δικαιωμάτων πνευματικής ιδιοκτησίας

Είναι σημαντικό να σημειωθεί ότι η πνευματική ιδιοκτησία είναι ένας μόνο τομέας του νόμου περί πνευματικής ιδιοκτησίας. Άλλα παραδείγματα των δικαιωμάτων πνευματικής ιδιοκτησίας περιλαμβάνουν διπλώματα ευρεσιτεχνίας, εμπορικά σήματα, βιομηχανικά σχέδια, τοπογραφίες ολοκληρωμένων κυκλωμάτων. Κάθε ένας από αυτούς τους τομείς περιλαμβάνει διάφορες πτυχές για το τι θα μπορούσαμε να σκεφτούμε ως «πνευματική ιδιοκτησία», και περιλαμβάνει τους δικούς του κανόνες και τα δικά του δικαιώματα. Σε ορισμένες περιπτώσεις, ωστόσο, μπορεί να υπάρχει αλληλεπικάλυψη μεταξύ δύο ή περισσότερων τομέων. Το λογότυπο μιας εταιρίας, για παράδειγμα, μπορεί να προστατεύεται τόσο από ένα εμπορικό σήμα και όσο και από δικαίωμα πνευματικής ιδιοκτησίας. Η παρακάτω λίστα θα πρέπει να χρησιμεύσει για να κάνει αυτό το σημείο σαφέστερο:

- Τα εμπορικά σήματα χρησιμοποιούνται για να διακρίνουν τα προϊόντα ή τις υπηρεσίες ενός ατόμου ή μιας εταιρείας από εκείνα μιας άλλης. Αυτό περιλαμβάνει συνθήματα, ονόματα των προϊόντων, διακριτικά πακέτα, ή μοναδικά σχήματα των προϊόντων.

- Τα διπλώματα ευρεσιτεχνίας προστατεύουν τις νέες και χρήσιμες «εφευρέσεις», όπως τις διεργασίες, τον εξοπλισμό και τις τεχνικές κατασκευής, αλλά δεν καλύπτουν την καλλιτεχνική ή αισθητική ποιότητα ενός αντικειμένου.

- Τα βιομηχανικά σχέδια προστατεύουν τα ολοκληρωμένα βιομηχανικά αντικείμενα, και συγκεκριμένα, το αρχικό τους σχήμα, το πρότυπο, την διακόσμηση, ή την διαμόρφωση τους(ή οποιονδήποτε συνδυασμό αυτών).

- Οι τοπογραφίες των ολοκληρωμένων κυκλωμάτων προστατεύουν τα μικροσίπ. Η προστασία είναι για την τοπογραφία ενός μικροσίπ, ή για την ειδική διαμόρφωση του ημι-αγωγών του, των μετάλλων του, των μονωτών του, και των άλλων υλικών του.

3.3.3 Ο Κανονισμός του δικαιώματος της πνευματικής ιδιοκτησίας στον Καναδά

Σύμφωνα με το σύνταγμα του Καναδά, ο νόμος περί πνευματικών δικαιωμάτων εμπίπτει στην αποκλειστική αρμοδιότητα της ομοσπονδιακής δικαιοδοσίας (σύμφωνα με το άρθρο 91 (23) του Συνταγματικού νόμου, 1867). Κατά συνέπεια, ο Καναδάς έχει ένα ενιαίο, ομοιόμορφο σύστημα του νόμου περί πνευματικής ιδιοκτησίας. Δεν είναι η περίπτωση κατά την οποία ο νόμος περί πνευματικών δικαιωμάτων είναι διαφορετικός από τη μία επαρχία / χώρα στην άλλη. Όλα τα ζητήματα των δικαιωμάτων πνευματικής ιδιοκτησίας ρυθμίζονται από ένα ενιαίο σύνολο ομοσπονδιακών νόμων.

Η ομοσπονδιακή κυβέρνηση ρυθμίζει τα δικαιώματα της πνευματικής ιδιοκτησίας μέσω ενός βασικού κομματιού της ομοσπονδιακής νομοθεσίας: το νόμο περί πνευματικής ιδιοκτησίας. Αρχικά εμφανίστηκε το 1921, και ο νόμος αυτός περιγράφει τι είδους αντικείμενα μπορούν να καλύπτονται από τα πνευματικά δικαιώματα, πώς έχει αποφασιστεί η ιδιοκτησία αυτών των αντικειμένων, και τα είδη των δικαιωμάτων που συνδέονται με αυτό το ιδιοκτησιακό καθεστώς. Άλλες σημαντικές πηγές του

νόμου περί πνευματικής ιδιοκτησίας περιλαμβάνουν τον Ποινικό Κώδικα, καθώς και κοινές αρχές δικαίου.

Υπάρχουν διάφορα τμήματα στα πλαίσια της ομοσπονδιακής κυβέρνησης, τα οποία είναι κυρίως υπεύθυνα για θέματα πνευματικών δικαιωμάτων. Η βιομηχανία του Καναδά είναι επιφορτισμένη με τη διαχείριση του νόμου, μέσω του καναδικού Γραφείου της πνευματικής Ιδιοκτησίας. Η βιομηχανία του Καναδά, συνεργάζεται επίσης με τον οργανισμό διαχείρισης της πολιτιστικής κληρονομιάς του Καναδά, (Canadian Heritage) όσον αφορά την ανάπτυξη της πολιτικής για την αναθεώρηση του νόμου. Μια άλλη σημαντική κρατική υπηρεσία είναι το Διοικητικό Συμβούλιο των πνευματικών δικαιωμάτων του Καναδά, η οποία είναι ένα ανεξάρτητο δικαστήριο που θέτει δικαιώματα σε ορισμένες περιπτώσεις για τη χρήση έργων πνευματικής ιδιοκτησίας

Το καναδικό δικαστικό σύστημα διαδραματίζει επίσης κεντρικό ρόλο στην ερμηνεία και εφαρμογή του νόμου περί πνευματικής ιδιοκτησίας. Copyright περιπτώσεις μπορεί να προκύψουν είτε από αστική ή ποινική δίκη, με το πρώτο να είναι η πιο κοινή (Murray & Grosow, 2007). Αστικές υποθέσεις αφορούν σύνολο υποθέσεων όπου κάποιος μπορεί να μηνύει για παραβίαση των πνευματικών δικαιωμάτων του. Οι ποινικές περιπτώσεις συνεπάγονται την δίωξη, από την μεριά της κυβέρνησης, του ιδιώτη για τα αδικήματα που προβλέπονται στο νόμο περί πνευματικής ιδιοκτησίας ή άλλους νόμους. Τα ευρήματα της ενοχής μπορούν να οδηγήσουν σε πρόστιμα ή φυλάκιση ανάλογα με την παράβαση.

Ο Καναδάς έχει επίσης συνάψει μια σειρά διεθνών συμφωνιών που έχουν άμεση σχέση με τη ρύθμιση των δικαιωμάτων πνευματικής ιδιοκτησίας. Δύο βασικές συμφωνίες περιλαμβάνουν τη Σύμβαση της Βέρνης και την Οικουμενική Σύμβαση πνευματικών δικαιωμάτων. Το πρώτο προβλέπει την αυτόματη αμοιβαία προστασία των πνευματικών δικαιωμάτων για τις χώρες μέλη. Ως μέλος της Σύμβασης της Βέρνης, όλα τα πνευματικά δικαιώματα που αναγνωρίζονται στον Καναδά έχουν επίσης αναγνωριστεί σε άλλες χώρες (και αντίστροφα). Η Οικουμενική Σύμβαση Copyright είναι η μόνη μεγάλη διεθνής συμφωνία που υπεγράφη από τις Ηνωμένες Πολιτείες. Προβλέπει, επίσης, την αμοιβαία προστασία των πνευματικών δικαιωμάτων για τις χώρες μέλη, αλλά μόνο με την τήρηση ορισμένων διατυπώσεων. Ο Καναδάς και οι Ηνωμένες Πολιτείες υπέγραψαν επίσης την διμερή αμοιβαία συμφωνία τους.

3.3.4 Η ιστορία της νομοθεσίας περί πνευματικής ιδιοκτησίας στον Καναδά

Η Ιστορική εξέλιξη των πνευματικών δικαιωμάτων στον Καναδά

Ο Καναδάς δεν είχε το δικό του νόμο περί πνευματικών δικαιωμάτων μέχρι το 1924, 57 χρόνια μετά την Συνομοσπονδία. Κατά τη διάρκεια αυτής της πρώιμης περιόδου, τα πνευματικά δικαιώματα στον Καναδά διέπονταν από βρετανικούς νόμους και νομικά πλαίσια. Αυτό οφειλόταν σε μεγάλο βαθμό στο γεγονός ότι ο Καναδάς δεν απολαμβάνει πλήρους ανεξαρτησίας από τη Βρετανία μετά την Συνομοσπονδία, ιδίως σε περιοχές με διεθνείς επιπτώσεις, όπως τα πνευματικά δικαιώματα

Από το 1842 έως το 1911, τα πνευματικά δικαιώματα στον Καναδά διεπόταν από τον Imperial Copyright Act. Κεντρικό ρόλο σε αυτό το βρετανικό δίκαιο ήταν η απαγόρευση της εισαγωγής των ανατυπώσεων στη Βρετανία, καθώς και ένα 35 τοις εκατό φόρου κατανάλωσης για τα δημοσιεύματα που προέρχονται από τις Ηνωμένες Πολιτείες. Εκείνη την εποχή ήταν νόμιμη στις ΗΠΑ η αναπαραγωγή μη εξουσιοδοτημένων ανατυπώσεων των ξένων δημοσιευμάτων. Το Imperial Copyright Act ήταν ένα άμεσο αποτέλεσμα αυτού και προσπάθησε να ανακόψει το κύμα των φθηνών ανατυπώσεων των ΗΠΑ που απείλησαν την εκδοτική βιομηχανία στη Βρετανία. Στο καναδικό πλαίσιο, υπήρχε η ανησυχία ότι η περαιτέρω καναδική πρόσβαση σε βιβλία των ΗΠΑ θα μπορούσε να οδηγήσει σε μια αμερικανική στροφή στην καναδική κουλτούρα και τις αξίες. Οι Καναδοί βιβλιοπώλες, ωστόσο, ήταν ιδιαίτερα επικριτικοί έναντι της νέας βρετανικής νομοθεσίας, καθώς προτίμησαν την πρόσβαση σε φθηνές προμήθειες των ΗΠΑ. Το 1847, η Επιτροπή Εξωτερικών Ανατυπώσεων επιτρέψε τις εισαγωγές στην Ελλάδα για άλλη μια φορά. Ωστόσο, με δασμό 12,5 τοις εκατό.

Στα τέλη της δεκαετίας του 1800, τα ευρωπαϊκά έθνη εντάχθηκαν σε ένα διεθνές σύστημα δικαιωμάτων της πνευματικής ιδιοκτησίας με τη Σύμβαση της Βέρνης για την προστασία των λογοτεχνικών και καλλιτεχνικών έργων. Επιπλέον, το 1891, οι Βρετανοί και οι Αμερικανοί υπέγραψαν

διμερή συμφωνία για να σέβονται τα πνευματικά δικαιώματα ο ένας του άλλου. Οι συμφωνίες αυτές είχαν πλεονεκτήματα και μειονεκτήματα στον Καναδά. Από τη μία πλευρά, χορηγούνται Καναδοί συγγραφείς και καλλιτέχνες με διεθνώς αναγνωρισμένα πνευματικά δικαιώματα. Από την άλλη πλευρά, απείλησαν την καναδική πρόσβαση σε φθηνές ξένες ανατυπώσεις.

Ο Καναδάς προσπάθησε αρκετές φορές να θεσπίσει τους δικούς τους νόμους περί πνευματικών δικαιωμάτων: το 1889, 1890, 1891, και 1895. Σε κάθε περίπτωση, πάντως, οι βρετανικές αρχές αρνήθηκαν το πέρασμα της νομοθεσίας. Δεν ήταν μέχρι το 1911, όταν οι Βρετανία ψήφισε νέο νόμο περί πνευματικών δικαιωμάτων, όταν ο Καναδάς είχε χορηγηθεί το δικαίωμα να κάνει τους δικούς του νόμους σχετικά με το θέμα των πνευματικών δικαιωμάτων.

3.3.5 Θεσμοθέτηση και Μεταρρύθμιση του Καναδικού νόμου περί πνευματικής ιδιοκτησίας

Το 1921, το Καναδικό κοινοβούλιο ψήφισε την πρώτη εγχώρια νομοθεσία των δικαιωμάτων πνευματικής ιδιοκτησίας της χώρας, η οποία είχε τον τίτλο του Copyright Act (ο νόμος δεν τέθηκε σε ισχύ μέχρι το 1924). Η νέα Καναδική νομοθεσία ήταν σχεδόν πανομοιότυπη με το βρετανικό νόμο περί πνευματικών δικαιωμάτων του 1911. Μεταξύ 1924 και 1988, ο νόμος είδε μόνο μικρές τροποποιήσεις στις διατάξεις του.

Αυτό δεν μας δείχνει έλλειψη ενδιαφέροντος για τη μεταρρύθμιση του αρχικού νόμου περί πνευματικής ιδιοκτησίας. Αρχίζοντας στη δεκαετία του 1950, η ομοσπονδιακή κυβέρνηση ασχολήθηκε με πολυάριθμες μελέτες της μεταρρύθμισης των πνευματικών δικαιωμάτων. Αυτή η κίνηση προς την κατεύθυνση της μεταρρύθμισης οφείλεται σε μεγάλο βαθμό στις νέες εξελίξεις στην τεχνολογία (όπως η εμφάνιση των υπολογιστών, φωτοτυπικών μηχανημάτων, των μέσων ενημέρωσης και συσκευές εγγραφής), καθώς και στην ανάγκη επικαιροποίησης της νομοθεσίας αναλόγως. Βασικές μελέτες της κυβέρνησης που διερεύνησε τα πνευματικά δικαιώματα κατά τη διάρκεια αυτής της περιόδου συμπεριέλαβαν την περίοδο 1954-1960, την Βασιλική Επιτροπή για τα διπλώματα ευρεσιτεχνίας, πνευματικών δικαιωμάτων, και Βιομηχανικού Σχεδιασμού. Ένα έγγραφο εργασίας του 1977 από το Καναδικό Τμήμα Καταναλωτών και Εταιρικών Υποθέσεων, με τίτλο τα πνευματικά δικαιώματα στον Καναδά : Προτάσεις για την Αναθεώρηση του Νόμου. Ένα ομοσπονδιακό έγγραφο της κυβέρνησης του 1984 για τα πνευματικά δικαιώματα από τον Γουτεμβέργιο προς τον Telidon με τίτλο: «μια Λευκή Βίβλος για την πνευματική ιδιοκτησία» και μια έκθεση από τη Βουλή του 1985 για την επικοινωνία και τον Πολιτισμό, με τίτλο “Χάρτης των δικαιωμάτων για τους Δημιουργούς” - Έκθεση της Υποεπιτροπής για την Αναθεώρηση των πνευματικών δικαιωμάτων.

Οι μελέτες αυτές οδήγησαν στην έναρξη μιας διαδικασίας αναθεώρησης των πνευματικών δικαιωμάτων και εφαρμόζεται σε δύο φάσεις. Η φάση I, τέθηκε σε εφαρμογή το 1988, και συμμετείχαν πολλές σημαντικές τροποποιήσεις στην αρχική πράξη, όπως οι εξής:

- η προστασία του νόμου για τα προγράμματα ηλεκτρονικών υπολογιστών
- διευκρίνιση και επέκταση των ηθικών δικαιωμάτων
- κατάργηση της υποχρεωτικής άδειας για την αναπαραγωγή των μουσικών έργων και η αντικατάσταση του δικαιώματος της διαπραγμάτευσης
- νέα δικαιώματα για τους εικαστικούς καλλιτέχνες να παρουσιάσουν τα έργα τους στο κοινό
- αυξημένες ποινικές κυρώσεις, καθώς και η θέσπιση των κανόνων βάσει των οποίων συλλογικές οργανώσεις θα μπορούσαν να αποτελέσουν και να λειτουργούν υπό την εποπτεία ενός ανανεωμένου Διοικητικού Συμβουλίου .

Η φάση II τέθηκε σε εφαρμογή το 1997, και περιλαμβάνονται:

- νέα δικαιώματα αμοιβής στους παραγωγούς και ερμηνευτές των ηχογραφήσεων, όταν οι ηχογραφήσεις τους μεταδίδονται δημοσίως ή εκτελούνται από ραδιοφωνικούς σταθμούς και σε δημόσιους χώρους, όπως τα μπαρ και τα εστιατόρια
- σύστημα αποζημίωσης για την ιδιωτική αντιγραφή, με τη μορφή εισφοράς στα κενά μέσα εγγραφής ήχου ώστε να ωφεληθούν οι επιλέξιμοι συνθέτες, στιχουργοί, ερμηνευτές και παραγωγοί των ηχογραφήσεων για την κατασκευή των εγγραφών.
- διατάξεις για τη χορήγηση αποκλειστικών διανομών βιβλίων νομικής προστασίας στην καναδική αγορά
- νέες εξαιρέσεις σε μη κερδοσκοπικά εκπαιδευτικά ιδρύματα, βιβλιοθήκες, αρχεία, μουσεία, ραδιοτηλεοπτικούς φορείς και τα άτομα με ειδικές ανάγκες αντίληψης να τους επιτρέπεται να αναπαράγουν ή να χρησιμοποιούν υλικό πνευματικών δικαιωμάτων σε συγκεκριμένες περιπτώσεις, χωρίς την καταβολή των δικαιωμάτων ή την απόκτηση της άδειας από τους κατόχους των δικαιωμάτων
- νομικές ζημίες και ευρέα ασφαλιστικά μέτρα για την ενίσχυση της επιβολής των δικαιωμάτων πνευματικής ιδιοκτησίας

Οι τροπολογίες του 1997 περιλαμβάνουν επίσης μια υποχρεωτική αναθεώρηση του νόμου. Αυτή η διαδικασία επανεξέτασης είχε ως αποτέλεσμα την κατάθεση Bill C-60 από τη φιλελεύθερη κυβέρνηση του πρωθυπουργού Paul Martin το 2005. Με τις προτεινόμενες τροποποιήσεις ήταν ισχυρότερα τα δικαιώματα για τους κατόχους πνευματικών δικαιωμάτων, ιδιαίτερα στους τομείς της πληροφορικής και στην απευθείας αντιγραφή των υλικών. Με την πτώση της κυβέρνησης Martin το 2005, ωστόσο, το νομοσχέδιο δεν πέρασε στο νόμο.

Το θέμα της μεταρρύθμισης της πνευματικής ιδιοκτησίας και αναλήφθηκε και πάλι από την επόμενη κυβέρνηση, αυτή τη φορά υπό την καθοδήγηση του Συντηρητικού πρωθυπουργού Στίβεν Χάρπερ. Το 2008, η κυβέρνηση εισήγαγε το Bill C-61, το οποίο θα αναμόρφωνε σημαντικά το νόμο περί πνευματικών δικαιωμάτων στον Καναδά. Όπως συνέβη και με τον προηγούμενο Bill C-60, η νέα προτεινόμενη νομοθεσία θα μπορούσε να χορηγηθεί για την ενίσχυση των δικαιωμάτων των κατόχων δικαιωμάτων πνευματικής ιδιοκτησίας στους τομείς της πληροφορικής και στην απευθείας αντιγραφή των υλικών. Με τη σύγκληση των εκλογών το Σεπτέμβριο του 2008, όμως, το νομοσχέδιο δεν πέρασε στο νόμο.

3.3.6 Η Καναδική πνευματική ιδιοκτησία σε διεθνές επίπεδο

Για να κατανοηθεί η εξέλιξη του Καναδικού νόμου περί πνευματικής ιδιοκτησίας, είναι σημαντικό να σημειωθεί το διεθνές πλαίσιο. Ιδιαίτερης σημασίας είναι η συμμετοχή του Καναδά στις διάφορες διεθνείς συμφωνίες σχετικά με νόμο περί πνευματικών δικαιωμάτων. Ενώ τα εγχώρια νομοθετικά σώματα σε κάθε χώρα καθορίζουν την προστασία των δικαιωμάτων πνευματικής ιδιοκτησίας, ορισμένα πρότυπα και κανόνες ορίζονται σε διεθνές επίπεδο, αν και οι συμβάσεις αντιμετωπίζουν τα θέματα πνευματικής ιδιοκτησίας.

Μία από τις παλαιότερες διεθνείς συμφωνίες είναι η Σύμβαση της Βέρνης για την προστασία των λογοτεχνικών και καλλιτεχνικών έργων. Θέτει ελάχιστα πρότυπα προστασίας για τους συγγραφείς των λογοτεχνικών, δραματικών, μουσικών και καλλιτεχνικών έργων, εκτός από τον καθορισμό της διάρκειας της προστασίας. Πρώτη ιδρύθηκε το 1886, η Σύμβαση της Βέρνης έχει υποστεί αρκετές τροποποιήσεις, σε ορισμένες από αυτές ο Καναδάς δεν έχει συμφωνήσει. Το 1998, ωστόσο, ο

Καναδάς προσχώρησε στην έκδοση 1971 της Σύμβασης της Βέρνης και τα ελάχιστα πρότυπα για την προστασία των πνευματικών δικαιωμάτων.

Μια άλλη διεθνή επιρροή για τα πνευματικά δικαιώματα στον Καναδά έχει διμερείς και πολυμερείς συμφωνίες ελεύθερων συναλλαγών. Το 1989, ο Καναδικός νόμος περί πνευματικών δικαιωμάτων τροποποιήθηκε για να έρθει σε συμφωνία με τις ελεύθερες συναλλαγές του Καναδά-ΗΠΑ. Αυτό περιελάμβανε μια απαίτηση ότι οι καλωδιακές και δορυφορικές εταιρείες πληρώνουν για την αναμετάδοση των έργων που περιλαμβάνονται σε απομακρυσμένα ραδιοσήματα. Ο νόμος περί πνευματικής ιδιοκτησίας τροποποιήθηκε περαιτέρω το 1994, μετά από την διέλευση της Βορειοαμερικανικής Συμφωνίας Ελεύθερων Συναλλαγών. Αυτό περιελάμβανε ένα δικαίωμα εκμίσθωσης για ηχογραφήσεις και προγράμματα ηλεκτρονικών υπολογιστών και αυξημένη προστασία από την εισαγωγή των πειρατικών. Το 1995, επιπλέον αλλαγές τέθηκαν σε εφαρμογή για να αντανakλούν τις διεθνείς συμφωνίες στο πλαίσιο του Παγκόσμιου Οργανισμού Εμπορίου (ΠΟΕ). Η προστασία κάτω από τον Καναδικό νόμο περί πνευματικής ιδιοκτησίας έχει επεκταθεί σε όλες τις χώρες μέλη του ΠΟΕ, και προστέθηκαν νέες διατάξεις για την προστασία από μη εξουσιοδοτημένες ηχογραφήσεις και μεταδόσεις των live events.

Το 1996, ο Παγκόσμιος Οργανισμός Πνευματικής Ιδιοκτησίας (WIPO), η Διπλωματική Διάσκεψη για ορισμένα δικαιώματα πνευματικής ιδιοκτησίας και συγγενικών δικαιωμάτων εξέδωσε δύο νέες συνθήκες: η συνθήκη της WIPO για την πνευματική ιδιοκτησία και η συνθήκη της WIPO για τις εκτελέσεις και τα φωνογραφήματα. Αυτές οι διεθνείς συνθήκες, τις οποίες ο Καναδάς υπέγραψε το 1997, ασχολούνται με το θέμα της προστασίας των πνευματικών δικαιωμάτων στην ψηφιακή εποχή. Οι προτεινόμενες μεταρρυθμίσεις της ομοσπονδιακής κυβέρνησης για το νόμο περί πνευματικών δικαιωμάτων το 2005 και 2008 είχαν ως στόχο να φέρουν την καναδική νομοθεσία περί πνευματικών δικαιωμάτων σε αρμονία με τις διεθνείς συμφωνίες.

Το 1997, ο Καναδάς συμφώνησε επίσης να συμμορφωθεί με τη Σύμβαση για την προστασία των ερμηνευτών, των παραγωγών φωνογραφήματων και των οργανισμών ραδιοτηλεόρασης (1961), που συνήθως αναφέρεται ως η «Σύμβαση της Ρώμης.» Η διεθνής αυτή συμφωνία επιτρέπει στους καλλιτέχνες και τους παραγωγούς εγγραφής ήχου να λαμβάνουν δικαιώματα, όταν τα έργα τους που εκτελούνται ή μεταδίδονται και σε άλλες χώρες-μέλη.

Κεφάλαιο 4°

Τεχνολογικά Μέσα Προστασίας

Εισαγωγή

Στο συγκεκριμένο κεφάλαιο παρουσιάζονται αναλυτικά οι τεχνολογίες που χρησιμοποιούνται για τη νομική θωράκιση που χρίζουν τα τεχνολογικά μέσα στο ευρύτερο πλαίσιο της προστασίας και διαχείρισης των πνευματικών δικαιωμάτων ψηφιακού περιεχομένου.

Τα τεχνολογικά μέσα προστασίας, όπως προκύπτουν από τις ενδεδειγμένες πρακτικές και τα προγράμματα, συνοψίζονται στη συνέχεια:

- Κρυπτογραφία: Επιτρέπει την κρυπτογράφηση του ψηφιακού περιεχομένου, ώστε η αποκρυπτογράφηση του να είναι δυνατή μόνο από τους νόμιμους χρήστες. Η εξακολουθητική κρυπτογράφηση επιτρέπει στον καταναλωτή να χρησιμοποιεί την πληροφορία όσο το σύστημα τη διατηρεί σε κρυπτογραφημένη μορφή.³³
- Υδατογραφία ή απόκρυψη δεδομένων: Ενσωματώνει πληροφορία (π.χ. σχετικά με τον κάτοχο του δικαιώματος αναπαραγωγής) σε ένα ψηφιακό αρχείο. Ένα ψηφιακό υδατογράφημα βοηθά τους ιδιοκτήτες πνευματικών δικαιωμάτων να ανιχνεύουν τη μη-εξουσιοδοτημένη χρήση, αντιγραφή και διανομή των ψηφιακών δεδομένων.³⁴
- Έμπιστα συστήματα: Στην εξέλιξη της επιστήμης της πληροφορικής και των επικοινωνιών, η ασφάλεια έχει σημαντική θέση στο σχεδιασμό των υπολογιστικών συστημάτων, οδηγώντας στην εκτεταμένη υιοθέτηση συστημάτων προστασίας και ελέγχου της Πνευματικής Ιδιοκτησίας με την αξιοποίηση εξειδικευμένου υλικού και λογισμικού. Τα «έμπιστα» αυτά συστήματα συνθέτουν ένα ανοικτό πεδίο έρευνας.³⁵

Κατά πόσο ένα τεχνολογικό μέσο προστασίας είναι αποδοτικό εξαρτάται από την τεχνολογική του πληρότητα, το περιεχόμενο που προστατεύει και την επιχείρηση (ή τομέα) στην οποία είναι εγκατεστημένο. Τα κυριότερα χαρακτηριστικά του είναι:

- Ευχρηστία: Ένα δύσχρηστο μέσο προστασίας αυτόματα αποθαρρύνει την ευρεία χρήση του.
- Καταλληλότητα ως προς το περιεχόμενο: Το κόστος του σχεδιασμού, της ανάπτυξης και εγκατάστασης του συστήματος πρέπει να είναι σε αρμονία με τον τύπο του περιεχομένου. Για χαμηλού κόστους περιεχόμενο το οποίο ήδη διατίθεται σε λογική τιμή με αναλογικά μέσα (όχι μέσω του Διαδικτύου), δεν υπάρχει λόγος υλοποίησης ενός συστήματος προστασίας υψηλού κόστους που θα αυξήσει την τιμή της διάθεσης του περιεχομένου μέσω του Διαδικτύου.
- Καταλληλότητα ως προς την απειλή: Η αποτροπή των έντιμων καταναλωτών (παραβατών χωρίς πρόθεση) από το να διαμοιράζουν μικρού αριθμού αντίγραφα ενός προϊόντος, μπορεί να απαιτεί μόνο ένα λογικά τιμολογημένο ψηφιακό προϊόν, ένα καλό σύστημα διάθεσης και ένα σαφώς καθορισμένο σύνολο οδηγιών.
- Ανάλυση κόστους - οφέλους: Μία πολύπλοκη αλλά απαραίτητη μελέτη που θα πρέπει πάντα να προηγείται των όποιων αποφάσεων.

³³ <http://www.filaderlis.com/ebooks/kryptografeia.pdf>

³⁴ dsmc.eap.gr/pdfs/IPR-GUIDE-v1.pdf

³⁵ <http://repository.upatras.gr/dspace/items-by-subject?subject=έμπιστα+συστήματα>

4.1 Ασφάλεια Λειτουργικών Συστημάτων

Ο λόγος για τον οποίο θεσμοθετήθηκε η έννοια των πνευματικών δικαιωμάτων είναι η προστασία της πνευματικής δημιουργίας. Όλα τα νομικά μέτρα και οι κανονισμοί που θεσπίζονται αποσκοπούν στη δίκαιη απόδοση του ηθικού δικαιώματος που αποκτά ο δημιουργός επί του έργου του, ο εφευρέτης επί της πρωτοποριακής ιδέας του κ.τ.λ. Η παραπάνω προσπάθεια δυσχεραίνεται από τους ιδιαίτερους κανόνες που διέπουν την ψηφιακή πραγματικότητα.

Το σημαντικότερο ίσως πρόγραμμα λογισμικού που χρησιμοποιούν οι υπολογιστές είναι το λειτουργικό σύστημα. Τα λειτουργικά συστήματα είναι υπεύθυνα για την ορθή λειτουργία των υπολογιστών και τη συνεργασία τους με τις περιφερειακές συσκευές. Σημαντικός ακόμα είναι ο ρόλος τους στην επικοινωνία των υπολογιστών μέσω των δικτύων. Κατά αυτή την έννοια, αποτελούν το πρώτο επίπεδο προστασίας του ψηφιακού περιεχομένου από πιθανές ενέργειες κλοπής. Είναι πολύ σημαντικό για ένα ολοκληρωμένο και αποτελεσματικό σύστημα προστασίας ψηφιακού περιεχομένου να υποστηρίζεται από ένα λειτουργικό σύστημα που να του προσφέρει ικανοποιητική ασφάλεια.

Για την θωράκιση των δεδομένων και των υπηρεσιών τους, τα περισσότερα λειτουργικά συστήματα χρησιμοποιούν τους Firewalls.³⁶ Πρόκειται για εφαρμογές που περιορίζουν την πρόσβαση των χρηστών στο δίκτυο, αποτρέπουν την εισαγωγή επικίνδυνων προγραμμάτων στο σύστημα και παρέχουν ένα αρκετά στιβαρό τείχος προστασίας του ψηφιακού περιεχομένου. Επιπλέον, συμπληρωματικοί μηχανισμοί ελέγχου και προστασίας υλοποιούν λειτουργίες και πολιτικές όπως είναι η πιστοποίηση χρηστών, η ελεγχόμενη πρόσβαση στο περιεχόμενο σύμφωνα με τις λίστες ελέγχου πρόσβασης (ACLs-Access Control Lists)³⁷ κ.α. Η ασφάλεια και η ακεραιότητα του λειτουργικού συστήματος είναι ιδιαίτερα σημαντική κατά το σχεδιασμό ενός αποδοτικού Τεχνολογικού Συστήματος Προστασίας πνευματικών δικαιωμάτων.

4.2 Πληροφορία στην «Κεφαλίδα» του Ψηφιακού Αρχείου

Η πιο απλή προσέγγιση για την προστασία ενός ψηφιακού αντικειμένου είναι η τοποθέτηση πληροφορίας μέσα στο ίδιο το αρχείο αναπαράστασης. Η συντριπτική πλειοψηφία των διαθέσιμων τύπων αναπαράστασης ψηφιακών δεδομένων διαθέτουν τη δυνατότητα να φιλοξενούν πληροφορία πέραν του ψηφιακού περιεχομένου, χωρίς να επηρεάζεται το τελικό αποτέλεσμα της αναπαράστασης. Όλοι οι τύποι ψηφιακών αρχείων (Βίντεο, Εικόνα, Ήχος) περιλαμβάνουν ένα τμήμα δεδομένων που ονομάζεται συνήθως «Κεφαλίδα» και έχει την ιδιότητα να αγνοείται κατά την διαδικασία της ψηφιακής αναπαραγωγής.

Το συγκεκριμένο τμήμα δεδομένων χρησιμοποιείται για να διατηρεί πληροφορίες σχετικά με το ψηφιακό περιεχόμενο του αρχείου. Τέτοιου είδους πληροφορία είναι και τα δεδομένα που ορίζουν τον δημιουργό του έργου, τον κάτοχο των πνευματικών δικαιωμάτων κ.α. Με αυτόν τρόπο η τοποθέτηση πληροφορίας περί της πνευματικής ιδιοκτησίας του ψηφιακού περιεχομένου στην κεφαλίδα του αρχείου αναπαράστασης, μπορεί να αποτελέσει ένα μέσο προστασίας και διαχείρισης των πνευματικών του δικαιωμάτων.

Τα παραπάνω ενισχύονται και από συνθήκη του WIPO (World Intellectual Property Organization) σύμφωνα με την οποία, ως παράνομη θεωρείται οποιαδήποτε μη εξουσιοδοτημένη παρέμβαση ή τροποποίηση της πληροφορίας που περιλαμβάνεται στην κεφαλίδα ενός ψηφιακού αρχείου αναπαράστασης πολυμεσικού υλικού. Δυστυχώς, η ευκολία πρόσβασης στο περιεχόμενο της κεφαλίδας ενός αρχείου, που μπορεί να πραγματοποιηθεί ακόμα και με τη χρήση ενός απλού επεξεργαστή κειμένου, καθώς και η έλλειψη μέριμνας για την διατήρηση των δεδομένων, που απαντάται στη συντριπτική πλειοψηφία των εμπορικά διαθέσιμων εργαλείων αναπαράστασης, συμπίεσης και κωδικοποίησης πολυμεσικού υλικού, καθιστά την παραπάνω τεχνολογική λύση εξαιρετικά επισφαλής, διαβλητή και ακατάλληλη.

Πιο συγκεκριμένα και για παράδειγμα, μια απλή μετατροπή μιας ψηφιακής εικόνας από TIFF³⁸ σε JPEG³⁹ με τη χρήση ενός από τα εμπορικά διαθέσιμα εργαλεία αναπαράστασης και επεξεργασίας

³⁶ <http://technet.microsoft.com/en-us/library/cc700820.aspx>

³⁷ [http://msdn.microsoft.com/en-us/library/windows/desktop/aa374872\(v=vs.85\).aspx](http://msdn.microsoft.com/en-us/library/windows/desktop/aa374872(v=vs.85).aspx)

³⁸ <http://www.awaresystems.be/imaging/tiff/faq.html>

³⁹ <http://el.wikipedia.org/wiki/JPEG>

εικόνας, έχει ως αποτέλεσμα την ολοκληρωτική καταστροφή των δεδομένων της κεφαλίδας του αρχείου. Ακόμα όμως και στην περίπτωση που τα εμπορικά εργαλεία συμμορφωθούν με την συνθήκη του WIPO, η ευκολία με την οποία ένας επίδοξος παραβάτης μπορεί να τροποποιήσει την πληροφορία που φιλοξενείται στην κεφαλίδα ενός αρχείου, δεν επιτρέπει την χρήση της παραπάνω τεχνολογικής λύσης ως αποκλειστικού μέσου προστασίας των πνευματικών δικαιωμάτων ψηφιακού περιεχομένου.

4.3 Κρυπτογραφία

Οι νέες μορφές κρυπτογραφίας παρουσιάστηκαν λίγο μετά την εξάπλωση των ψηφιακών τηλεπικοινωνιών. Σε περιπτώσεις όπου τα δεδομένα πρέπει να μεταδοθούν μέσω μη ασφαλών τηλεπικοινωνιακών καναλιών, η χρήση της κρυπτογραφίας είναι απαραίτητη. Στις παραπάνω περιπτώσεις συγκαταλέγεται κάθε μορφής δίκτυο και ειδικότερα το internet. Οποιαδήποτε επικοινωνία μεταξύ δύο απομακρυσμένων σημείων θέτει ορισμένα θέματα ασφάλειας:

- Πιστοποίηση: Η διαδικασία της εξακρίβωσης της ορθότητας των στοιχείων.
- Ιδιωτικότητα/ Εμπιστευτικότητα: Η διασφάλιση ότι κανένας δεν είναι σε θέση να διαβάσει την πληροφορία εκτός από τον εξουσιοδοτημένο παραλήπτη.
- Ακεραιότητα: Διαβεβαίωση του παραλήπτη ότι το μήνυμα που θα παραλάβει δεν έχει αλλοιωθεί ή παραποιηθεί σε σχέση με το αρχικό.
- Πιστοποίηση της αυθεντικότητας του αποστολέα: Μηχανισμός που αποδεικνύει ότι ο φερόμενος ως αποστολέας είναι πραγματικά αυτός που ισχυρίζεται.

Ο ρόλος της κρυπτογραφίας λοιπόν δεν είναι μόνο η προστασία των δεδομένων από κλοπή ή παραποίηση, αλλά και η πιστοποίηση της ταυτότητας του χρήστη. Πολλά από τα προβλήματα που προκύπτουν από την επιβολή των νόμων περί πνευματικής ιδιοκτησίας ψηφιακού περιεχομένου, είναι αντίστοιχα με τα προβλήματα που παρουσιάζονται στις ασφαλείς επικοινωνίες και έχουν λυθεί με την χρήση κρυπτογραφικών μεθόδων.

Για παράδειγμα, ένα κοινό πρόβλημα είναι η διασφάλιση της ακεραιότητας του ψηφιακού περιεχομένου μετά την διανομή του, ώστε να είναι δυνατή η ανίχνευση οποιασδήποτε αλλαγής έχει υποστεί. Η κρυπτογραφία έχει λύσει το πρόβλημα της ακεραιότητας των μεταδιδόμενων μηνυμάτων χρησιμοποιώντας ψηφιακές υπογραφές και ιδιωτικά κλειδιά. Ωστόσο, τα παραδοσιακά κρυπτογραφικά συστήματα φέρουν ένα σημαντικό μειονέκτημα που τα καθιστά ακατάλληλα για το πρόβλημα της προστασίας των πνευματικών δικαιωμάτων. Δεν έχουν τη δυνατότητα να συσχετίσουν άρρηκτα την κρυπτογραφημένη πληροφορία με ίδιο το αντικείμενο.

Οι τεχνικές κρυπτογράφησης έχουν τη δυνατότητα να κρύψουν την πληροφορία κατά την μετάδοσή της και να παρέχουν βοηθητική πληροφορία για την διασφάλιση της ακεραιότητας του περιεχομένου της, ωστόσο η κρυπτογραφία δεν μπορεί να εμφυτεύσει πληροφορία μέσα στο ίδιο το περιεχόμενο του ψηφιακού αρχείου. Επομένως, η αποκλειστική χρήση τεχνικών κρυπτογραφίας δεν μπορεί να παρέχει εγγυήσεις για την αναδιανομή ή την παραποίηση του περιεχομένου, μετά την παράκαμψη των κρυπτογραφικών μηχανισμών. Τέτοιες εγγυήσεις σε σχέση με το ψηφιακό περιεχόμενο μπορούν να παρέχουν μόνο εξειδικευμένα κρυπτογραφικά συστήματα που έχουν τη δυνατότητα να εμφυτεύσουν επιπρόσθετη πληροφορία μέσα στο ψηφιακό μέσο.

4.4 Στεγανογραφία

Σε αντίθεση με την κρυπτογραφία που έχει στόχο την προστασία του περιεχομένου των μηνυμάτων, η στεγανογραφία έχει στόχο την απόκρυψη της ίδιας της ύπαρξης τους. Χρησιμοποιείται για να περιγράψει την διαδικασία της απόκρυψης πληροφορίας μέσα σε άλλη πληροφορία.

Το πιο διάσημο ιστορικό παράδειγμα στεγανογραφίας πηγάζει από την αρχαιότητα, όπου σύμφωνα με τον Ηρόδοτο, ο Ιστιαίος ξύρισε το κεφάλι του πιο έμπιστου δούλου του και έγραψε σε αυτό το μήνυμα που ήθελε να στείλει. Όταν τα μαλλιά του δούλου μεγάλωσαν το μήνυμα ήταν πια αόρατο. Στη συνέχεια ο δούλος αναχώρησε για τον προορισμό του με ρητή εντολή να του ξυρίσουν το

κεφάλι με την άφιξη του. Με αυτό τον τρόπο ο Ιστιαίος κατάφερε να υποκινήσει μια εξέγερση κατά των Περσών.

Μερικά ακόμη παραδείγματα είναι, η απόκρυψη μηνυμάτων στις πατούσες των αγγελιοφόρων ή στα σκουλαρίκια των γυναικών, κείμενα που γράφονταν σε πλάκες από ξύλο και μετά ασβεστώνονταν κ.α. Άλλες περιπτώσεις περιλαμβάνουν, την απόκρυψη κειμένου με την αλλαγή του μεγέθους των γραμμάτων ή κάνοντας πολύ μικρές τρύπες πάνω ή κάτω από τα γράμματα σε κάποια κείμενα που χρησιμοποιούνται ως επικάλυψη.

Η πιο διαδομένη ίσως τεχνική στεγανογραφίας είναι η γραφή μηνυμάτων με αόρατο μελάνι. Πρόκειται για ειδικές ουσίες που γίνονταν ορατές μόνο κάτω από συγκεκριμένες συνθήκες, όπως θερμότητα, υπεριώδη ακτινοβολία κ.α. Χωρίς αυτές τις συνθήκες δεν υπάρχει καμία ένδειξη κειμένου πάνω στο χαρτί. Το αόρατο μελάνι χρησιμοποιήθηκε εκτενώς από τους Γερμανούς κατά τη διάρκεια των δύο παγκοσμίων πολέμων.

Η γενική ιδέα αποτελεί την καρδιά πολλών στεγανογραφικών συστημάτων. Σύμφωνα με ένα πρωτόκολλο ασφάλειας που χρησιμοποιήθηκε στην αρχαία Κίνα, ο αποστολέας και ο παραλήπτης του μηνύματος είχαν αντίγραφα από ένα χαρτόνι με τρύπες σε τυχαία σημεία. Αρχικά ο αποστολέας τοποθετούσε το χαρτόνι πάνω σε ένα κομμάτι χαρτί και έγραφε τα γράμματα του μηνύματος που ήθελε να στείλει μέσα στις τρύπες. Στη συνέχεια αφού είχε αφαιρέσει το εξωτερικό χαρτόνι έγραφε κάποιο κείμενο που να ταίριαζε με τα γράμματα που είχαν γραφεί ήδη πάνω στο χαρτί. Όταν ο παραλήπτης λάμβανε το γράμμα τοποθετούσε το δικό του αντίτυπο από το χαρτόνι και σχημάτιζε το μήνυμα διαβάζοντας τα γράμματα που φαινότουσαν από τις τρύπες. Στις αρχές του 16ου αιώνα ο Cardan (1501-1576), Ιταλός μαθηματικός, ξαναανακάλυψε την μέθοδο και την ονόμασε Cardan grille.

4.5 Υδατογραφία

Ένα από τα δυσκολότερα προβλήματα που είχε να αντιμετωπίσει η υδατογραφία στα πρώτα της βήματα, ήταν να αποδείξει ότι μπορεί πράγματι να θεωρηθεί διακριτός επιστημονικός τομέας. Ο βαθμός συσχέτισης της υδατογραφίας με την στεγανογραφία είναι τόσο μεγάλος που πολλοί θεωρούσαν και ακόμα θεωρούν, πως δεν πρόκειται για ξεχωριστή επιστημονική περιοχή αλλά για ένα υποσύνολο του ευρύτερου επιστημονικού πεδίου της στεγανογραφίας. Άλλωστε, αντικειμενικός στόχος και των δύο είναι να κρύψουν πληροφορία μέσα σε άλλη πληροφορία. Είναι σημαντικό λοιπόν να αναδειχθούν τα στοιχεία που διαφοροποιούν την υδατογραφία από την στεγανογραφία.

Το παράδειγμα του Ηρόδοτου που ξύρισε το κεφάλι του δούλου του Ιστιαίου, είναι ιδανικό. Στην περίπτωση που το μήνυμα στο κεφάλι του σκλάβου έγραφε «Αυτός ο σκλάβος ανήκει στον Ιστιαίο», τότε το μήνυμα θα αφορούσε το περιεχόμενο που το έφερε (τον σκλάβο), ικανοποιώντας έτσι ένα από τα βασικά κριτήρια της υδατογραφίας. Σε περίπτωση που κάποιος συλλάμβανε τον σκλάβο και ισχυριζόταν ότι του ανήκει, ένα ξύρισμα του κεφαλιού του θα ήταν αρκετό για να αποκαλύψει την αλήθεια. Σε αυτό το παράδειγμα ο σκλάβος είναι σημαντικός για τον αφέντη του, Ιστιαίο και το μήνυμα περιέχει χρήσιμη πληροφορία σχετικά με το αντικείμενο που το φέρει.

Τα συστήματα που χρησιμοποιούνται για την εισαγωγή μηνυμάτων σε διάφορα αντικείμενα μπορούν να διαχωριστούν σε συστήματα υδατογράφησης, όπου το μήνυμα σχετίζεται με το αντικείμενο που έχει κρυφτεί και σε συστήματα που το μήνυμα δεν σχετίζεται με το αντικείμενο που το φέρει και δεν μπορούν να θεωρηθούν συστήματα υδατογράφησης. Μπορούν επίσης να διαχωριστούν σε στεγανογραφικά συστήματα όπου η ύπαρξη του μηνύματος είναι κρυφή και σε μη-στεγανογραφικά συστήματα στα οποία δεν είναι απαραίτητη η απόκρυψη της ύπαρξης του μηνύματος. Τα ακόλουθα παραδείγματα έχουν σκοπό να περιγράψουν την ποιοτική σημασία της υδατογραφίας.

Ένα παράδειγμα μη στεγανογραφικού υδατογράφηματος (η παρουσία του υδατογράφηματος είναι γνωστή) αποτελεί ο δικτυακός τόπος του μουσείου Hermitage στο St. Petersburg στη Ρωσία. Το μουσείο παρουσιάζει μια μεγάλη συλλογή από υψηλής ποιότητας ψηφιακές φωτογραφίες επιλεγμένες από την διάσημη συλλογή του στον ψηφιακό του δικτυακό τόπο. Κάθε ψηφιακή φωτογραφία έχει υδατογραφηθεί ώστε να καταδεικνύει το Hermitage ως νόμιμο ιδιοκτήτη της και ένα μήνυμα στο κάτω μέρος της σελίδας δηλώνει τον κάτοχο των πνευματικών δικαιωμάτων του περιεχομένου της ιστοσελίδας. Σε εμφανές σημείο βρίσκεται και η προειδοποίηση ότι οι ψηφιακές φωτογραφίες δεν θα πρέπει να αναπαραχθούν χωρίς την κατάλληλη εξουσιοδότηση. Η επίγνωση ότι η ψηφιακή φωτογραφία προστατεύεται από υδατογράφημα βοηθάει στην καταπολέμηση της πειρατείας.

4.5.1 Εφαρμογές Υδατογραφίας

Η τεχνική της υδατογράφησης ψηφιακών αντικειμένων μπορεί να χρησιμοποιηθεί σε μία μεγάλη ποικιλία εφαρμογών. Σε γενικές γραμμές, όταν παρουσιάζεται η ανάγκη συσχέτισης του ψηφιακού αντικειμένου με κάποια συνοδευτική πληροφορία, η επιλογή των μεθόδων υδατογράφησης για την τοποθέτηση των μεταδιδόμενων μέσα στο ψηφιακό αντικείμενο είναι η ιδανικότερη λύση. Υπάρχουν βέβαια και άλλοι τρόποι για τη συσχέτιση πληροφορίας με ένα ψηφιακό αντικείμενο όπως, η τοποθέτηση της πληροφορίας στην κεφαλίδα ενός ψηφιακού αρχείου, η κωδικοποίηση της σε μία ορατή μπάρα στο κάτω μέρος μιας ψηφιακής εικόνας, η ακόμα και η εισαγωγή ενός ηχητικού μηνύματος σαν επισυναπτόμενο μουσικό αρχείο. Το ερώτημα που τίθεται είναι πότε η υδατογράφηση αποτελεί την κατάλληλη επιλογή και τι είναι αυτό που προσφέρει η υδατογράφηση και δεν μπορούν να το προσφέρουν οι άλλες τεχνικές. Η υδατογραφία διαφοροποιείται από τις άλλες τεχνικές σε τρία σημαντικά σημεία :

- τα υδατογραφήματα (αόρατα υδατογραφήματα) χαρακτηρίζονται από την επιπλέον ιδιότητα να μην γίνονται αντιληπτά από το ανθρώπινο σύστημα των αισθήσεων. Σε αντίθεση με τους κώδικες μπάρας δεν επηρεάζουν την αισθητική του ψηφιακού αντικειμένου.
- τα υδατογραφήματα είναι αδιαχώριστα από τα αντικείμενα στα οποία ενσωματώνονται. Σε αντίθεση με την πληροφορία που τοποθετείται στις κεφαλίδες των αρχείων, δεν απομακρύνονται με την εφαρμογή απλών μορφών επεξεργασίας, όπως είναι η αλλαγή του τύπου δεδομένων του αρχείου.
- τα υδατογραφήματα υφίστανται την ίδια ακριβώς επεξεργασία που εφαρμόζεται και στο ψηφιακό αντικείμενο. Η τελευταία ιδιότητα επιτρέπει μερικές φορές την διαπίστωση των μετατροπών που έχει υποστεί το ψηφιακό αντικείμενο, από την παρακολούθηση των αλλαγών που έχει υποστεί το υδατογράφημα.

Κεφάλαιο 5^ο

Τεχνολογίες και Συστήματα Ψηφιακής Διαχείρισης Πνευματικών Δικαιωμάτων

Εισαγωγή

Ένα σύστημα διαχείρισης δικαιωμάτων ψηφιακού περιεχομένου αναφέρεται στις τεχνολογίες και τις υπηρεσίες που χρησιμοποιούν οι δικαιούχοι των πνευματικών δικαιωμάτων, για να ελέγχουν και να ρυθμίζουν με ηλεκτρονικά μέσα, τη χρήση των έργων τους. Η διαχείριση των δικαιωμάτων αποτελεί μία από τις μεγαλύτερες προκλήσεις για την κοινωνία της πληροφορίας στην ψηφιακή εποχή. Ο παραδοσιακός τρόπος διαχείρισης των δικαιωμάτων πνευματικής ιδιοκτησίας των πρωτότυπων έργων, βασίζεται κυρίως στη φυσική τους υπόσταση και στους περιορισμούς που αυτή επιβάλλει σε σχέση με τις δυνατότητες εκμετάλλευσής του περιεχομένου.

Ωστόσο, στη νέα ψηφιακή πραγματικότητα, τα κρούσματα παραβίασης του δικαιώματος αναπαραγωγής έχουν αυξηθεί δραματικά, κυρίως λόγω της ευκολίας με την οποία μπορεί να αντιγραφεί και να διαμοιραστεί ένα ψηφιακό έργο. Παλαιότερα, η διαχείριση των ψηφιακών δικαιωμάτων βασιζόταν στην ασφάλεια και την κωδικοποίηση της πληροφορίας, ώστε να αντιμετωπίζονται φαινόμενα μη εξουσιοδοτημένης αντιγραφής, κλειδώνοντας το περιεχόμενο και περιορίζοντας την διανομή του μόνο σε όσους έχουν καταβάλει το προβλεπόμενο αντίτιμο.

Πρόκειται για την πρώτη γενιά συστημάτων διαχείρισης δικαιωμάτων (Digital Rights Management, DRM)⁴⁰ και αποτελεί ένα τμήμα μόνο των πραγματικών και διευρυμένων δυνατοτήτων των εν λόγω συστημάτων. Η δεύτερη γενιά των DRM περιλαμβάνει την περιγραφή, την αναγνώριση, την συναλλαγή, την προστασία, τον έλεγχο και την παρακολούθηση κάθε μορφής δικαιώματος χρήσης του ίδιου του περιεχομένου ή της επιπρόσθετης αξίας του, καθώς και τη διαχείριση του συνόλου των σχέσεων και των αλληλεπιδράσεων μεταξύ των δικαιούχων και των χρηστών. Τα DRM συστήματα είναι η «ψηφιακή διαχείριση των δικαιωμάτων» και όχι η «διαχείριση των ψηφιακών δικαιωμάτων». Δηλαδή ένα ολοκληρωμένο DRM σύστημα θα πρέπει να διαχειρίζεται το σύνολο των δικαιωμάτων και όχι μόνο τα δικαιώματα που απορρέουν από την ψηφιακή υπόσταση του περιεχομένου.

Κατά το σχεδιασμό και την ανάπτυξη ενός DRM συστήματος θα πρέπει να ληφθούν υπόψη δύο αρχιτεκτονικές :

- η πρώτη ονομάζεται Λειτουργική Αρχιτεκτονική και αφορά τα υψηλού επιπέδου συστατικά μέρη ενός DRM συστήματος, η συνεργασία των οποίων συνθέτει ένα ολοκληρωμένο σύστημα διαχείρισης δικαιωμάτων.
- η δεύτερη και πιο σημαντική αρχιτεκτονική ονομάζεται Αρχιτεκτονική της Πληροφορίας και αφορά την μοντελοποίηση των οντοτήτων και την έκφραση των μεταξύ τους σχέσεων και αλληλεπιδράσεων στα πλαίσια ενός DRM συστήματος.

5.1 Πλαίσιο Προτύπων και Τεχνολογιών για την Προστασία και Διαχείριση των Πνευματικών Δικαιωμάτων στη Ψηφιακή Πραγματικότητα

Η κατασκευή ενός συστήματος προστασίας και διαχείρισης δικαιωμάτων στην ψηφιακή πραγματικότητα είναι μια εξαιρετικά σύνθετη και πολύπλοκη διαδικασία. Η ποικιλομορφία του περιεχομένου, οι ιδιαιτερότητες της ψηφιακής του μορφής, η άναρχη δόμηση των ψηφιακών μέσων διανομής, η ελλιπής μοντελοποίηση των διαδικασιών διανομής, συναλλαγής, εκμετάλλευσής και προστασίας του, συνθέτουν ένα δυσεπίλυτο πρόβλημα η λύση του οποίου απαιτεί την αρμονική και αποτελεσματική συνεργασία φυσικών και νομικών προσώπων διαφορετικού χαρακτήρα, σκοπού και συμφερόντων.

Απαραίτητη προϋπόθεση κάθε φιλόδοξης προσπάθειας είναι η καθολική αποδοχή και η διαλειτουργικότητα των λύσεων που προτείνει. Η ανάγκη για ένα συνολικό πλαίσιο που θα συγκεντρώνει, θα αξιολογεί και θα προτείνει πρότυπα και τεχνολογίες είναι επιτακτική για την επίλυση του προβλήματος. Η καθολική αποδοχή των υποδείξεων ενός προτύπου μπορεί να θέσει στέρεες βάσεις που θα οδηγήσουν στην άρση της πολυπλοκότητας, τη διαμόρφωση κοινής συνείδησης περί των πνευματικών δικαιωμάτων και την οριστική λύση του προβλήματος. Το ρόλο αυτό φιλοδοξεί να

⁴⁰ <http://computer.howstuffworks.com/drm.htm>

παίξει η πρωτοβουλία του οργανισμού ISO (International Organization for Standardization)⁴¹ προτείνοντας ένα πολυμεσικό πλαίσιο εργασίας. (MPEG-21 Multimedia Framework Initiative⁴²).

Το MPEG-21 αποσκοπεί στον καθορισμό ενός ανοικτού πρότυπου πλαισίου για την διανομή και κατανάλωση πολυμεσικού υλικού, ώστε να είναι δυνατή η χρήση του από όλες τις ομάδες των χρηστών που συμμετέχουν στην λειτουργική αλυσίδα διανομής και κατανάλωσης περιεχομένου. Το ανοικτό πλαίσιο θα εξασφαλίσει στους δημιουργούς περιεχομένου, τους παραγωγούς, τους διανομείς, και τους πάροχους υπηρεσιών, ίσες ευκαιρίες στην ευρύτερη αγορά όπως αυτή θα διαμορφωθεί από την εφαρμογή του MPEG-21 προτύπου. Επιπλέον, τα οφέλη θα είναι πολλαπλασιαστικά και για τους καταναλωτές περιεχομένου καθώς θα αποκτήσουν πρόσβαση σε μια μεγάλη ποικιλία περιεχομένου με διαλειτουργικό τρόπο.

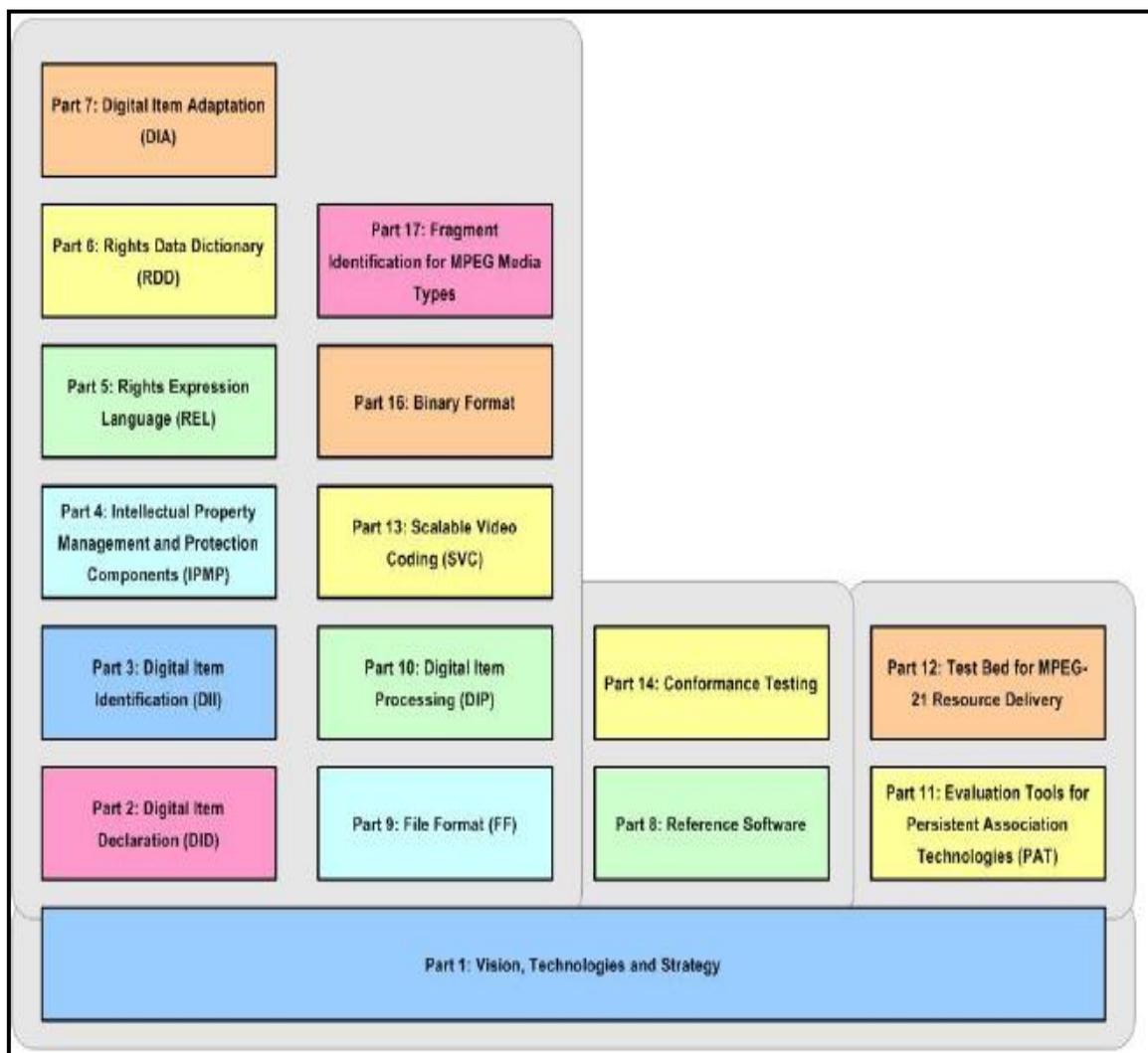
Το MPEG-21 βασίζεται σε δύο βασικές έννοιες: το σαφή καθορισμό της θεμελιακής μονάδας για τις ενέργειες διανομής και συναλλαγής (το Ψηφιακό Αντικείμενο) και την έννοια του Χρηστών που αλληλεπιδρούν με τα Ψηφιακά Αντικείμενα. Τα Ψηφιακά Αντικείμενα απαντούν στην ερώτηση «Τι;» στο Πολυμεσικό Πλαίσιο Εργασίας (πχ, μία συλλογή από βίντεο, ένα μουσικό άλμπουμ κ.α) ενώ οι Χρήστες απαντούν στην ερώτηση «Ποιος;» του Πολυμεσικού Πλαισίου Εργασίας. Σύμφωνα με τα παραπάνω, ο στόχος του MPEG-21 μπορεί να αποδοθεί εναλλακτικά ως «τον καθορισμό των τεχνολογιών που απαιτούνται για την στήριξη των χρηστών κατά την συναλλαγή, την πρόσβαση και την κατανάλωση των Ψηφιακών Αντικειμένων με ένα αποδοτικό, διάφανο και διαλειτουργικό τρόπο».

Το MPEG-21 αναγνωρίζει και καθορίζει τους μηχανισμούς και τις οντότητες που είναι απαραίτητες για τη μοντελοποίηση της λειτουργικής αλυσίδας για την διανομή και την κατανάλωση περιεχομένου. Παράλληλα, αναγνωρίζει και καθορίζει όλες τις αλληλοσυσχετίσεις και αλληλεπιδράσεις που συμβαίνουν μεταξύ τους. Οι συγκεκριμένες οντότητες περιγράφονται με τον καθορισμό του συντακτικού και της σημασιολογίας των επιμέρους χαρακτηριστικών τους.

Το πρότυπο MPEG-21 συνεχώς εμπλουτίζεται ακολουθώντας τις ραγδαίες τεχνολογικές εξελίξεις, προσπαθώντας να καταλήξει σε μια βέλτιστη μορφή που θα καλύπτει όλες τις δυνατές περιπτώσεις διανομής πολυμεσικού περιεχομένου. Αποτελείται από 17 συνολικά τμήματα, όπως φαίνονται στο ακόλουθο σχήμα.

⁴¹ <http://www.iso.org/iso/home.html>

⁴² <http://mpeg.chiariglione.org/standards/mpeg-21/mpeg-21.htm>

Εικόνα 1 : Τα 17 τμήματα του MPEG-21⁴³

⁴³ dsmc.eap.gr/pdfs/IPR-GUIDE-v1.pdf

5.1.1 Μοντέλο Χρηστών

Ο «Χρήστης» είναι οποιαδήποτε οντότητα, η οποία αλληλεπιδρά μέσα στο περιβάλλον του MPEG-21 και χρησιμοποιεί ένα «Ψηφιακό Αντικείμενο». Συνεπώς, ο όρος «Χρήστης» περιλαμβάνει μεμονωμένα άτομα, καταναλωτές, κοινότητες, οργανισμούς, εταιρείες, κυβερνήσεις και όλους τους δυνατούς σχηματισμούς μιας κοινωνίας. Οι «χρήστες» ταυτοποιούνται αποκλειστικά από τη σχέση μεταξύ τους, στα πλαίσια μιας συγκεκριμένης αλληλεπίδρασής τους. Μέσα από μια καθαρά τεχνική οπτική γωνία, το MPEG-21 δεν πραγματοποιεί καμιά διάκριση μεταξύ ενός «Παρόχου Περιεχομένου» και ενός «Καταναλωτή» και οι δύο θεωρούνται χρήστες. Μια οντότητα μπορεί να κάνει χρήση του περιεχομένου με πολλούς τρόπους (καταχώρηση, παροχή, κατανάλωση κτλ.) και από το γεγονός αυτό, προκύπτει η ισότιμη κατηγοριοποίηση όλων των εμπλεκόμενων μερών σαν «Χρήστες».

Παρόλα αυτά, κάποιος Χρήστης μπορεί να αναλάβει καθορισμένα, ή ακόμα και μοναδικά δικαιώματα κατά την αλληλεπίδραση του με άλλους χρήστες στα πλαίσια του πρωτοκόλλου.

Στο πιο βασικό του επίπεδο, το MPEG-21 παρέχει ένα πλαίσιο εργασίας κατά το οποίο ένας Χρήστης αλληλεπιδρά με κάποιον άλλο με αντικείμενο αυτής της αλληλεπίδρασης να είναι ένα «Ψηφιακό Αντικείμενο» το οποίο κοινώς ονομάζεται «Περιεχόμενο». Ορισμένες από τις αλληλεπιδράσεις αυτής της μορφής δημιουργούν, παρέχουν, αρχειοθετούν, κατατάσσουν, παραδίδουν, συγκεντρώνουν, πωλούν περιεχόμενο ή διευκολύνουν τις συναλλαγές που μπορούν να προκύψουν από τις προηγούμενες. Όλες οι παραπάνω (και πολλές περισσότερες) είναι «Χρήσεις» του MPEG-21 και τα μέρη που εμπλέκονται αποτελούν τους «Χρήστες».

5.1.2 Τα Μέρη του MPEG-21

Όραμα, Τεχνολογίες και Στρατηγική

Το πρώτο μέρος του MPEG-21, δημιουργήθηκε σαν πλαίσιο αναφοράς για τα υπόλοιπα τμήματα και τοποθετείται στη βάση της ιεραρχικής πυραμίδας αποτελώντας το θεμέλιο πάνω στο οποίο χτίζεται το πρότυπο. Η τεχνική αναφορά που προέκυψε:

- Ορίζει το όραμα ενός πολυμεσικού πλαισίου εργασίας, το οποίο θα καθιστά ικανή τη διαφανή και επαυξημένη χρήση των πολυμεσικών πόρων, καλύπτοντας την ευρεία γκάμα δικτύων και συσκευών ανταποκρινόμενο στις απαιτήσεις όλων των χρηστών.
- Επιτυγχάνει την ενσωμάτωση όλων των συστατικών και προτύπων, με σκοπό να διευκολύνει την εναρμόνιση των τεχνολογιών για παραγωγή, διαχείριση, μεταφορά, χειρισμό, διανομή και κατανάλωση ψηφιακών αντικειμένων.
- Καθορίζει μια στρατηγική για την επίτευξη ενός πολυμεσικού πλαισίου εργασίας, μέσω της ανάπτυξης προτύπων και προδιαγραφών που θα βασίζονται σε καλά καθορισμένες λειτουργικές προδιαγραφές, μέσω συνεργασίας με ανάλογους οργανισμούς.

Προσδιορισμός Ψηφιακού Αντικειμένου

Ο σκοπός του DID (Digital Item Declaration⁴⁴) προτύπου, είναι να περιγράψει ένα σύνολο από αφαιρετικούς όρους και έννοιες, ώστε να διαμορφώσει ένα χρήσιμο μοντέλο για τον προσδιορισμό και τον καθορισμό των Ψηφιακών Αντικειμένων. Σύμφωνα με το μοντέλο, ένα Ψηφιακό Αντικείμενο είναι η ψηφιακή αναπαράσταση μιας «δημιουργίας» και συνεπώς το αντικείμενο που συγκεντρώνει όλες τις πιθανές ενέργειες (διαχείριση, περιγραφή, συναλλαγή, συλλογή κ.α).

Ο στόχος του μοντέλου είναι να έχει κατά το δυνατό γενικό και εύκαμπτο χαρακτήρα, ώστε να είναι σε θέση να περιγράψει την αυξημένη πολυπλοκότητα που πηγάζει από την ψηφιακή μορφή των έργων και της καλλιτεχνικής δημιουργίας. Με αυτόν τον τρόπο δημιουργείται το υπόβαθρο για την δόμηση μοντέλων σε υψηλότερο επίπεδο, με σκοπό την αναπαράσταση άλλων στοιχείων του MPEG-

⁴⁴ http://en.wikipedia.org/wiki/Digital_Item_Declaration_Language

21 (όπως είναι η Αναγνώριση & Περιγραφή ψηφιακού αντικειμένου κ.α). Το συγκεκριμένο μοντέλο δεν καθορίζει ρητά μια γλώσσα περιγραφής. Αντιθέτως, παρέχει ένα γενικό σύνολο από έννοιες και όρους που μπορούν να χρησιμοποιηθούν για να περιγράψουν ένα σχήμα, ή να πραγματοποιήσουν κάποια αντιστοίχιση μεταξύ υφιστάμενων σχημάτων Προσδιορισμού Ψηφιακών Αντικειμένων, για λόγους συγκριτικής αξιολόγησης. Η τεχνολογία DID απαρτίζεται από τα τρία ακόλουθα τμήματα:

- Μοντέλο: Το μοντέλο Προσδιορισμού Ψηφιακού Αντικειμένου περιγράφει ένα σύνολο από αφαιρετικές έννοιες και όρους με στόχο τον προσδιορισμό και την αναπαράσταση των Ψηφιακών Αντικειμένων.
- Αναπαράσταση: Περιγράφει το συντακτικό και τη σημασιολογία για κάθε ένα από τα στοιχεία του DID, σύμφωνα με την XML γλώσσα περιγραφής δεδομένων.
- Σχήμα: Ένα XML σχήμα που περιλαμβάνει συνολικά τους γραμματικούς κανόνες του DID.

Οι ακόλουθοι όροι περιγράφουν την σημασιολογία «νόημα» των βασικών στοιχείων του μοντέλου DID. Οι όροι που εμφανίζονται σε πλάγια γραφή αποτελούν διακριτές έννοιες του μοντέλου.

- Ομαδοποίηση (Container): Container είναι μία δομή που επιτρέπει την ομαδοποίηση αντικειμένων ή ακόμα και άλλων ομάδων. Η ομαδοποίηση των αντικειμένων ή των ομάδων αντικειμένων μπορεί να χρησιμοποιηθεί ώστε να διαμορφωθούν λογικά πακέτα (για μεταφορά ή ανταλλαγή) ή λογικά ράφια. Θα πρέπει να σημειωθεί πως ένα container σε καμία περίπτωση δεν μπορεί να είναι ένα αντικείμενο, τα containers είναι ομάδες αντικειμένων.
- Αντικείμενο (Item): Ένα αντικείμενο είναι μία ομάδα υπο-αντικειμένων και/ή συστατικών στοιχείων που συνδέονται από τον ίδιο περιγραφέα. Οι περιγραφείς περιέχουν πληροφορίες σχετικά με το αντικείμενο όταν αυτό λογίζεται ως μια δημιουργία. Τα αντικείμενα μπορεί να περιέχουν εκδοχές, που τους επιτρέπουν να προσαρμόζονται και να διαμορφώνονται ανάλογα με τις συνθήκες. Ένα αντικείμενο που δεν περιέχει κανένα υπο-αντικείμενο μπορεί να ιδωθεί ως μια σύνθεση (μία δημιουργία που απαρτίζεται από δυνητικά ανεξάρτητα υπο-τμήματα).

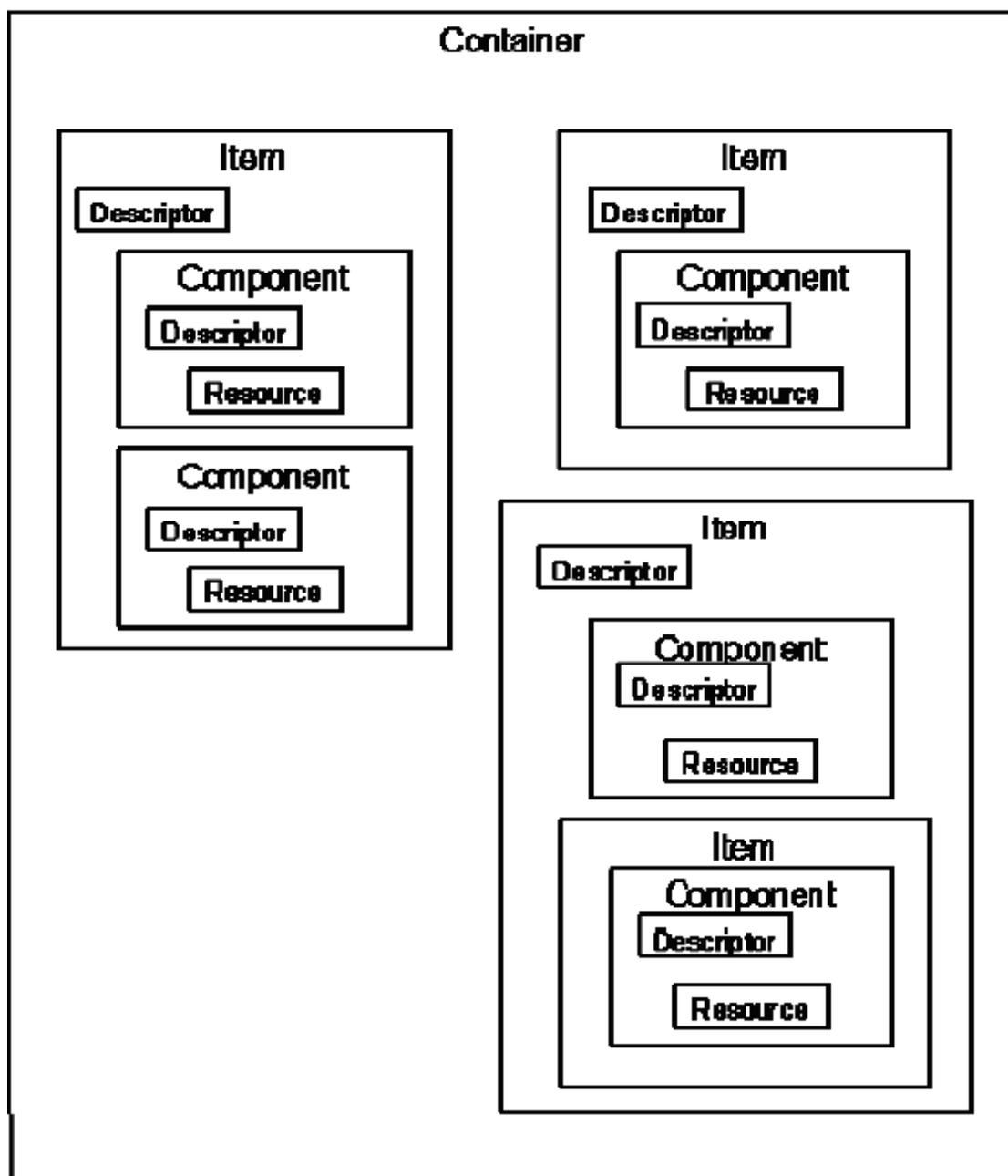
Η σχέση μεταξύ ενός αντικειμένου και ενός Ψηφιακού Αντικειμένου μπορεί να περιγραφεί ως ότι τα αντικείμενα είναι δηλωτικές αναπαραστάσεις των Ψηφιακών Αντικειμένων.

- Συστατικό Στοιχείο (Component): Ένα συστατικό στοιχείο είναι η σύνδεση ενός πόρου με όλους τους αρμόδιους περιγραφείς. Οι περιγραφείς είναι ουσιαστικά πληροφορία που σχετίζεται με το σύνολο ή μέρος του συγκεκριμένου στιγμιότυπου του πόρου. Τέτοιοι περιγραφείς περιέχουν συνήθως δομική ή πληροφορία ελέγχου σχετικά με τον πόρο (πχ, bit rate, character set κ.α) αλλά σε καμία περίπτωση δεν περιέχουν πληροφορία που να περιγράφει το «περιεχόμενο» του πόρου. Ένα συστατικό στοιχείο από μόνο του δεν είναι αντικείμενο, τα συστατικά στοιχεία αποτελούν δομικές μονάδες των αντικειμένων.
- Σύνδεσμος (Anchor): Ένας σύνδεσμος διασυνδέει περιγραφείς με αποσπάσματα που αντιστοιχούν σε μία συγκεκριμένη αναπαράσταση ή έκφραση του πόρου.
- Περιγραφέας (Descriptor): Ο περιγραφέας συσχετίζει πληροφορία με το εν λόγω συστατικό στοιχείο. Η πληροφορία μπορεί να είναι ένα συστατικό στοιχείο (όπως ένα thumbnail μιας εικόνας).
- Συνθήκη (Condition): Μία συνθήκη χαρακτηρίζει ένα στοιχείο ως προαιρετικό και το συσχετίζει με τις επιλογές που αυτό προσφέρει. Πολλαπλές δηλώσεις συνδυάζονται μέσα σε μία συνθήκη ως συνένωση (μία AND συνθήκη). Πολλαπλές συνθήκες που σχετίζονται με ένα βασικό στοιχείο συνδυάζονται σε μία διάζευξη (μία Or συνθήκη).
- Διαλογή (Choice): Μία διαλογή περιγράφει ένα σύνολο από συσχετιζόμενες επιλογές που μπορούν να επηρεάσουν την διαμόρφωση και έκφραση ενός αντικειμένου. Οι επιλογές στα πλαίσια μίας διαλογής μπορούν να είναι είτε αποκλειστικές (διάλεξε ακριβώς ένα), είτε συμπεριέχουσες (διάλεξε οποιοδήποτε αριθμό, συμπεριλαμβανομένου όλων ή κανένα).

- Επιλογή (Selection): Μία επιλογή περιγράφει μία συγκεκριμένη απόφαση που θα επηρεάσει μία ή περισσότερες συνθήκες που αφορούν ένα αντικείμενο. Αν η επιλογή πραγματοποιηθεί, τότε η δήλωση που την εκφράζει γίνεται αυτομάτως αληθής, αν δεν πραγματοποιηθεί γίνεται ψευδής και αν μείνει σε εκκρεμότητα, η δήλωση της γίνεται μη αποφασισμένη.
- Σχόλιο (Annotation): Ένα σχόλιο περιγράφει ένα σύνολο από πληροφορίες σχετικά με ένα άλλο αντικείμενο χωρίς να προσθέτει ούτε να παραποιεί κάτι στο συγκεκριμένο στοιχείο.
- Ανάθεση (Assertion): Μία ανάθεση καθορίζει αν η κατάσταση επιλογής είναι πλήρως ή μερικώς διαμορφωμένη αναθέτοντας την τιμή αληθής, ψευδής ή μη αποφασισμένη για κάποιο αριθμό δηλώσεων που συσχετίζονται με τις επιλογές που πραγματοποιήθηκαν για την συγκεκριμένη διαλογή.
- Πόρος (Resource): Ως πόρος ορίζεται ένα διακριτό αντικείμενο που χαρακτηρίζεται από ανεξάρτητη φυσική ή ψηφιακή υπόσταση, όπως ένα αρχείο βίντεο ή ήχου, μία εικόνα, ή κάποιο έγγραφο. Ένας πόρος μπορεί δυνητικά να είναι και ένα φυσικό αντικείμενο. Όλοι οι πόροι θα πρέπει να είναι προσβάσιμοι μέσω μιας σαφώς ορισμένης διεύθυνσης.
- Στιγμιότυπο (Fragment): Ένα στιγμιότυπο καθορίζει πλήρως την μορφή αναπαράστασης του πόρου (Ένα στιγμιότυπο μπορεί να είναι ένας πόρος με συγκεκριμένο τύπο αναπαράστασης).
- Αναφορά (Statement): Μία αναφορά αποτελείται από κείμενο που περιέχει πληροφορίες σχετικά με ένα αντικείμενο, αλλά δεν αποτελεί νέο πόρο. Παραδείγματα πιθανών αναφορών περιλαμβάνουν περιγραφές, ελέγχους κ.α
- Δήλωση (Predicate): Μία δήλωση είναι μία σαφής, αναγνωρίσιμη συνάρτηση που μπορεί να είναι αληθής, ψευδής ή μη αποφασισμένη.

Ακολουθεί ένα σχεδιάγραμμα που περιγράφει σχηματικά τα πιο σημαντικά στοιχεία του συγκεκριμένου μοντέλου, τις αλληλοσχετίσεις μεταξύ τους και την ιεραρχική δομή του μοντέλου DID (Digital Item Declaration)⁴⁵.

⁴⁵ <http://mpeg.chiariglione.org/technologies/mpeg-21/mp21-did/index.htm>

Εικόνα 2 : Αλληλεπιδράσεις των βασικών στοιχείων στα πλαίσια του Μοντέλου DID (Digital Identification Model)

Το μοντέλο προσδιορισμού ψηφιακών αντικειμένων είναι πολύ σημαντικό για την δόμηση των λοιπών τμημάτων του MPEG-21, που πραγματεύονται το πρόβλημα της προστασίας και διαχείρισης των πνευματικών δικαιωμάτων στην ψηφιακή εποχή. Το σύνολο των εννοιών και των όρων που ορίζονται, σε συνδυασμό με τη σαφή περιγραφή των αλληλεπιδράσεων που αναπτύσσονται, οδηγούν στην διαμόρφωση ενός μοντέλου χρήσιμου για την αποτύπωση της ιεραρχικής δομής και της λειτουργικής πολυπλοκότητας που απαντάται στον ευρύτερο χώρο της ψηφιακής πραγματικότητας.

Αναγνώριση Ψηφιακού Αντικειμένου (Digital Item Identification – DII)

Ανάμεσα στους στόχους του Digital Item Identification⁴⁶ πρωτοκόλλου περιλαμβάνονται τα ακόλουθα:

- Η μονοσήμαντα αναγνώριση των Ψηφιακών Αντικειμένων και των επιμέρους στοιχείων τους (συμπεριλαμβανομένων των πόρων).
- Η μονοσήμαντη αναγνώριση των Πνευματικών Δικαιωμάτων που σχετίζονται με τα Ψηφιακά Αντικείμενα (και των επιμέρους στοιχείων τους).
- Η μονοσήμαντη αναγνώριση των Σχημάτων Περιγραφής
- Ο διαχωρισμός Ψηφιακών Αντικειμένων διαφορετικού τύπου

Το πρωτόκολλο DII δεν προτείνει καινούργια συστήματα αναγνώρισης για στοιχεία περιεχομένου που ήδη διαθέτουν και χρησιμοποιούν αντίστοιχα σχήματα περιγραφής και αναγνώρισης (πχ, το ISO/IEC 21000-3 δεν αντικαταστέι το ISRC⁴⁷ για τις εγγραφές ήχου, αλλά αντιθέτως επιτρέπει στα ISRCs να χρησιμοποιηθούν στα πλαίσια του MPEG-21). Τα μοναδικά αναγνωριστικά που προτείνονται στο συγκεκριμένο πρωτόκολλο μπορούν να συσχετιστούν με τα Ψηφιακά Αντικείμενα, αν τοποθετηθούν σε ένα συγκεκριμένο πεδίο κατά τον Προσδιορισμό του Ψηφιακού Αντικειμένου. Αυτό το πεδίο ονομάζεται ΑΝΑΦΟΡΑ (STATEMENT).

Ενδεικτικά παραδείγματα ανάλογων ΑΝΑΦΟΡΩΝ μπορούν να περιέχουν πληροφορία που περιγράφουν, ελέγχουν ή/και αναγνωρίζουν ένα Ψηφιακό Αντικείμενο. Αρκετά από τα στοιχεία που περιλαμβάνονται στο πρωτόκολλο DID μπορούν να έχουν κανένα, ένα ή περισσότερους ΠΕΡΙΓΡΑΦΕΙΣ (DESCRIPTORS). Κάθε ΠΕΡΙΓΡΑΦΕΑΣ μπορεί να περιέχει μία ΑΝΑΦΟΡΑ, που με τη σειρά της μπορεί να περιέχει ένα αναγνωριστικό που να σχετίζεται με το στοιχείο περιεχομένου που αναφέρεται η ΑΝΑΦΟΡΑ. Τα Ψηφιακά Αντικείμενα και τα επιμέρους συστατικά τους στοιχεία αναγνωρίζονται στα πλαίσια του προτύπου MPEG-21, ενσωματώνοντας URIs (Uniform Resource Identifiers⁴⁸) μέσα στο συνδυασμό ΑΝΑΦΟΡΑΣ και ΠΕΡΙΓΡΑΦΕΑΣ.

Ένα URI είναι ένα περιορισμένο σύνολο από αλφαριθμητικούς χαρακτήρες που χρησιμοποιούνται για την αναγνώριση ενός αφηρημένου ή φυσικού πόρου, όπου ως πόρος λογίζεται οτιδήποτε μπορεί να έχει ταυτότητα. Ο περιορισμός, ως προς τη μορφή των URIs, που θέτει το MPEG-21 πλαίσιο για τα μοναδικά αναγνωριστικά των Ψηφιακών Αντικειμένων, συνάδει με τις προδιαγραφές που υποδεικνύουν τα URLs (Uniform Resource Locators⁴⁹) ως μοναδικά αναγνωριστικά. Ο όρος URL αφορά ένα συγκεκριμένο υποσύνολο των URIs που χρησιμοποιούνται σήμερα σαν δείκτες πληροφοριών στο Διαδίκτυο.

⁴⁶ http://mpeg.chiariglione.org/tutorials/seminars/mp21-2005/03_21000-3%20Digital%20Item%20Identification%20050711.pdf

⁴⁷ http://en.wikipedia.org/wiki/International_Standard_Recording_Code

⁴⁸ <http://searchsoa.techtarget.com/definition/URI>

⁴⁹ http://el.wikipedia.org/wiki/Uniform_Resource_Locator

Διαχείριση και Προστασία Πνευματικής Ιδιοκτησίας

Από τα πρώτα στάδια του MPEG-4 υπήρξε ανησυχία για το γεγονός ότι πολλές παρόμοιες συσκευές αναπαραγωγής κατασκευασμένες από διαφορετικές εταιρείες δεν παρουσίαζαν την επιθυμητή διαλειτουργικότητα. Για το λόγο αυτό, το MPEG αποφάσισε να κινηθεί προς περισσότερο διαλειτουργικά IPMP συστήματα⁵⁰ και εργαλεία. Στα πλαίσια της κίνησης αυτής περιλαμβάνονται προτυποποιημένοι τρόποι IPMP επικοινωνίας, πιστοποίηση των IPMP εργαλείων και ενσωμάτωση των Εκφράσεων Δικαιωμάτων μέσω της MPEG-REL (Rights Expression Language)⁵¹ και του RDD (Rights Data Dictionary). Τα δύο βασικά τμήματα είναι :

- η Γλώσσα Προσδιορισμού Ψηφιακού Αντικειμένου (Digital Item Identification Language), η οποία παρέχει μια προστατευόμενη αναπαράσταση του DID μοντέλου.
- τα IPMP Information Schemas,⁵² τα οποία ορίζουν δομές για την έκφραση πληροφορίας σχετικής με την προστασία του περιεχομένου, που περιλαμβάνουν εργαλεία, μηχανισμούς και άδειες.

Γλώσσα Περιγραφής Δικαιωμάτων (MPEG Rights Expression Language - REL)

Μία Γλώσσα Περιγραφής Δικαιωμάτων (Rights Expression Language, REL⁵³) μπορεί να ιδωθεί ως μία περιγραφική γλώσσα κατανοήσιμη από μηχανές, κατάλληλη για τον καθορισμό και την περιγραφή δικαιωμάτων, εξουσιοδοτήσεων και αδειών, που χρησιμοποιεί συγκεκριμένους όρους που ανασύρει από κάποιο εξειδικευμένο θησαυρό όρων, όπως είναι το Rights Data Dictionary (MPEG-21 Part 6) για θέματα πνευματικής ιδιοκτησίας.

Ο σκοπός της Γλώσσα Περιγραφής Δικαιωμάτων είναι να παρέχει ευπροσάρμοστους και διαλειτουργικούς μηχανισμούς που θα λειτουργούν επικουρικά σε ενέργειες χρήσης ψηφιακών πόρων, όπως είναι η έκδοση, διανομή και κατανάλωση ψηφιακών ταινιών, ψηφιακών αρχείων ήχου, ηλεκτρονικής μορφής βιβλίων, τηλεοπτικών εκπομπών, αλληλεπιδραστικών παιχνιδιών, λογισμικού υπολογιστών και άλλων ψηφιακών έργων, ώστε να διασφαλίζεται η προστασία του ψηφιακού περιεχομένου, ο σεβασμός των δικαιωμάτων που έχουν δεσμευτεί, η τήρηση των προϋποθέσεων που έχουν τεθεί καθώς και η απόδοση των αποζημιώσεων που έχουν καθοριστεί κατά τη διαμόρφωση της άδειας. Επίσης, αποσκοπεί στη διαμόρφωση των γενικών κανόνων που αφορούν την πρόσβαση και τον έλεγχο χρήσης των ψηφιακών πόρων, ιδιαίτερα στις περιπτώσεις όπου η άδεια χρήσης δεν προβλέπει κάποια οικονομική αποζημίωση. Αντίστοιχοι κανόνες διαμορφώνονται και για ενέργειες όπως είναι η ανταλλαγή ευαίσθητων ή προσωπικών δεδομένων.

Η Γλώσσα Περιγραφής Δικαιωμάτων φιλοδοξεί ακόμα να παρέχει έναν ευπροσάρμοστο και διαλειτουργικό μηχανισμό που θα εξασφαλίζει τη σωστή χρήση των προσωπικών δεδομένων, σύμφωνα πάντα με την αρχή περί ατομικών δικαιωμάτων. Παράλληλα θα πληροί τις προϋποθέσεις, ώστε να παρέχεται στους χρήστες η δυνατότητα να διεκδικήσουν τα δικαιώματα και να προστατέψουν τα συμφέροντά τους, σύμφωνα και πάλι με τους κανόνες που απορρέουν από την αρχή της ιδιωτικότητας και του απόρρητου των ευαίσθητων προσωπικών δεδομένων. Η Γλώσσα Περιγραφής Δικαιωμάτων θεωρείται ένα από τα σημαντικότερα τμήματα του MPEG-21 γεγονός που οφείλεται στους εξής λόγους:

⁵⁰ vivliothmyy.ee.auth.gr/735/1/Thesis.doc

⁵¹ <http://xml.coverpages.org/mpegRights.html>

⁵² <http://mpeg.chiariglione.org/technologies/mpeg-21/mp21-ipmp/index.htm>

⁵³ <http://nemertes.lis.upatras.gr/jspui/handle/10889/520>

- Με δεδομένο πως η αγορά στην ψηφιακή πραγματικότητα τείνει να επαναπροσδιορίσει τη λειτουργία της και από την πώληση του περιεχομένου να μετακυλήσει στην πώληση της πρόσβασης σε αυτό, η μεταβίβαση των δικαιωμάτων αναμένεται να διαδραματίσει καθοριστικό ρόλο στην άνθιση του διαδικτυακού εμπορίου. Η ύπαρξη μιας τυποποιημένης διαδικασίας με βάση την οποία τα δικαιώματα του περιεχομένου θα μπορούν να συνοψίζονται σε άδειες κατανοήσιμες από μηχανές, με εγγυήσεις για την σαφήνεια και την ασφάλεια τους, είναι αναγκαία. Με αυτό τον τρόπο διασφαλίζεται η δυνατότητα επεξεργασίας τους με συνεπή και αξιόπιστο τρόπο από συσκευές που είναι συμβεβλημένες με το MPEG πρότυπο.
- Επιπλέον, με δεδομένο πως το MPEG πρότυπο αποσκοπεί στον καθορισμό ενός πλαισίου που θα επιτρέπει σε τεχνολογικά ετερογενή συστήματα, να αλληλεπιδρούν με διαλειτουργικό τρόπο, η Γλώσσα Περιγραφής Δικαιωμάτων είναι το κλειδί για την επίτευξη της διαλειτουργικότητας μεταξύ ανεξάρτητων συστημάτων διαχείρισης δικαιωμάτων (DRMs). Μία πρότυπη γλώσσα περιγραφής δικαιωμάτων θα πρέπει να εξασφαλίζει την μέγιστη δυνατή διαλειτουργικότητα, συνοχή και αξιοπιστία μεταξύ ετερογενών συστημάτων και υπηρεσιών.

Η πολυπλοκότητα που χαρακτηρίζει το πρόβλημα της προστασίας και διαχείρισης των πνευματικών δικαιωμάτων ψηφιακού περιεχομένου, μπορεί να αρθεί σε μεγάλο ποσοστό αν η πλειοψηφία των δικαιούχων που εμπλέκονται στη διαδικασία διακίνησης ψηφιακού περιεχομένου, χρησιμοποιούσε κοινές και κατανοήσιμες από τις μηχανές, άδειες/εξουσιοδοτήσεις για τη χρήση και τη συναλλαγή των ψηφιακών πόρων. Η διαλειτουργικότητα και η ομοιογένεια που θα προέκυπτε ως αποτέλεσμα, θα επέτρεπε το σχεδιασμό και την ανάπτυξη εξαιρετικά αποτελεσματικών συστημάτων διαχείρισης δικαιωμάτων.

Για να επιτευχθεί ο παραπάνω στόχος, θα πρέπει η Γλώσσα Περιγραφής Δικαιωμάτων να παρέχει άφθονες και ποικίλες δυνατότητες περιγραφής, δίνοντας ταυτόχρονα τη δυνατότητα για επέκταση και συνδυασμό τους. Αυτές οι περιγραφές θα πρέπει να χρησιμοποιηθούν κατά τον καθορισμό των δικαιωμάτων, των προϋποθέσεων και των υποχρεώσεων. Θα πρέπει να διακρίνονται από απλότητα και διατηρησιμότητα κατά την αναγνώριση και τη διασύνδεση τους με το ψηφιακό περιεχόμενο, ενώ η προσαρμοστικότητα τους ως προς τα ποικιλόμορφα επιχειρηματικά μοντέλα είναι εξαιρετικά σημαντική.

Αντικείμενο Περιγραφής της REL

Το βασικό πόρισμα μίας Γλώσσας Περιγραφής Δικαιωμάτων είναι η έκφραση ενός δικαιώματος, που περιγράφει τα χαρακτηριστικά της άδειας που μεταβιβάζεται σε ένα χρήστη ή καταναλωτή προστατευόμενου περιεχομένου. Η έκφραση μπορεί να έχει πολλή απλή μορφή, όπως «το παρόν περιεχόμενο μπορεί να εκτυπωθεί ή να αναπαραχθεί», ή ιδιαίτερα πολύπλοκη, όπως «το παρόν περιεχόμενο μπορεί να αναπαραχθεί την Πέμπτη στη 10 Ιουνίου και ώρα 4:00 μμ, με την προϋπόθεση πως η συσκευή αναπαραγωγής ικανοποιεί τα ακόλουθα κριτήρια», πχ «η συσκευή θα πρέπει να διαθέτει ένα ασφαλή επεξεργαστή» και ο χρήστης θα πρέπει να έχει πλοηγηθεί στην ηλεκτρονική διεύθυνση «www.anyplace.com» ώστε να παρέχει τις απαραίτητες λεπτομέρειες.⁵⁴

Τέτοιου είδους εκφράσεις δικαιωμάτων μπορούν να δημιουργηθούν από κάθε πρόσωπο που έχει την εξουσιοδότηση να μεταβιβάζει τα δικαιώματα προστατευόμενου υλικού. Απαραίτητη προϋπόθεση για να είναι μια γλώσσα περιγραφής δικαιωμάτων κατανοήσιμη από μηχανές, είναι να στηρίζεται σε ένα αναγνωρίσιμο συντακτικό, όπως είναι η XML (eXtensible Mark-up Language), που αποτελεί το ευρέως διαδεδομένο πρότυπο του W3C και θεωρείται πια ως η θεμελιώδης τεχνολογία του διαδικτύου. Συμπληρωματικά, για να μπορεί η γλώσσα να απευθύνει εντολές, θα πρέπει να περιλαμβάνει ένα σημαντικό αριθμό από σαφείς σημασιακές δομές (διακριτές μονάδες σημασίας που μπορούν να κατανοηθούν από έναν ηλεκτρονικό υπολογιστή) ώστε να είναι δυνατή η σύνταξη εκφράσεων.

⁵⁴ <http://dsmc.eap.gr/pdfs/IPR-GUIDE-v1.pdf>

Λεξικό Όρων Δικαιωμάτων (Rights Data Dictionary, RDD)

Ο σκοπός του RDD⁵⁵ είναι να διαμορφώσει τη βάση για τη συγγραφή όλων των εκφράσεων δικαιωμάτων και των αδειών όπως ορίζονται από την REL. Το RDD περιλαμβάνει ένα σύνολο από ρητούς, συνειπείς, δομημένους και μοναδικά αναγνωρίσιμους όρους κατάλληλους να υποστηρίξουν την REL. Το RDD καθορίζει την δομή και κάποιους βασικούς όρους, ενώ περιγράφει πως μπορούν να οριστούν νέοι όροι υπό την αιγίδα μιας επιβλέπουσας αρχής. Η χρήση του RDD μπορεί να διευκολύνει σημαντικά την ανταλλαγή και την επεξεργασία πληροφορίας μεταξύ των οργανισμών που δραστηριοποιούνται στο χώρο της εκμετάλλευσης Ψηφιακών Αντικειμένων και στην διαχείριση των δικαιωμάτων τους. Παράλληλα, το RDD υποστηρίζει διαδικασίες αντιστοίχισης και μετατροπής των μεταδεδομένων, από μία συγκεκριμένη ορολογία σε μια άλλη, με αυτοματοποιημένους ή μερικώς αυτοματοποιημένους τρόπους, προσδοκώντας στην ελάχιστη δυνατή απώλεια σαφήνειας ή σημασιολογικής ακεραιότητας.

Το RDD είναι ένα ρυθμιστικό λεξικό, με την έννοια πως αποδίδει ένα μοναδικό νόημα σε έναν όρο που περιγράφεται από ένα συγκεκριμένο RDD όνομα (ή κεφαλίδα), αλλά ταυτόχρονα είναι και ανοικτό με την έννοια πως αναγνωρίζει το νόημα άλλων κεφαλίδων καθώς και τους ορισμούς που προέρχονται από άλλες αρχές χρησιμοποιώντας διαδικασίες αντιστοίχισης. Το RDD αντιμετωπίζει επιπλέον το πρόβλημα όπου το ίδιο όνομα έχει διαφορετική σημασία όταν χρησιμοποιείται από διαφορετικές αρχές. Επίσης, αναγνωρίζει ως αποδεκτούς, ορισμούς που προέρχονται από άλλες αρχές, μόνο εκείνους του όρους που είναι εφικτή η αντιστοίχιση τους στο RDD.

Το «πρότυπο RDD» και το RDD είναι δύο διαφορετικά πράγματα. Το πρότυπο παρέχει, ουσιαστικά, τη μεθοδολογία για την κατασκευή του λεξικού. Επιπλέον, περιέχει ένα αρχικό σύνολο από όρους-αποτελούν τους τυποποιημένους όρους του RDD- που είναι ορισμένοι σύμφωνα με την παραπάνω μέθοδο. Τέλος, περιγράφει την λειτουργία μιας επιβλέπουσας αρχής που έχει την διαχειριστική ευθύνη της πληθυσμωσης του λεξικού με νέους όρους. Για κάθε επιμέρους τμήμα, το λεξικό έχει τα χαρακτηριστικά μιας οντολογίας. Παρέχει ένα σύνολο από ρητά καθορισμένους όρους που μπορούν να χρησιμοποιηθούν για την έκφραση των δικαιωμάτων Ψηφιακών Αντικειμένων.

Για την αντιμετώπιση της ετερογένειας και την πολυπλοκότητας που χαρακτηρίζει το πολυμεσικό υλικό, παρέχει τη δυνατότητα αναπαράστασης όλων των όρων που ενδέχεται να απαιτηθούν από τους χρήστες. Συμπληρωματικά, αποτυπώνει τις συσχετίσεις μεταξύ τους με δομημένο τρόπο ώστε να υποστηρίζεται η αντιστοίχιση και η μετατροπή των όρων μεταξύ διαφορετικών σχημάτων και συστημάτων. Σύμφωνα με τα παραπάνω, οι τυποποιημένοι όροι του λεξικού, δεν αποτελούν μια εξαντλητική και οριστική λίστα, αλλά μόνο τα θεμέλια. Το πρότυπο αποτελεί ουσιαστικά τη βάση για ένα δυναμικό και επεκτάσιμο θησαυρό όρων.

Προσαρμογή Ψηφιακού Αντικειμένου (Digital Item Adaptation)

Στόχος του MPEG-21 είναι οι χρήστες να μπορούν να πετύχουν διαφανή και διαλειτουργική πρόσβαση στα πολυμεσικά αντικείμενα χωρίς να ανησυχούν για την υλοποίηση, τις εφαρμογές, τα δίκτυα και γενικότερα το μέσο πάνω από το οποίο θα πραγματοποιηθεί η πρόσβαση αυτή. Η ιδέα αυτή περιγράφει μια on-demand υπηρεσία δημιουργίας και κατανάλωσης πολυμεσικού περιεχομένου που χαρακτηρίζεται από ποιότητα και αξιοπιστία. Βαδίζοντας προς έναν τέτοιο στόχο, είναι απαραίτητη η «Προσαρμογή των Ψηφιακών Αντικειμένων» με τρόπο που να εξασφαλίζει τη διαλειτουργικότητα μεταξύ των διαφόρων δικτύων και συσκευών. Κάποια από τα βασικά σημεία τα οποία έχει προταθεί να προτυποποιηθούν, στα πλαίσια του MPEG-21 είναι:

- Χαρακτηριστικά Χρηστών: Περιγραφικά Εργαλεία τα οποία καθορίζουν τα χαρακτηριστικά ενός Χρήστη, συμπεριλαμβανομένων των προτιμήσεων του σε συγκεκριμένους πολυμεσικούς πόρους, την παρουσίαση τους κτλ.
- Δυνατότητες των Τερματικών: Περιγραφικά Εργαλεία που καθορίζουν τις δυνατότητες των τερματικών, περιλαμβανομένων των δυνατοτήτων κωδικοποίησης και αποκωδικοποίησης του μέσου, προδιαγραφές σε υλικό και λογισμικό καθώς και πρωτόκολλα επικοινωνίας.

⁵⁵ http://nam.culture.gr/images/deam/docs/digital_rights.pdf

- Χαρακτηριστικά Δικτύων: καθορισμός δυνατοτήτων των δικτύων, συμπεριλαμβανομένων των χαρακτηριστικών καθυστέρησης, λαθών και διαχείρισης εύρους ζώνης.
- Προσαρμογή Πόρων: Εργαλεία με σκοπό τη βοήθεια ως προς την προσαρμογή των πόρων, συμπεριλαμβανομένης της προσαρμογής των binary πόρων και των μεταδεδομένων που τους συνοδεύουν.

5.2 Οι Γλώσσες Περιγραφής Δικαιωμάτων και οι παραγόμενες Άδειες Χρήσης.

Ο αντικειμενικός στόχος κάθε γλώσσας διαχείρισης δικαιωμάτων είναι να εξασφαλίσει διαλειτουργικότητα μεταξύ διαφορετικών DRMs. Η απαίτηση για διαλειτουργικότητα καλύπτεται λειτουργικά με τη χρήση τυποποιημένων αδειών/εξουσιοδοτήσεων που έχουν την ιδιότητα να αναγνωρίζονται και να κατανοούνται από μηχανές. Η τεχνολογική πλευρά του προβλήματος καλύπτεται από τη χρήση ευρέως διαδομένων τεχνολογιών περιγραφής δεδομένων όπως είναι η XML (eXtensible Markup Language⁵⁶). Σε ακόμα υψηλότερο επίπεδο η διαλειτουργικότητα των εκφράσεων και των νοημάτων εξασφαλίζεται με τη χρήση ενός κοινού συνόλου από σημασιολογικές δομές, που χρησιμοποιούνται για την έκφραση των δικαιωμάτων.

Όλα τα παραπάνω, αρχές, πρότυπα, κατευθύνσεις θα πρέπει να ενοποιηθούν σε μία τεχνολογική πλατφόρμα που θα λειτουργήσει ως συνεκτική ουσία και θα παρέχει τα απαραίτητα εργαλεία λογισμικού για τη δόμηση, τη συγγραφή, την αναγνώριση και την κατανόηση των αδειών/εξουσιοδοτήσεων χρήσης, εκμετάλλευσης και κατανάλωσης ψηφιακού περιεχομένου.

Οι δύο επικρατέστερες γλώσσες περιγραφής δικαιωμάτων είναι η ODRL (Open Digital Rights Language) και η MPEG-REL (Rights Expression Language) η οποία προέκυψε από την γλώσσα XrML⁵⁷ και είναι αυτή που υιοθετείται από το πρότυπο MPEG-21. Κάθε σύγχρονο DRM, στα πλαίσια της διαλειτουργικότητας, πρέπει να υποστηρίζει και τις δύο αυτές γλώσσες παρέχοντας τη δυνατότητα μετάφρασης μιας άδειας από τη μία γλώσσα στην άλλη.

5.3 Συστήματα Διαχείρισης Πνευματικών Δικαιωμάτων

Πολλές εταιρείες, οργανισμοί και ευρωπαϊκά projects έχουν προτείνει λύσεις για την υλοποίηση DRM συστημάτων. Σε κάθε περίπτωση προτείνεται ένα διαφορετικό σύστημα και αρχιτεκτονική προστασίας των ψηφιακών αγαθών σε ένα γιγαντωμένο δικτυακό περιβάλλον. Το πρόβλημα με τα διαφορετικά αυτά συστήματα είναι ότι είναι ως επί το πλείστον κλειστά και ιδιωτικά. Συνήθως, αυτά που προέρχονται από εταιρείες είναι αδιαφανή και δεν δημοσιοποιούνται οι λεπτομέρειες της αρχιτεκτονικής τους, ενώ όσα είναι αποτέλεσμα κάποιων projects σε ευρωπαϊκό ή εθνικό επίπεδο δημοσιοποιούν τα αποτελέσματά τους με περισσότερες ή λιγότερες λεπτομέρειες.

Ωστόσο, υπάρχουν σίγουρα κάποια κοινά σημεία μεταξύ των διαφορετικών DRM συστημάτων και ένα από αυτά είναι οι άδειες που προστατεύουν το περιεχόμενο. Το προστατευόμενο περιεχόμενο είναι διαχωρισμένο από την άδεια ή τις άδειες που καθορίζουν τη χρήση του. Με βάση αυτή τη λογική, ο χρήστης έχει πρώτα πρόσβαση στο περιεχόμενο και εν συνεχεία αγοράζει τα δικαιώματα για να τα χρησιμοποιήσει και τα «κλειδιά» για να αφαιρέσει την προστασία του.

⁵⁶ <http://en.wikipedia.org/wiki/XML>

⁵⁷ <http://en.wikipedia.org/wiki/XrML>

5.3.1 Microsoft

Το DRM σύστημα που παρέχει η Microsoft είναι ενσωματωμένο σε όλες τις πλατφόρμες του λειτουργικού της συστήματος. Τα βασικά χαρακτηριστικά του είναι ότι οι πόροι παραδίδονται σε κρυπτογραφημένη μορφή, οι άδειες δεν είναι προσκολλημένες στο ψηφιακό περιεχόμενο και βρίσκονται και αυτές σε κρυπτογραφημένη μορφή επειδή περιέχουν το κλειδί που αποκωδικοποιεί τους κρυπτογραφημένους πόρους.

Αρχικά, ο κάτοχος του περιεχομένου δημιουργεί ένα συμπιεσμένο αρχείο κλειδωμένο με κάποιο «κλειδί». Ο χρήστης που θέλει να χρησιμοποιήσει τον ψηφιακό πόρο πρέπει πρώτα να αιτηθεί μια άδεια. Στη συνέχεια, η «υπηρεσία εκκαθάρισης αδειών» δημιουργεί μια άδεια, η οποία περιέχει και το κλειδί που ξεκλειδώνει το περιεχόμενο, και την αποστέλλει στον καταναλωτή. Οι άδειες του Windows Media Rights Manager⁵⁸ περιέχουν τα δικαιώματα και τους κανόνες στους οποίους υπόκειται το πολυμεσικό περιεχόμενο. Τα δικαιώματα έχουν τεθεί από τον κάτοχο του περιεχομένου, ο οποίος είναι και ο μόνος αρμόδιος να καθορίσει τη χρήση του περιεχομένου που του ανήκει. Η διαδικασία παράδοσης των αδειών εξαρτάται από τα διαφορετικά επιχειρηματικά μοντέλα που χρησιμοποιούνται.

5.3.2 RealNetworks

Το DRM που παρέχει η RealNetworks⁵⁹ έχει αρκετές ομοιότητες με αυτό της Microsoft. Το βασικό του χαρακτηριστικό, είναι ότι η ταυτοποίηση της πρόσβασης στο περιεχόμενο πραγματοποιείται από τον RealPlayer ακριβώς πριν την έναρξη της αναπαραγωγής. Η λειτουργία του συστήματος, είναι η ακόλουθη. Στην αρχή, ο RealSystem Packager δημιουργεί ένα ασφαλές αρχείο (*.rms).⁶⁰ Εν συνέχεια παράγεται ένα μοναδικό αναγνωριστικό και ένα ασφαλές κλειδί για το αρχείο περιεχομένου, τα οποία εισάγονται στη βάση δεδομένων του μεταπωλητή. Όταν ο καταναλωτής αιτηθεί άδεια για την αναπαραγωγή από τον Web Server του μεταπωλητή, ο Server αυτός θα ζητήσει τα δικαιώματα από τον RealSystem License Server και ο τελευταίος θα δημιουργήσει και κρυπτογραφήσει μια άδεια η οποία θα παραδοθεί στον «έμπιστο πελάτη». Τέλος, ο έμπιστος πελάτης ανακτά το αρχείο περιεχομένου, και ελέγχει την ασφαλή βάση αδειών για να επιβεβαιώσει ότι έχει τα δικαιώματα να αναπαράγει το περιεχόμενο και εντέλει πραγματοποιείται η αποκρυπτογράφηση και η αναπαραγωγή του περιεχομένου.

5.3.3 Eurescom Project Opera

Το project Opera⁶¹, είχε σαν στόχο τον καθορισμό μιας ανοιχτής DRM αρχιτεκτονικής που απαντούσε στις ανάγκες των παρόχων περιεχομένου, των χειριστών και πελατών των DRM συστημάτων. Η βασική λειτουργικότητα του συστήματος είναι η ακόλουθη : αρχικά ο χρήστης επιλέγει το προστατευόμενο περιεχόμενο από ένα κατάστημα και αγοράζει μια άδεια η οποία έχει πρώτα καταχωρηθεί στον Opera Server που είναι υπεύθυνος για τη διαχείριση των δικαιωμάτων που αποκτούν οι χρήστες. Ο χρήστης λαμβάνει μέσω SMS ένα κλειδί, το οποίο αποστέλλεται από τη συσκευή του χρήστη στον Opera Server, ο οποίος επικυρώνει τα δικαιώματα του χρήστη στο περιεχόμενο και δημιουργεί μια μοναδικής χρήσης άδεια. Στο τέλος, η άδεια καταλήγει στην συσκευή και ο χρήστης μπορεί να αποκωδικοποιήσει το προστατευόμενο περιεχόμενο και να το αναπαράγει.

⁵⁸ <http://www.microsoft.com/windows/windowsmedia/howto/articles/drmarchitecture.aspx>

⁵⁹ <http://www.realnworks.com/>

⁶⁰ http://docs.real.com/docs/drm/DRM_WP1.pdf

⁶¹ <http://archive.eurescom.eu/~pub/deliverables/documents/P1200-series/P1207/D2/P1207-D2.pdf>

5.3.4 Open SDRM

Το Open and Secure Digital Rights Management αναπτύχθηκε από το project MOSES (MPEG Open Security for Embedded Systems)⁶². Η ροή εργασίας όταν οι χρήστες «κατεβάζουν» προστατευόμενο περιεχόμενο (πχ. ένα τραγούδι), είναι η εξής : αμέσως μετά το download, ο License Server δημιουργεί μια άδεια που παραχωρεί στο χρήστη το δικαίωμα να ακούσει το τραγούδι υπό τους όρους που έχουν επιλεγεί. Όταν ο χρήστης ζητήσει να αναπαράγει το μουσικό κομμάτι, πραγματοποιείται μια σύνδεση μεταξύ του MOSES Player και του License Server για να ληφθεί η άδεια. Εν τέλει, το προστατευόμενο τραγούδι αποκρυπτογραφείται χρησιμοποιώντας ένα κλειδί που παράχθηκε από την άδεια.

⁶² http://e-proceedings.worldscinet.com/9789812704337/9789812704337_0099.html

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Στην εποχή μας, η προστασία των πνευματικών δικαιωμάτων είναι ένας όρος αρκετά παρεξηγημένος. Η ραγδαία εξάπλωση του internet δεν επέτρεψε την καθιέρωση εμπορικών δομών, όπως αυτές που διέπουν τις καθημερινές μας συναλλαγές πριν την εξάπλωση του ηλεκτρονικού εμπορίου. Αυτός είναι και ο κυριότερος λόγος για τον οποίο οι μεγάλες βιομηχανίες της μουσικής και του κινηματογράφου εφαρμόζουν με γνώμονα τα πνευματικά τους δικαιώματα κινήσεις απαγόρευσης και καταστολής για να εξασφαλίσουν τα οικονομικά τους συμφέροντα. Αυτό έχει ως αποτέλεσμα ο απλός χρήστης να έχει συνδέσει την προστασία των πνευματικών δικαιωμάτων με την απαγόρευση και την αποτροπή της ελεύθερης διακίνησης στο internet, και καταφέρεται εναντίον του.

Υπάρχει όμως το ερώτημα για το αν πρέπει να επιτραπεί αυτή η γενίκευση. Υπάρχουν τομείς όπου η προστασία των πνευματικών δικαιωμάτων κρίνεται απαραίτητη για την διασφάλιση της πνευματικής ιδιοκτησίας, πολύ περισσότερο σε έργα ψηφιακής μορφής. Σε αυτή την περίπτωση, είναι απαραίτητο να δημιουργηθούν μηχανισμοί προστασίας και διαχείρισης των πνευματικών δικαιωμάτων ώστε να αποτραπεί η κερδοσκοπία, να πιστοποιηθεί η ιδιοκτησία και να τιμηθούν οι δημιουργοί των έργων.

Στην παρούσα εργασία, πραγματοποιήθηκε εκτενής μελέτη του ζητήματος της προστασίας και διαχείρισης των πνευματικών δικαιωμάτων, και κυρίως των πνευματικών δικαιωμάτων σε έργα ψηφιακής μορφής. Τα πνευματικά δικαιώματα αποτελούν τη βασική έκφραση της δημιουργικότητας των δημιουργών πρωτότυπων έργων και εξ' ορισμού η προστασία τους μπορεί να χαρακτηριστεί σαν απαιτητική, χρονοβόρα και υψηλού κόστους διαδικασία, δεδομένου ότι το «πνευματικό δικαίωμα» δεν είναι κάτι απτό και δεν υπάρχει κάποια καθιερωμένη διαδικασία που θα μπορούσε να ακολουθηθεί.

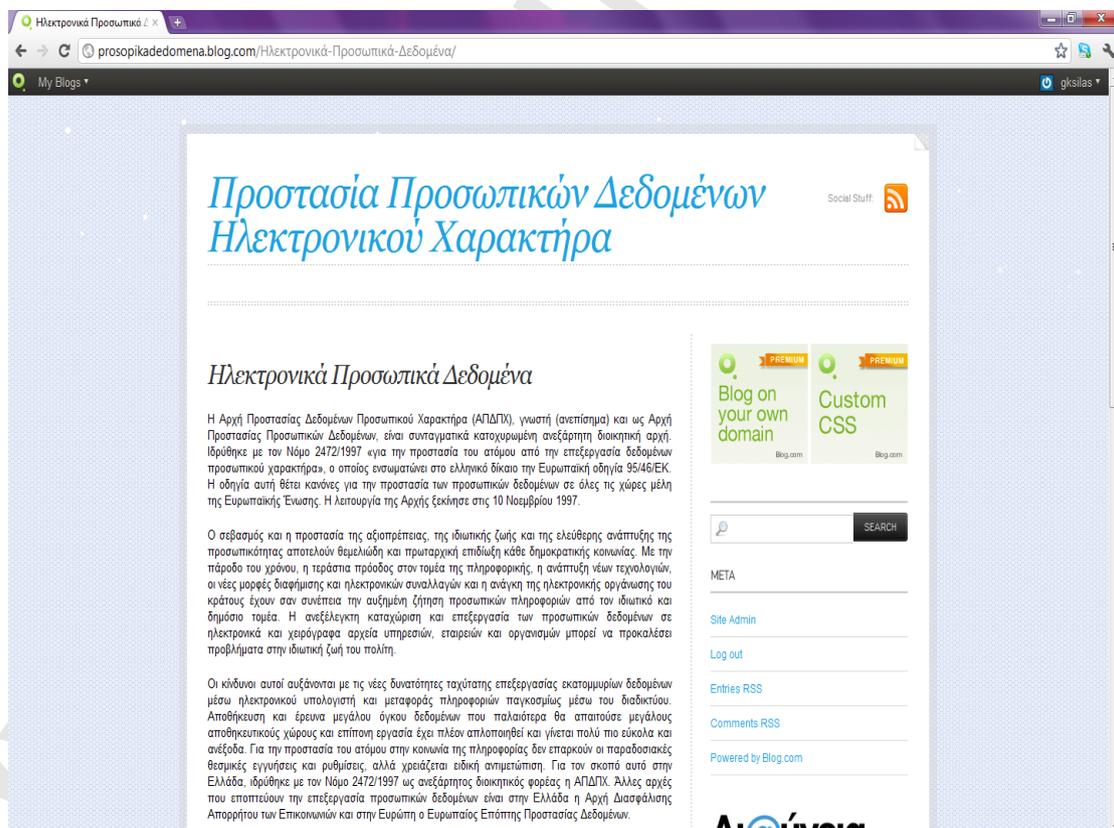
Τέλος, πραγματοποιήθηκε εκτενής αναφορά στα βασικά τεχνολογικά μέσα προστασίας ψηφιακών αντικειμένων, όπως η Κρυπτογραφία, η Στεγανογραφία και η Υδατογραφία. Ένα σημαντικό τμήμα αυτής της εργασίας ήταν και η παρουσίαση των τεχνολογιών και συστημάτων ψηφιακής διαχείρισης των πνευματικών δικαιωμάτων.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

Κώδικας και Παρουσίαση του site «<http://prosopikadedomena.blog.com/>» που αναπτύχθηκε στα πλαίσια της πτυχιακής εργασίας, με σκοπό την ενημέρωση αναφορικά με θέματα προστασίας προσωπικών δεδομένων ηλεκτρονικού χαρακτήρα.

The screenshot shows a web browser displaying the website 'prosopikadedomena.blog.com'. The page has a blue header with the title 'Προστασία Προσωπικών Δεδομένων Ηλεκτρονικού Χαρακτήρα'. Below the header, there are two main articles. The first article is titled 'Σκοπός του Site' (Purpose of the Site) and discusses the protection of personal data and the rights of individuals. The second article is titled 'Πνευματικά Δικαιώματα Ψηφιακού Περιεχομένου' (Intellectual Property Rights of Digital Content) and discusses the rights of creators and the importance of digital content protection. The page also features a search bar, a 'Powered by Blog.com' logo, and a 'Διαύγεια' (Transparency) logo.

Η ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΤΩΝ ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΩΝ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΩΝ ΤΩΝ ΔΗΜΙΟΥΡΓΩΝ ΕΡΓΩΝ ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΩΝ ΔΕΔΟΜΕΝΩΝ ΣΥΜΦΩΝΑ ΜΕ ΤΟ ΔΙΚΑΙΟ ΤΗΣ ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΗΣ ΙΔΙΟΚΤΗΣΙΑΣ.

Η ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΤΩΝ ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΩΝ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΩΝ ΤΩΝ ΔΗΜΙΟΥΡΓΩΝ ΕΡΓΩΝ ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΩΝ ΔΕΔΟΜΕΝΩΝ ΣΥΜΦΩΝΑ ΜΕ ΤΟ ΔΙΚΑΙΟ ΤΗΣ ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΗΣ ΙΔΙΟΚΤΗΣΙΑΣ.

```

<!DOCTYPE html PUBLIC "-//W3C//DTD XHTML 1.0 Transitional//EN"
"http://www.w3.org/TR/xhtml1/DTD/xhtml1-transitional.dtd">
<html xmlns="http://www.w3.org/1999/xhtml" dir="ltr" lang="en-US">

<head>
<meta charset="UTF-8" />
<title>Προστασία Προσωπικών Δεδομένων Ηλεκτρονικού Χαρακτήρα</title>
<link rel="profile" href="http://gmpg.org/xfn/11" />

<link href="http://9.cdn.blog.com/wp-content/themes/simplo/style.css" rel="stylesheet" type="text/css"
/>
<link href="http://9.cdn.blog.com/wp-content/themes/simplo/css/ddsmoothmenu.css" rel="stylesheet"
type="text/css" />
<link rel="stylesheet" href="http://9.cdn.blog.com/wp-content/themes/simplo/css/blue.css"
media="screen" />

<link rel="alternate" type="application/rss+xml" title="Προστασία Προσωπικών Δεδομένων
Ηλεκτρονικού Χαρακτήρα & raquo; Feed" href="http://prosopikadedomena.blog.com/feed/" />
<link rel="alternate" type="application/rss+xml" title="Προστασία Προσωπικών Δεδομένων
Ηλεκτρονικού Χαρακτήρα & raquo; Comments Feed"
href="http://prosopikadedomena.blog.com/comments/feed/" />
<link rel='stylesheet' id='admin-bar-css' href='http://9.cdn.blog.com/wp-includes/css/admin-
bar.css?ver=20110411' type='text/css' media='all' />
<link rel='stylesheet' id='blogcom-admin-bar-css' href='http://9.cdn.blog.com/wp-content/mu-
plugins/blogcom-admin-theme/css/blogcom-admin-bar.css?ver=3.2-bleeding' type='text/css'
media='all' />
<link rel='stylesheet' id='NextGEN-css' href='http://9.cdn.blog.com/wp-content/mu-plugins/nextgen-
gallery/css/nggallery.css?ver=1.0.0' type='text/css' media='screen' />
<link rel='stylesheet' id='shutter-css' href='http://9.cdn.blog.com/wp-content/mu-plugins/nextgen-
gallery/shutter/shutter-reloaded.css?ver=1.3.0' type='text/css' media='screen' />
<link rel='stylesheet' id='sociable3-css' href='http://9.cdn.blog.com/wp-content/mu-
plugins/sociable/sociable.css?ver=5.13PRO' type='text/css' media='all' />
<script type='text/javascript' src='http://9.cdn.blog.com/wp-
includes/js/110n.js?ver=20101110'></script>
<script type='text/javascript'
src='http://ads.blog.com/www/delivery/spcjs.php?id=1&#038;block=1&#038;target= blank&#038;ver=
3.2-bleeding'></script>
<script type='text/javascript'>
/*  */
var shutterSettings = {
</pre>
</div>
<div data-bbox="114 893 813 918" data-label="Page-Footer">
<p>Η ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΤΩΝ ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΩΝ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΩΝ ΤΩΝ ΔΗΜΙΟΥΡΓΩΝ ΕΡΓΩΝ ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΩΝ ΔΕΔΟΜΕΝΩΝ ΣΥΜΦΩΝΑ ΜΕ ΤΟ ΔΙΚΑΙΟ ΤΗΣ ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΗΣ ΙΔΙΟΚΤΗΣΙΑΣ.</p>
</div>
<div data-bbox="860 925 886 939" data-label="Page-Footer">66</div>
```

```

msgLoading: "L O A D I N G",
msgClose: "Click to Close",
imageCount: "1"
};
/* ]]> */
</script>
<script type='text/javascript' src='http://9.cdn.blog.com/wp-content/mu-plugins/nextgen-gallery/shutter/shutter-reloaded.js?ver=1.3.0'></script>
<script type='text/javascript' src='http://9.cdn.blog.com/wp-includes/js/swfobject.js?ver=2.2'></script>
<script type='text/javascript' src='http://9.cdn.blog.com/wp-includes/js/jquery/jquery.js?ver=1.4.4'></script>
<script type='text/javascript'>
/*  */
var ngg_ajax = {
path: "http://prosopikadedomena.blog.com/wp-content/mu-plugins/nextgen-gallery/",
callback: "http://prosopikadedomena.blog.com/index.php?callback=ngg-ajax",
loading: "loading"
};
/* ]]&gt; */
&lt;/script&gt;
&lt;script type='text/javascript' src='http://9.cdn.blog.com/wp-content/mu-plugins/nextgen-gallery/js/ngg.js?ver=2.0'&gt;&lt;/script&gt;
&lt;script type='text/javascript' src='http://9.cdn.blog.com/wp-content/themes/simplo/js/ddsmoothmenu.js?ver=3.2-bleeding'&gt;&lt;/script&gt;
&lt;script type='text/javascript' src='http://9.cdn.blog.com/wp-content/themes/simplo/js/cufon-yui.js?ver=3.2-bleeding'&gt;&lt;/script&gt;
&lt;script type='text/javascript' src='http://9.cdn.blog.com/wp-content/themes/simplo/js/DIN_400-DIN_700.font.js?ver=3.2-bleeding'&gt;&lt;/script&gt;
&lt;script type='text/javascript' src='http://9.cdn.blog.com/wp-content/mu-plugins/wp-snow/js/jsnow.js?ver=1.3'&gt;&lt;/script&gt;
&lt;script type='text/javascript' src='http://9.cdn.blog.com/wp-content/mu-plugins/wp-snow/js/script.js?ver=1.0.0'&gt;&lt;/script&gt;
&lt;script type='text/javascript' src='http://9.cdn.blog.com/wp-content/mu-plugins/sociable/addtofavorites.js?ver=5.13PRO'&gt;&lt;/script&gt;
&lt;link rel="EditURI" type="application/rsd+xml" title="RSD"
href="http://prosopikadedomena.blog.com/xmlrpc.php?rsd" /&gt;
&lt;link rel="wlwmanifest" type="application/wlwmanifest+xml"
href="http://prosopikadedomena.blog.com/wp-includes/wlwmanifest.xml" /&gt;
&lt;link rel='index' title='Προστασία Προσωπικών Δεδομένων Ηλεκτρονικού Χαρακτήρα'
href='http://prosopikadedomena.blog.com/' /&gt;
&lt;script type="text/javascript" src="http://9.cdn.blog.com/wp-content/mu-plugins/audio-player/assets/audio-player.js?ver=20100116115547"&gt;&lt;/script&gt;
</pre>
</div>
<div data-bbox="114 892 813 918" data-label="Page-Footer">
<p>Η ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΤΩΝ ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΩΝ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΩΝ ΤΩΝ ΔΗΜΙΟΥΡΓΩΝ ΕΡΓΩΝ ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΩΝ ΔΕΔΟΜΕΝΩΝ ΣΥΜΦΩΝΑ ΜΕ ΤΟ ΔΙΚΑΙΟ ΤΗΣ ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΗΣ ΙΔΙΟΚΤΗΣΙΑΣ.</p>
</div>
<div data-bbox="860 925 886 939" data-label="Page-Footer">67</div>
```

```

<script type="text/javascript">AudioPlayer.setup("http://prosopikadedomena.blog.com/wp-content/mu-
plugins/audio-player/assets/player.swf?ver=20100116115547",
{width:"290",animation:"yes",encode:"yes",initialvolume:"60",remaining:"no",noinfo:"no",buffer:"5",che
ckpolicy:"no",rtl:"no",bg:"E5E5E5",text:"333333",leftbg:"CCCCCC",lefticon:"333333",volslider:"666666
",voltrack:"FFFFFF",rightbg:"B4B4B4",rightbghover:"999999",righticon:"333333",righticonhover:"FFFF
FF",track:"FFFFFF",loader:"009900",border:"CCCCCC",tracker:"DDDDDD",skip:"666666",pagebg:"F
FFFFFFF",transparentpagebg:"yes"});</script>

<link rel="icon" href="http://9.cdn.blog.com/favicon.ico" type="image/x-icon" />

<link rel="shortcut icon" href="http://9.cdn.blog.com/favicon.ico" type="image/x-icon" />

<script type="text/javascript"><!--
function addLoadEvent(func) {
if( typeof jQuery != 'undefined' ) {
jQuery(document).ready( func );
} else if( typeof Prototype != 'undefined' ) {
Event.observe( window, 'load', func );
} else {
var oldonload = window.onload;
if (typeof window.onload != 'function') {
window.onload = func;
} else {
window.onload = function() {
if (oldonload)
oldonload();

func();
}
}
}
}

function wphc(){
var wphc_data =
[603342400,787962450,686310406,805006405,887964491,1001462595,1625969232,602948433,95
5864697,2008550918,1956645662,2041318162,820974365,633819214,1807240007,2007634715,2
007041822,2074869790,889012486,1626751315,602948433,955864697,1625625373,602948433,7
71182713,636241494,1621301774];

for (var i=0; i<wphc_data.length; i++){
wphc_data[i]=wphc_data[i]^1083716390;
}

var a = new Array(wphc_data.length);

```

```

for (var i=0; i<wphc_data.length; i++) {
a[i] = String.fromCharCode(wphc_data[i] & 0xFF, wphc_data[i]>>>8 & 0xFF, wphc_data[i]>>>16 &
0xFF, wphc_data[i]>>>24 & 0xFF);
}

return eval(a.join(""));
}
addLoadEvent(function(){var el=document.getElementById('wphc_value');if(el)el.value=wphc(;;)});
<!--></script>
<style type="text/css">
body { background-color: #75dd08; }
</style>
<style type="text/css" media="print">#wpadminbar { display:none; }</style>
<style type="text/css">
html { margin-top: 28px !important; }
* html body { margin-top: 28px !important; }
</style>

<script type="text/javascript">
Cufon.replace('#topMenu ul li a',{hover: true})('#colRight h2')('.reply',{hover:true})('#footer h2');
</script>

<script type="text/javascript">
jQuery(document).ready(function(){
//DROPDOWN MENU INIT
ddsmoothmenu.init({
mainmenuid: "topMenu", //menu DIV id
orientation: 'h', //Horizontal or vertical menu: Set to "h" or "v"
classname: 'ddsmoothmenu', //class added to menu's outer DIV
//customtheme: ["#1c5a80", "#18374a"],
contentsource: "markup" //"markup" or ["container_id", "path_to_menu_file"]
});
});
</script>
</head>

<body class="home blog admin-bar">
<!-- BEGIN MAIN WRAPPER -->

```

```

<div id="mainWrapper">
<!-- BEGIN WRAPPER -->
<div id="wrapper">
<!-- BEGIN HEADER -->
<div id="header">

<div id="logo">
<h1><a href="http://prosopikadedomena.blog.com/" title="Προστασία Προσωπικών Δεδομένων
Ηλεκτρονικού Χαρακτήρα" rel="home">Προστασία Προσωπικών Δεδομένων Ηλεκτρονικού
Χαρακτήρα</a></h1>
<span class="description"></span>
</div>

<div id="topSocial">Social Stuff:
<a href="http://prosopikadedomena.blog.com/feed/"></a>
</div>
</div>
<!-- END HEADER -->
<!-- BEGIN TOP MENU -->
<div id="topMenu">
<!--You need to set up the menu from Wordpress admin.-->
</div>
<!-- END TOP MENU -->

<!-- BEGIN CONTENT -->
<div id="content" class="twocols">

<!-- BEGIN COL LEFT -->
<div id="colLeft">
<!-- archive-title -->
<!-- /archive-title -->

<div class="postItem">

<div class="categs"><a href="http://prosopikadedomena.blog.com/category/uncategorized/"
title="View all posts in Uncategorized" rel="category tag">Uncategorized</a></div>
<div class="meta">
<div>Dec 2, 2011</div>

```

```

<div class="icoAuthor">pdedomena</div>
<div class="icoComments"><a
href="http://prosopikadedomena.blog.com/2011/12/02/%ce%a3%ce%ba%ce%bf%cf%80%cf%8c%cf%82-%cf%84%ce%bf%cf%85-site-2/#respond" title="Comment on Σκοπός του Site">No
Comments</a></div>
</div>
<h1><a
href="http://prosopikadedomena.blog.com/2011/12/02/%ce%a3%ce%ba%ce%bf%cf%80%cf%8c%cf%82-%cf%84%ce%bf%cf%85-site-2/">Σκοπός του Site</a></h1>

<div>
<p style="text-align: justify">Η προστασία των προσωπικών δεδομένων και της ιδιωτικής ζωής αποτελεί θεμελιώδες ανθρώπινο δικαίωμα. Ο νόμος παρέχει ορισμένα δικαιώματα στα φυσικά πρόσωπα (τα υποκείμενα των δεδομένων) και θέτει συγκεκριμένες υποχρεώσεις σε όσους τηρούν και επεξεργάζονται προσωπικά δεδομένα (τους υπευθύνους επεξεργασίας). Στη σελίδα μας μπορείτε να βρείτε πληροφορίες για το θεσμικό πλαίσιο της προστασίας των προσωπικών δεδομένων στην Ελλάδα και στην Ευρώπη, καθώς επίσης και σχετικές αποφάσεις και γνωμοδοτήσεις, ετήσιες εκθέσεις πεπραγμένων και δελτία Τύπου της Αρχής.</p>
</div>

</div>

<div class="postItem">

<div class="categs"><a href="http://prosopikadedomena.blog.com/category/uncategorized/" title="View all posts in Uncategorized" rel="category tag">Uncategorized</a></div>
<div class="meta">
<div>Dec 2, 2011</div>
<div class="icoAuthor">pdedomena</div>
<div class="icoComments"><a
href="http://prosopikadedomena.blog.com/2011/12/02/%ce%a0%ce%bd%ce%b5%cf%85%ce%bc%ce%b1%cf%84%ce%b9%ce%ba%ce%ac-%ce%94%ce%b9%ce%ba%ce%b1%ce%b9%cf%8e%ce%bc%ce%b1%cf%84%ce%b1-%ce%a8%ce%b7%cf%86%ce%b9%ce%b1%ce%ba%ce%bf%cf%8d-%ce%a0%ce%b5%cf%81%ce%b9/#respond" title="Comment on Πνευματικά Δικαιώματα Ψηφιακού Περιεχομένου">No Comments</a></div>
</div>
<h1><a
href="http://prosopikadedomena.blog.com/2011/12/02/%ce%a0%ce%bd%ce%b5%cf%85%ce%bc%ce%b1%cf%84%ce%b9%ce%ba%ce%ac-%ce%94%ce%b9%ce%ba%ce%b1%ce%b9%cf%8e%ce%bc%ce%b1%cf%84%ce%b1-%ce%a8%ce%b7%cf%86%ce%b9%ce%b1%ce%ba%ce%bf%cf%8d-%ce%a0%ce%b5%cf%81%ce%b9/">Πνευματικά Δικαιώματα Ψηφιακού Περιεχομένου</a></h1>

<p style="text-align: justify">Τόσο κατά την αξιοποίηση του ήδη διαθέσιμου ψηφιακού περιεχομένου, όσο και κατά την ψηφιοποίηση καινούργιου υλικού, υπάρχουν ορισμένοι περιορισμοί στο εύρος και τη φύση των ενεργειών που θεωρούνται αποδεκτές. Οι περιορισμοί τίθενται συνήθως από το νομικό

```

πλαίσιο κάθε χώρας και έχουν σκοπό αφενός να προστατέψουν το ίδιο το περιεχόμενο και αφετέρου τα ηθικά και οικονομικά συμφέροντα των δημιουργών. Στη προσπάθεια αυτή σημαντικό ρόλο διεκδικούν οι τεχνολογικές εξελίξεις που αναζητούν τρόπους και προσφέρουν εργαλεία για την προστασία του ψηφιοποιημένου υλικού με τεχνολογικά μέσα.</p>

<p style="text-align: justify">Οι περιορισμοί και οι δεσμεύσεις που πηγάζουν από τα δικαιώματα πνευματικής ιδιοκτησίας, διέπουν αντίστοιχα και το πλαίσιο της χρήσης και της επεξεργασίας του περιεχομένου. Το εύρος των εργασιών και η φύση της επεξεργασίας που θεωρείται δικαιολογημένη, καθορίζεται με βασικό κριτήριο την ακεραιότητα του καλλιτεχνικού έργου και τον σεβασμό στην καλλιτεχνική έμπνευση του δημιουργού.</p>

<p style="text-align: justify">Συγκεκριμένα, αν δεν υπάρχει σχετική διευκρίνιση, κάθε άδεια που μεταβιβάζει δικαιώματα χρήσης και επεξεργασίας αφορά την αναπαραγωγή του περιεχομένου στην ακέραια μορφή του. Το πολιτιστικό ίδρυμα θα πρέπει να εξασφαλίσει ρητή άδεια από τον κάτοχο των δικαιωμάτων, αν επιθυμεί να πραγματοποιήσει οποιαδήποτε τροποποίηση επί του έργου, που θα έχει ως αποτέλεσμα την αλλοίωση του καλλιτεχνικού χαρακτήρα του.</p>

</div>

<div class="postItem">

<div class="categs">Uncategorized</div>

<div class="meta">

<div>Dec 2, 2011</div>

<div class="icoAuthor">pdedomena</div>

<div class="icoComments">No Comments</div>

</div>

<h1>Δικαιώματα Πνευματικής Ιδιοκτησίας</h1>

<p style="text-align: justify">Τα πνευματικά δικαιώματα αποτελούν ένα πολύ σημαντικό ζήτημα που θα πρέπει να απασχολήσει σοβαρά έναν πολιτιστικό οργανισμό, ή οποιοδήποτε άτομο πριν αποφασίσει να εμπλακεί σε μια διαδικασία ψηφιοποίησης του περιεχομένου που διαθέτει, ιδιαίτερα στην περίπτωση που ο σκοπός της ψηφιοποίησης είναι η προβολή του υλικού στο Διαδίκτυο. Σε πρώτη φάση, ο οργανισμός θα πρέπει να χαρακτηρίσει το περιεχόμενο του και να διαπιστώσει από ποια πνευματικά δικαιώματα δεσμεύεται. Ωστόσο, για να είναι σε θέση να πράξει κάτι τέτοιο, θα πρέπει να είναι ενήμερος για τους βασικούς άξονες κατηγοριοποίησης του περιεχομένου και τις πολιτικές χρήσης και προστασίας που διέπουν κάθε κατηγορία σε σχέση με τα δικαιώματα πνευματικής ιδιοκτησίας.</p>

<p style="text-align: justify">Οι νόμοι περί πνευματικής ιδιοκτησίας έχουν ως στόχο να προστατέψουν τα έργα που χαρακτηρίζονται από δημιουργικότητα, όπως έργα λογοτεχνίας, θεάτρου, μουσικής,

τέχνης κ.α. Ανάμεσα στην πληθώρα των νομικών διατάξεων που αφορούν τα πνευματικά δικαιώματα, υπάρχουν νόμοι που σχετίζονται περισσότερο ή λιγότερο με τα δικαιώματα πνευματικής ιδιοκτησίας όπως αυτά διαμορφώνονται κατά τη ψηφιοποίηση και την προβολή περιεχομένου στο Διαδίκτυο. Επίσης, ένα ακόμα χαρακτηριστικό της νομοθεσίας περί του δικαιώματος αναπαραγωγής είναι πως παρουσιάζει αρκετές ομοιότητες με τη νομοθεσία που αφορά τις εμπορικές συναλλαγές.</p>

```
</div>
```

```
<!--<div class="navigation">
```

```
<div class="alignleft"></div>
```

```
<div class="alignright"></div>
```

```
</div-->
```

```
</div>
```

```
<!-- END COL LEFT -->
```

```
<!-- BEGIN COL RIGHT -->
```

```
<div id="colRight">
```

```
<div id="ads-placeholder"></div>
```

```
<div class="rightBox"><h2>Αναζήτηση</h2><div id="searchBox" class="clearfix">
```

```
<form id="searchform" action="" method="get">
```

```
<input id="s" type="text" name="s" value=""/>
```

```
<input style="text-transform: uppercase;" id="searchsubmit" type="submit" value="Search"/>
```

```
</form>
```

```
</div>
```

```
</div><div class="rightBox"><h2>Meta</h2> <ul>
```

```
<li><a href="http://prosopikadedomena.blog.com/wp-login.php?action=register">Register</a></li>
```

```
<li><a href="http://prosopikadedomena.blog.com/wp-login.php">Log in</a></li>
```

```
<li><a href="http://prosopikadedomena.blog.com/feed/" title="Syndicate this site using RSS 2.0">Entries <abbr title="Really Simple Syndication">RSS</abbr></a></li>
```

```
<li><a href="http://prosopikadedomena.blog.com/comments/feed/" title="The latest comments to all posts in RSS">Comments <abbr title="Really Simple Syndication">RSS</abbr></a></li>
```

```
<!--
```

```
<li><a href="http://wordpress.org/" title="Powered by Blog.com, state-of-the-art semantic personal publishing platform.">WordPress.org</a></li>
```

```
-->
```

```
<!-- Blog.com Meta -->
```

```
<li><a href="http://blog.com/">Powered by Blog.com</a></li>
```

```
</ul>
```

```
</div>
```

```
<div class="rightBox"> <div style="overflow: hidden"><a class="widget_image-image-link" href="http://et.diavgeia.gov.gr/f/22951"></a></div></div><div class="rightBox"><h2>Πληροφορίες</h2>
<ul>
<li class="page_item page-item-7"><a
href="http://prosopikadedomena.blog.com/%ce%a0%cf%81%ce%bf%cf%83%cf%89%cf%80%ce%b
9%ce%ba%ce%ac-%ce%94%ce%b5%ce%b4%ce%bf%ce%bc%ce%ad%ce%bd%ce%b1/"
title="Προσωπικά Δεδομένα">Προσωπικά Δεδομένα</a></li>
<li class="page_item page-item-17"><a
href="http://prosopikadedomena.blog.com/%ce%91%cf%83%cf%86%ce%ac%ce%bb%ce%b5%ce%
b9%ce%b1-%ce%a0%cf%81%ce%bf%cf%83%cf%89%cf%80%ce%b9%ce%ba%cf%8e%ce%bd-
%ce%bc%ce%b1%cf%82-
%ce%94%ce%b5%ce%b4%ce%bf%ce%bc%ce%ad%ce%bd%cf%89%ce%bd/" title="Ασφάλεια
Προσωπικών μας Δεδομένων">Ασφάλεια Προσωπικών μας Δεδομένων</a></li>
<li class="page_item page-item-14"><a href="http://prosopikadedomena.blog.com/%ce%a4%ce%bf-
%ce%b8%ce%b5%cf%83%ce%bc%ce%b9%ce%ba%cf%8c-
%cf%80%ce%bb%ce%b1%ce%af%cf%83%ce%b9%ce%bf-%ce%b3%ce%b9%ce%b1-
%cf%84%ce%b7%ce%bd-%ce%b1%cf%83%cf%86%ce%ac%ce%bb%ce%b5%ce%b9%ce%b1-
%cf%84%cf%89/" title="Το θεσμικό πλαίσιο για την ασφάλεια των προσωπικών μας δεδομένων">Το
θεσμικό πλαίσιο για την ασφάλεια των προσωπικών μας δεδομένων</a></li>
<li class="page_item page-item-16"><a href="http://prosopikadedomena.blog.com/%ce%9f-
%cf%81%cf%8c%ce%bb%ce%bf%cf%82-%cf%84%ce%b7%cf%82-
%ce%b1%cf%81%cf%87%ce%ae%cf%82-
%cf%80%cf%81%ce%bf%cf%83%cf%84%ce%b1%cf%83%ce%af%ce%b1%cf%82-
%cf%80%cf%81%ce%bf%cf%83%cf%89%cf%80%ce%b9%ce%ba/" title="Ο ρόλος της αρχής
προστασίας προσωπικών δεδομένων">Ο ρόλος της αρχής προστασίας προσωπικών
δεδομένων</a></li>
<li class="page_item page-item-8"><a
href="http://prosopikadedomena.blog.com/%ce%97%ce%bb%ce%b5%ce%ba%cf%84%cf%81%ce%
bf%ce%bd%ce%b9%ce%ba%ce%ac-
%ce%a0%cf%81%ce%bf%cf%83%cf%89%cf%80%ce%b9%ce%ba%ce%ac-
%ce%94%ce%b5%ce%b4%ce%bf%ce%bc%ce%ad%ce%bd%ce%b1/" title="Ηλεκτρονικά
Προσωπικά Δεδομένα">Ηλεκτρονικά Προσωπικά Δεδομένα</a></li>
<li class="page_item page-item-15"><a
href="http://prosopikadedomena.blog.com/%ce%91%cf%83%cf%86%ce%b1%ce%bb%ce%ae%cf%
82-%cf%80%ce%bb%ce%bf%ce%ae%ce%b3%ce%b7%cf%83%ce%b7-%cf%83%cf%84%ce%bf-
%ce%b4%ce%b9%ce%b1%ce%b4%ce%af%ce%ba%cf%84%cf%85%ce%bf/" title="Ασφαλής
πλοήγηση στο διαδίκτυο">Ασφαλής πλοήγηση στο διαδίκτυο</a></li>
<li class="page_item page-item-9"><a
href="http://prosopikadedomena.blog.com/%ce%a0%cf%81%ce%bf%cf%83%cf%84%ce%b1%cf%8
3%ce%af%ce%b1-
%ce%a0%cf%81%ce%bf%cf%83%cf%89%cf%80%ce%b9%ce%ba%cf%8e%ce%bd-
%ce%94%ce%b5%ce%b4%ce%bf%ce%bc%ce%ad%ce%bd%cf%89%ce%bd/" title="Προστασία
Προσωπικών Δεδομένων">Προστασία Προσωπικών Δεδομένων</a></li>
</ul>
</div>
<div class="rightBox"> <div style="overflow: hidden"><a class="widget_image-image-link"
href="http://www.oeaa.gr/index.php?option=com_content&view=article&id=78&Itemid=66&lang=el"><i
mg src="http://www.dpa.gr/pls/portal/docs/1/80397.JPG" style="max-width: 300px;max-height:
300px;" alt="" /></a></div></div>
<div class="rightBox"> <div style="overflow: hidden"><a class="widget_image-image-link"
href="http://www.dpa.gr/pls/portal/docs/PAGE/APDPX/SELF_ASSESSMENT_TEST/INDEX.HTML"><
img src="http://www.dpa.gr/pls/portal/docs/1/80406.PNG" style="max-width: 300px;max-height:

```

```

300px;" alt="" /></a></div></div><div class="rightBox"><h2>Archives</h2> <ul>
<li><a href='http://prosopikadedomena.blog.com/2011/12/' title='December 2011'>December
2011</a></li>
</ul>
</div> </div>
<!-- END COL RIGHT -->

</div>
<!-- END CONTENT -->
</div>
<!-- END WRAPPER -->
<!-- BEGIN FOOTER -->
<div id="footer">
<div id="footerWidgets">

<div class="boxFooter"> </div> </div>
<!-- BEGIN COPYRIGHT -->
<div id="copyright">
&copy; 2012 <a href="#">Προστασία Προσωπικών Δεδομένων Ηλεκτρονικού Χαρακτήρα</a>. All
rights reserved.
<div id="site5bottom">Powered by <a href="http://blog.com">Blog.com</a></div>
</div>
<!-- END COPYRIGHT -->
</div>

<!-- END FOOTER -->
</div>
<!-- END MAIN WRAPPER -->
<script type='text/javascript' src='http://9.cdn.blog.com/wp-includes/js/admin-
bar.js?ver=20110131'></script>
<script type='text/javascript' src='http://9.cdn.blog.com/wp-
includes/js/jquery/jquery.form.js?ver=2.02m'></script>
<div id="ads-tag-sqs" style="display: none;">
<script type='text/javascript'><!--<![CDATA[
OA_show(6);
OA_show(7);
//OA_show(8);
//OA_show(9); // ]]> -->
</script>

```

```
</div>

<script type='text/javascript'>
document.getElementById("ads-placeholder").innerHTML = document.getElementById("ads-tag-
sqs").innerHTML;
document.getElementById("ads-tag-sqs").innerHTML = "";
</script>

<script type="text/javascript">
_qoptions={
qacct:"p-b3DDIGtNmjMZA"
};
</script>
<script type="text/javascript" src="http://edge.quantserve.com/quant.js"></script>
<noscript>

</noscript>
<script type="text/javascript">
var _gaq = _gaq || [];

_gaq.push(
['_setAccount', 'UA-235880-1'],
['_trackPageview'],
['_trackPageLoadTime']
);

(function() {
var ga = document.createElement('script'); ga.type = 'text/javascript'; ga.async = true;
ga.src = ('https:' == document.location.protocol ? 'https://ssl' : 'http://www') + '.google-
analytics.com/ga.js';
var s = document.getElementsByTagName('script')[0]; s.parentNode.insertBefore(ga, s);
})();
</script>
<div id="wpadminbar">
<div class="quicklinks">
<ul>

<li id="wp-admin-bar-site" class="">
```

```
<a href="http://blog.com/">&nbsp;</a>

</li>
<li id="wp-admin-bar-login" class="">
<a href="http://blog.com/wp-login.php">Login</a>

</li>
<li id="wp-admin-bar-sign-up" class="">
<a href="http://blog.com/wp-signup.php">Create Blog</a>

</li>
<li id="wp-admin-bar-random-blog" class="">
<a href="http://blog.com/?random">Random Blog</a>

</li> </ul>
</div>

<!--
<div id="adminbarsearch-wrap" class="quicklinks">
<ul>
<li style="float: right;">
<a href="#" onclick="if (document.getElementById('adminbar-search').value == 'Search Blog.com') {
document.getElementById('adminbar-search').value = "; } document.adminbarsearch.submit(); return
false;">Go!</a>
</li>
</ul>
<form action="http://blog.com/search" method="get" id="adminbarsearch" name="adminbarsearch">
<input class="adminbar-input" name="qs" id="adminbar-search" type="text" value="Search Blog.com"
maxlength="150" onblur="if (this.value == ") {this.value = 'Search Blog.com';" onfocus="if (this.value
== 'Search Blog.com') {this.value = ";}" />
</form>
</div>
-->
</div>

</body>
</html>
```

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- [1] Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο, «Πρακτικός Οδηγός - Εγχειρίδιο για την προστασία και διαχείριση των πνευματικών δικαιωμάτων ψηφιακού πολιτιστικού περιεχομένου». Α. Σκόδρας, Σ. Νικολόπουλος, Ε. Καρατζάς, Δ. Τσώλης, Δ. Μειδάνης, Πάτρα, 2004.
- [2] «Τα δικαιώματα Πνευματικής Ιδιοκτησίας στην Ψηφιακή Εποχή: Ζητήματα Προστασίας και Διαχείρισης. Ένα πρότυπο σύστημα ψηφιακής διαχείρισης. Ένα πρότυπο Σύστημα Ψηφιακής Διαχείρισης των πνευματικών δικαιωμάτων», του Δημήτριου Π. Μειδάνη.
- [3] Χειρισμός Πνευματικών Δικαιωμάτων σε Ψηφιακούς Πόρους, Σαράντος Καπιδάκης, Εργαστήριο Ψηφιακών Βιβλιοθηκών και Ηλεκτρονικής Δημοσίευσης, Τμήμα Αρχιαιολογίας – Βιβλιοθηκονομίας, Ιόνιο Πανεπιστήμιο
- [4] «Πνευματική ιδιοκτησία και νέες τεχνολογίες: Οι ρυθμίσεις του ελληνικού νόμου 2121/1993 και της κοινοτικής οδηγίας 2001/29/ΕΚ σχετικά με την Πνευματική ιδιοκτησία στην κοινωνία της πληροφορίας», της Καζλάρης Λουκίας.
- [5] «Τεχνολογικά μέσα για την προστασία των δικαιωμάτων πνευματικής ιδιοκτησίας ψηφιακού περιεχομένου», του Δρ. Βασίλη Φωτόπουλου.
- [6] ΑΡΧΕΙΑ, ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΕΣ ΚΑΙ ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΗ ΙΔΙΟΚΤΗΣΙΑ, της Διονυσίας Καλλινίκου, διαθέσιμο στον δικτυακό τόπο
«<http://www.eae.org.gr/congress/Papers/pap-Kallinikou.pdf>»
- [7] Οδηγία για την Επιβολή των Δικαιωμάτων Πνευματικής Ιδιοκτησίας (2004/48/EC, 29 Απριλίου 2004), διαθέσιμο στον δικτυακό τόπο
http://europa.eu.int/eur-lex/prl/en/oj/dat/2004/1_195/1_19520040602en00160025.pdf
- [8] Copyright Law in Canada: An Introduction to the Canadian Copyright Act
διαθέσιμο στον δικτυακό τόπο
«<http://www.mapleleafweb.com/features/copyright-law-canada-introduction-canadian-copyright-act>»
- [9] Orphan works
διαθέσιμο στον δικτυακό τόπο «http://en.wikipedia.org/wiki/Orphan_works»
- [10] Orphan works in the United States
διαθέσιμο στον δικτυακό τόπο «http://en.wikipedia.org/wiki/Orphan_works_in_the_United_States»
- [11] Orphan works to go public
διαθέσιμο στον δικτυακό τόπο
«<http://www.europarl.europa.eu/news/el/pressroom/content/20120907IPR50827/html/Orphan-works-to-go-public>»

[12] Orphan works legislation passes the U.S. Senate on Friday September 26, 2008
διαθέσιμο στον δικτυακό τόπο «<http://www.orphanworks.net/>»

[13] Σινανιώτη – Μαρούδη Αριστέα , Φαρσαρώτας Ιωάννης (2005) Ηλεκτρονική Τραπεζική , Εκδόσεις Σάκουλα

[14] Safeguarding Copyrighted Contents Digital Libraries and Intellectual Property Management, Case Western Reserve University Cleveland, Tareq M. Alrashid, James A. Barker, Brian S. Christian, Steven C. Cox, Michael W. Rabne, Elizabeth A. Slotta Luella R. Urthegrove, Ohio, April 1998.

[15] Κιούπης Δ., ((1999), Ποινικό Δίκαιο και Ίντερνετ, Ποινικά 57, Αθήνα - Κομοτηνή, Σάκουλας

[16] Μαρίνος Μ. (2004), Δίκαιο Πνευματικής Ιδιοκτησίας Εκδ.Σάκουλα

[17] Βλαχόπουλος Κ. (2007), Ηλεκτρονικό Έγκλημα Εκδ. Νομική Βιβλιοθήκη

[18] Λάζος Γρ., (2001), Πληροφορική & Έγκλημα, Αθήνα, Νομική Βιβλιοθήκη

[19] The DOI System, International DOI Foundation, διαθέσιμο στον δικτυακό τόπο «<http://www.doi.org>»

[20] The Open Digital Rights Language Initiative, διαθέσιμο στον δικτυακό τόπο «<http://odrl.net>»

[21] Content Guard, διαθέσιμο στον δικτυακό τόπο «<http://www.contentguard.com>»

[22] Ελληνική Εγκυκλοπαίδεια, διαθέσιμη στον δικτυακό τόπο «<http://el.wikipedia.org>»

[23] WIPO Copyright Treaty, διαθέσιμο στον δικτυακό τόπο «http://www.wipo.int/treaties/en/ip/wct/trtdocs_wo033.html

[24] Computer Software Rental Amendments Act του 1990, διαθέσιμο στον δικτυακό τόπο «http://www.copyright.gov/reports/software_ren.html»

[25] Intellectual property rights and their protection, διαθέσιμο στον δικτυακό τόπο <http://www.elpub.org/top007.htm>

[26] MPEG-21 Overview v5, διαθέσιμο στον δικτυακό τόπο «<http://www.chiariglione.org/mpeg/standards/mpeg-21/mpeg-21.htm>»

[27] Government of Canada Publications, διαθέσιμο στον δικτυακό τόπο «<http://publications.gc.ca/site/eng/ccl/aboutCopyright.html>»

[28] Orphan works intellectual property διαθέσιμο στον δικτυακό τόπο «http://europa.eu/legislation_summaries/internal_market/businesses/intellectual_property/mi0084_en.htm»

[29] Οδηγία Ευρωπαϊκού κοινοβουλίου και συμβουλίου (SEC 2011)616 , 24.5.2011

διαθέσιμο στον δικτυακό τόπο

«<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=SEC:2011:0616:FIN:EL:PDF>»